

*Audun Langørgen, Rolf Aaberge
og Remy Åserud*

**Gruppering av kommuner etter
folkemengde og økonomiske
rammebetingelser 1998**

Rapporter

I denne serien publiseres statistiske analyser, metode- og modellbeskrivelser fra de enkelte forsknings- og statistikkområder. Også resultater av ulike enkeltundersøkelser publiseres her, oftest med utfyllende kommentarer og analyser.

Reports

This series contains statistical analyses and method and model descriptions from the different research and statistics areas. Results of various single surveys are also published here, usually with supplementary comments and analyses.

© Statistisk sentralbyrå, oktober 2001
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen,
vennligst oppgi Statistisk sentralbyrå som kilde.

ISBN 82-537-4992-9
ISSN 0806-2056

Emnegruppe

12.90 Metoder, modeller, dokumentasjon

Design: Enzo Finger Design
Trykk: Statistisk sentralbyrå/270

Standardtegn i tabeller	Symbols in tables	Symbol
Tall kan ikke forekomme	Category not applicable	.
Oppgave mangler	Data not available	..
Oppgave mangler foreløpig	Data not yet available	...
Tall kan ikke offentliggjøres	Not for publication	:
Null	Nil	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	Less than 0.5 of unit employed	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	Less than 0.05 of unit employed	0,0
Foreløpig tall	Provisional or preliminary figure	*
Brudd i den loddrette serien	Break in the homogeneity of a vertical series	—
Brudd i den vannrette serien	Break in the homogeneity of a horizontal series	
Rettet siden forrige utgave	Revised since the previous issue	r

Sammendrag

Audun Langørgen, Rolf Aaberge og Remy Åserud

Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser 1998

Rapporter 2001/35 • Statistisk sentralbyrå 2001

Formålet med denne rapporten er å ordne kommunene i sammenliknbare grupper. Med sammenliknbare grupper mener vi her at kommuner innenfor en og samme gruppe opererer under tilnærmet like økonomiske rammebetingelser. Dette betyr for det første at kommunene blir ordnet etter hvilke kostnader de står overfor for å innfri minstestandarder og lovpålagte oppgaver. Disse kostnadene varierer mellom kommunene på grunn av ulike demografiske, sosiale og geografiske forhold. Men siden driften av små kommuner atskiller seg fra driften av store kommuner, har vi av sammenlikningsgrunner funnet det hensiktsmessig å la grupperingen av kommunene også være avhengig av folkemengden. Det tredje kriteriet som brukes til å gruppere kommunene er frie disponible inntekter, dvs. de inntektene som er til overs når minstestandarder og lovpålagte oppgaver er dekket. Størrelsen på de frie disponible inntektene gir en antydning av kommunenes økonomiske handlefrihet. Den mest omfattende grupperingen, basert på de tre nevnte kriteriene, består av 27 grupper. I tillegg har vi skilt ut de fire største byene og de 10 kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger (i hovedsak kraftkommuner) som egne grupper. Kommunegrupperingen som fremkommer er basert på data for 1998 og blir sammenliknet med en tilsvarende gruppering basert på data for 1994.

Prosjektstøtte: Kommunal- og regionaldepartementet.

Innhold

1. Innledning	7
2. Gruppering av sammenliknbare kommuner	8
2.1. Klassifisering av kommuner etter folkemengde og bundne kostnader	9
2.2. Klassifisering av kommuner etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter	11
2.3. Aktivitet og resultater i grupper av sammenliknbare kommuner	15
2.4. Gruppering av kommuner etter sektorspesifikke bundne kostnader	16
2.5. Gruppering av kommuner over tid	18
Referanser	23
Vedlegg	
A. Kommunemodellen KOMMODE	24
B. Gruppering av sammenliknbare kommuner etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter, 1998	28
C. Fordeling av kommuner på kategorier etter landsdel	37
D. Tjenesteytingsindikatorer for kommunenes virksomhet	40
Tidligere utgitt på emneområdet	52
De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter	53

Figurregister

2. Gruppering av sammenliknbare kommuner

2.1. Andel kommuner med lave, middels og høye bundne kostnader etter landsdel, 1998	14
2.2. Andel kommuner med lave, middels og høye frie disponible inntekter etter landsdel, 1998	14
2.3. Rangering av kommuner etter bundne kostnader i alt og etter bundne kostnader i utdanning, 1998	17
2.4. Rangering av kommuner etter bundne kostnader i alt og etter bundne kostnader i pleie og omsorg, 1998	17
2.5. Rangering av kommuner etter bundne kostnader i utdanning og etter bundne kostnader i pleie og omsorg, 1998	18
2.6. Kvartilbredder for inndeling etter bundne kostnader og frie disponible inntekter i 1994 og 1998	18
2.7. Endring i kommunenes rangering etter bundne kostnader og frie disponible inntekter fra 1994 til 1998	21

Vedlegg

C1. Klassifisering av kommuner 1998, hele landet	37
C2. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner i Oslo og Akershus på kategorier	37
C3. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner i Hedmark og Oppland på kategorier	37
C4. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner i Sør-Østlandet på kategorier	38
C5. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner i Agder og Rogaland på kategorier	38
C6. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner på Vestlandet på kategorier	38
C7. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner i Trøndelag på kategorier	38
C8. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner i Nord-Norge på kategorier	39

Tabellregister

2. Gruppering av sammenliknbare kommuner

2.1. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkemengde og bundne kostnader per innbygger, 1998	10
2.2. Summarisk statistikk for kommunenes folkemengde, 1998	10
2.3. Summarisk statistikk for kommunenes bundne kostnader, kroner per innbygger, 1998	11
2.4. Summarisk statistikk for kommunenes frie disponible inntekter, kroner per innbygger, 1998	11
2.5. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter per innbygger, 1998	12
2.6. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkemengde og bundne kostnader i utdanning per innbygger, 1998	17
2.7. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkemengde og bundne kostnader i pleie og omsorg per innbygger, 1998	17
2.8. Antall kommuner fordelt etter kvartiler av bundne kostnader i 1994 og 1998	19
2.9. Kommuner som skifter gruppe fra 1994 til 1998 mht. bundne kostnader. Etter landsdel	19
2.10. Kommuner som skifter gruppe fra 1994 til 1998 mht. bundne kostnader. Etter folkemengdegruppe 1998	19
2.11. Gjennomsnittlig antall innbyggere i kommuner som skifter gruppe fra 1994 til 1998 mht. bundne kostnader. Etter folkemengdegruppe	20
2.12. Kommunenes frie disponible inntekter etter kvartiler i 1994 og 1998	20
2.13. Kommuner som skifter gruppe fra 1994 til 1998 mht. frie disponible inntekter. Etter landsdel	21
2.14. Kommuner fordelt etter endringer i bundne kostnader og frie disponible inntekter fra 1994 til 1998	21
2.15. Summarisk statistikk for absolutte endringer i rangering etter bundne kostnader og i enheter på indeks for bundne kostnader fra 1994 til 1998	22

Vedlegg

A.1. Estimerte koeffisienter for faktorer som påvirker bundne kostnader i kommunal tjenesteyting, 1998	26
A.2. Summarisk statistikk for fordelingen av estimerte sektorspesifikke bundne kostnader 1998. Kroner per innbygger	27
A.3. Bundne kostnader som andel av sektorspesifikke utgifter 1998. Prosent	27
B1. Folkemengde, indeks for bundne kostnader og indeks for korrigerede inntekter etter kommune	28
B2. Folkemengde, indeks for bundne kostnader og indeks for korrigerede inntekter for kommunene sortert etter korrigerede inntekter innenfor kategorier	32
D1. Tjenesteytingsindikatorer for kommunene gruppert etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter	40
D2. Gjennomsnittlige nivåer på tjenesteytingsindikatorer innen kommunegrupper	50
D3. Summarisk statistikk for tjenesteytingsindikatorer. Kommunene gruppert etter hhv. frie disponible inntekter per innbygger, bundne kostnader per innbygger og kommunestørrelse	51

1. Innledning

En kommune er som kjent en geografisk avgrenset administrativ og politisk enhet som er underordnet staten, og som innenfor visse rammer utøver et lokalt selvstyre. At kommunene utøver lokalt selvstyre betyr imidlertid ikke at de kan betraktes som fullt ut autonome enheter. For å motvirke forskjeller i tjenestetilbudet har staten lagt føringer for kommunenes virkeområde og vedtatt felles lover og bestemmelser som blant annet pålegger kommunene å drive skoler, helsevesen, pleie og omsorg for eldre og funksjonshemmede, osv. etter bestemte retningslinjer. Formålet med disse retningslinjene er å sikre innfrielsen av minstestandarder i tjenestetilbudet. Kommunene står imidlertid overfor ulike kostnader for å innfri minstestandarder og lovpålagte oppgaver. Dette skyldes ulike demografiske, sosiale og geografiske forhold. Variasjoner i disse faktorene gir opphav til kostnadsforskjeller som kommunene ikke kan velge seg bort ifra; vi kaller dem derfor *bundne kostnader*.

Formålet med denne rapporten er å ordne kommunene i sammenliknbare grupper. Med sammenliknbare grupper mener vi her at kommuner innenfor en og samme gruppe opererer under tilnærmet like økonomiske rammebetingelser. Dette betyr for det første at kommunene må ordnes etter størrelsen på de bundne kostnadene per innbygger, dvs. etter kostnadene for å nå minstestandarder og lovpålagte oppgaver som er fastsatt av Stortinget eller Regjeringen. Men siden driften av små kommuner atskiller seg fra driften av store kommuner, vil det av sammenlikningsgrunner være hensiktsmessig å la grupperingen av kommunene også være avhengig av *folkemengden*. Til sammen gir altså disse to kriteriene en gruppering av kommunene som gjør dem sammenliknbare etter folketall og bundne kostnader.

Kommunene dekker sine utgifter ved skatteinntekter og statlige overføringer. Mange kommuner rår over midler utover det som skal til for å dekke de bundne kostnadene; vi kaller disse midlene for *frie disponible inntekter*. Summen av de bundne kostnadene og de frie disponible inntektene utgjør altså kommunenes inntekter. I motsetning til de bundne kostnadene betrakter vi de frie disponible inntektene som

allokerbare inntekter, dvs. inntekter som blir brukt i samsvar med de preferansene som kommer til uttrykk ved flertallsvedtak i kommunestyrene. Størrelsen på de frie disponible inntektene gir derfor en antydning av kommunenes økonomiske handlefrihet. Kommuner som er like store og står overfor like bundne kostnader, kan ha ulike nivåer på de frie disponible inntektene og dermed ulik grad av økonomisk handlefrihet. For å gi en mer komplett gruppering av sammenliknbare kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser, har vi derfor foretatt en ytterligere oppdeling av kommunene etter størrelsen på de frie disponible inntektene per innbygger. De tre dimensjonene kombineres slik at vi får en inndeling av kommunene i 27 grupper. I tillegg har vi skilt ut de fire største byene og de 10 kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger som to separate grupper. Den siste gruppen består hovedsaklig av kraftkommuner.

Denne rapporten gir en oppdatering av resultatene i Langørgen og Aaberge (1998) som var basert på data for 1994. Den nye grupperingen er basert på data for 1998. Rapporten er organisert som følger. Kapittel 2 viser hvordan kommunene fordeler seg når vi bruker forskjellige kombinasjoner av folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter som grunnlag for grupperingen. Utfallet av grupperingene for de enkelte kommunene er rapportert i vedlegg B. Som et alternativ til totale bundne kostnader har vi også konstruert to sektorvise grupperinger basert på bundne kostnader i hhv. utdannings- og omsorgssektoren. Framgangsmåten for bestemmelse av hver enkelt kommunes bundne kostnader og frie disponible inntekter er nærmere redegjort for i vedlegg A, som er en gjennomgang av siste versjon av kommunemodellen KOMMODE (KOMMODE II), se Langørgen og Aaberge (2001).

2. Gruppering av sammenliknbare kommuner

Den enkleste og mest brukte kommuneklassifiseringen i Norge i første halvdel av dette århundret, var inndelingen i by og land. Kommuner som hadde administrativ bystatus ble gruppert sammen, mens alle de øvrige kommunene utgjorde gruppen av herredskommuner. I dag er imidlertid skillet mellom by- og herredskommuner mindre relevant, ikke minst fordi kommunenes administrative status ikke lengre kan brukes som indikator for å skille mellom urbaniserte og mindre urbaniserte strøk.

På grunnlag av data fra folketellingen i 1950 utarbeidet Statistisk sentralbyrå (SSB) en ny kommunegruppering der en skilte mellom tettbygde og spredtbygde herredskommuner utifra hvor stor del av befolkningen som var bosatt i tettsteder. I forbindelse med denne folketellingen ble det utarbeidet en klassifisering som bygde på tre kriterier; næringsstruktur, bosettingstetthet og sentralitet. Standard for kommuneklassifisering fra 1985 bygger i hovedsak på de samme prinsippene. I forbindelse med folketellingen i 1990 ble det kun foretatt mindre justeringer.

Den nåværende offisielle kommuneklassifiseringen er dokumentert av Statistisk sentralbyrå (1994). Formålet med denne klassifiseringen er å dekke behovet for en allmenn kommunegruppering i offisiell norsk statistikk. Den tar særlig sikte på å være til nytte i analyser knyttet til oppdelingen by-land. En fordel med en slik standard rettet mot generell rapportering av statistikk på kommunenivå er de mulighetene det gir for å foreta grundige og omfattende sammenlikninger ved hjelp av opplysninger som gjelder flere statistikkområder. En ulempe med en slik generell tilnærming er imidlertid at relevansen av klassifiseringen kan variere mellom ulike typer av statistikk som man ønsker å sammenlikne kommunene etter. Den offisielle kommuneklassifiseringen er f.eks. lite relevant når vi ønsker å sammenlikne ressursbruk og resultater. Da vil det være hensiktsmessig å ordne kommunene i grupper bestemt av folkemengde og økonomiske rammebetingelser, slik at kommuner i samme gruppe langt på vei vil kunne oppfattes å ha like forutsetninger for tjenesteproduksjon.

Det er grunn til å tro at klassifiseringskriterier som næringsstilknytning, bosettingstetthet og sentralitet legger visse føringer på kommunenes økonomiske virksomhet. Den teoretiske og empiriske spesifikasjonen av disse sammenhengene og deres økonomiske betydning for kommunene har imidlertid ikke blitt drøftet i forbindelse med den gjeldende standarden for kommuneklassifisering. Med støtte i en modell for kommunenes økonomiske atferd som er utviklet i Statistisk sentralbyrå, er det grunnlag for å hevde at bosettingstetthet og sentralitet har betydning for kommunenes bundne kostnader, men at andre forhold som f.eks. befolkningens størrelse og aldersstruktur har enda større betydning for å forklare variasjoner i de bundne kostnadene.¹ Næringsstrukturen vil først og fremst ha en indirekte effekt på kommunenes virksomhet, via en effekt på skatteinntektene og inntektsgrunnlaget.

I forbindelse med rapportering av resultater og økonomiske indikatorer i St.prp. nr. 62 (1999-2000) "Om kommuneøkonomien 2001 mv." har Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) valgt å gruppere kommunene etter folkemengde og frie inntekter korrigert for utgiftsbehov. Utgiftsbehovet er et mål på de bundne kostnadene som kommunene blir kompensert for gjennom inntektssystemet for kommunene, dvs. at det beregnede utgiftsbehovet bare omfatter bundne kostnader innenfor sektorer som omfattes av utgiftsutjevningen (utdanning, pleie og omsorg og sosiale tjenester). Siden SSBs modell KOMMODE omfatter alle tjenesteytende sektorer, vil bruken av denne modellen gi oss et mer fullstendig bilde av de bundne kostnadene. Modellen vil imidlertid gi resultater som avviker fra anslagene for utgiftsbehov i inntektssystemet. Dette skyldes forskjeller i det metodiske grunnlaget og modellspesifikasjonen i forhold til de analysene som utgiftsutjevningen baserer seg på. Bundne kostnader og beregnet utgiftsbehov er altså nært beslektete begrep, men med ulike operasjonaliseringer. Vår gruppering av sammenliknbare kommuner er basert på folkemengde og anslag på bundne kostnader og har derfor klare likhetspunkter med den

¹ I vedlegg A blir det gjort nærmere rede for SSBs modell, kalt KOMMODE.

grupperingen som KRD har valgt å benytte i rapporteringen av statistikk for kommunenes virksomhet i 1999-2000.

Tankegangen bak slike grupperinger er at resultatene av kommunenes virksomhet i høy grad vil være avhengig av hvilke rammebetingelser som kommunene står overfor. Kommuner som står overfor like rammebetingelser er i denne forstand sammenliknbare mht. hva de oppnår av resultater fra virksomheten. Motsatt vil kommuner med svært ulike rammebetingelser i liten grad være sammenliknbare.

Ved å benytte klassifiseringskriterier avledet fra en økonomisk modell som forklarer variasjoner i kommunenes ressursbruk, oppnår vi at grupperingen av kommunene blir relevant for formålet. En modellbasert tilnærming åpner dessuten for å identifisere kommunenes samlede bundne kostnader og frie disponible inntekter. Disse størrelsene gir summariske uttrykk for de økonomiske rammebetingelsene til den enkelte kommune, og er slik sett velegnet som kriterier for å gruppere kommunene.

I forslaget til hovedgruppering inngår folkemengden og bundne kostnader som klassifiseringskriterier. Folkemengden er brukt som kriterium fordi dette er veletablert i KRDs rapportering om kommunal økonomi. For mange formål kan det oppleves som urimelig at store bykommuner skal komme i samme kategori som distriktkommuner med få innbyggere. De bundne kostnadene gir et uttrykk for den økonomiske betydningen av samfunnets krav og standarder for kommunal tjenesteyting. Begge klassifiseringsvariablene i hovedgrupperingen, folkemengde og bundne kostnader, er delt inn i tre grupper (lav/middels/høy) slik at dette gir en inndeling i 9 hovedkategorier.

Kommuner innenfor samme kategori kan imidlertid ha sterkt avvikende frie disponible inntekter per innbygger, slik at ulikheter i inntektsgrunnlaget kan være en medvirkende årsak til ulikheter i resultatene av virksomheten. Vi har derfor laget en supplerende tredelt gruppering etter frie disponible inntekter, slik at en får underkategorier der kommunene er sammenliknbare både mht. folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter.² Variasjoner i de frie disponible inntektene kan tolkes som uttrykk for ulikheter i hvor romslige økonomiske rammer den enkelte kommune opererer under, når vi tar hensyn til ulikheter i kostnader knyttet til kommunens forpliktelser om å innfri visse minstekrav til tjenesteytingen. Kommunenes samlede inntektsgrunnlag kan dekomponeres på bundne kostnader og frie disponible inntekter.

For et gitt nivå på de bundne kostnadene per innbygger vil kommuner med relativt høye frie disponible inntekter ha gode muligheter til å yte tjenester i stort omfang og med høy kvalitet. Dette er bakgrunnen for at vi har utarbeidet mer detaljerte grupperinger med frie disponible inntekter per innbygger som et supplerende kriterium.

Når alle de tre dimensjonene kombineres får vi en inndeling av kommunene i 27 sammenliknbare grupper. I tillegg har vi skilt ut to grupper som anses som så spesielle at de bør grupperes for seg. For det første har vi skilt ut de fire største bykommunene, og for det andre er de 10 kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger (i hovedsak kraftkommuner) skilt ut som en egen gruppe. Dette er gjort for å skille ut ekstremobservasjoner i fordelingen av frie disponible inntekter per innbygger, ettersom denne fordelingen er sterkt høyreskjev.

Fastsetting av intervallgrenser for gruppering av kommuner kan foretas ut fra ulike prinsipper. En mulighet er å fastsette intervallgrensene slik at variasjonsbredden blir konstant. Dette prinsippet ivaretar hensynet til sammenliknbarhet innenfor hver gruppe. Et annet alternativ er å fastsette intervallgrensene slik at det blir samme antall kommuner innenfor hvert intervall. Dette prinsippet bidrar til å hindre at enkelte av grupperingene omfatter svært få kommuner. Intervallgrensene i klassifiseringen nedenfor er fastsatt som kompromisser mellom disse to prinsippene.

2.1. Klassifisering av kommuner etter folkemengde og bundne kostnader

Klassifiseringen bygger på de samme prinsipper som i Langørgen og Aaberge (1998). Klassifiseringen er imidlertid nå oppdatert med data for 1998. Med to særskilte kategorier og ni kategorier etter folkemengde og bundne kostnader per innbygger, får vi i alt 11 kategorier i hovedklassifiseringen. Denne består av følgende kategorier:

- (1) De fire største byene
- (2) De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger
- (3) Små kommuner med lave bundne kostnader per innbygger
- (4) Små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger
- (5) Små kommuner med høye bundne kostnader per innbygger
- (6) Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader per innbygger
- (7) Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger
- (8) Mellomstore kommuner med høye bundne kostnader per innbygger
- (9) Store kommuner med lave bundne kostnader per innbygger

² Kommunal- og regionaldepartementet (1999) benytter frie inntekter korrigeret for utgiftsbehov som et kriterium for kommune-gruppering. Korrigerte frie inntekter har en liknende fortolkning som frie disponible inntekter, men er basert på andre målemetoder.

- (10) Store kommuner med middels bundne kostnader per innbygger
- (11) Store kommuner med høye bundne kostnader per innbygger

De to særskilte kategoriene, (1) og (2), omfatter til sammen 14 kommuner. Av de 435 kommunene i 1998 står vi da igjen med 421 kommuner, som er blitt fordelt på kategoriene (3)-(11) ut fra folkemengden og bundne kostnader per innbygger. For folkemengden har vi valgt følgende tredeling som grunnlag for grupperingen:

- Små kommuner: Kommuner med 0-4 999 innbyggere
- Mellomstore kommuner: Kommuner med 5 000-19 999 innbyggere
- Store kommuner: Kommuner med minst 20 000 innbyggere

Denne inndelingen er en aggregert versjon av SSBs standard for størrelsesgruppering av kommuner. Vi har nøydt oss med en tredeling for å unngå at det blir for mange kategorier med relativt få kommuner i hver kategori. Intervallbredden i denne grupperingen øker med størrelsen, samtidig som antall kommuner i hver gruppe avtar med størrelsen.

For bundne kostnader per innbygger har vi valgt å bruke kvartilgrenser for å gruppere kommunene. Kvartilgrensene blir beregnet med utgangspunkt i en rangering av kommunene etter bundne kostnader per innbygger. Rangeringen omfatter bare de 421 kommunene som ikke er skilt ut i særskilte grupper. 1. kvartil omfatter de 25 prosent av kommunene med lavest bundne kostnader per innbygger. 4. kvartil omfatter de 25 prosent av kommunene med høyest bundne kostnader per innbygger. 2. og 3. kvartil omfatter de resterende 50 prosent av kommunene. Dette gir følgende tredelte gruppering:

- Kommuner med lave bundne kostnader per innbygger (1. kvartil)
- Kommuner med middels bundne kostnader per innbygger (2. og 3. kvartil)
- Kommuner med høye bundne kostnader per innbygger (4. kvartil)

Bundne kostnader per innbygger for 1998 varierer mellom en minimumsverdi på 10 166 kroner og en maksimumsverdi på 35 433 kroner. Grensen mellom lave og middels høye bundne kostnader (mellom 1. og 2. kvartil) er på 14 189, mens grensen mellom middels og høye bundne kostnader (mellom 3. og 4. kvartil) er på 19 764 kroner. Variasjonsbredden for 1. kvartil (4 023 kroner) er noe mindre enn bredden til 2.-3. kvartil (5 574 kroner), mens 4. kvartil har mye større bredde (15 678 kroner). Selv om vi slår sammen 2. og 3. kvartil til en gruppe, blir variasjonsbredden likevel

ikke større enn at kommunene i denne gruppen kan betraktes som sammenliknbare.

Ved å kombinere de to grupperingsvariablene får vi i alt 9 ulike kategorier. Fordelingen av kommuner på de 9 kategoriene er vist i tabell 2.1. Tabellen viser at det er relativt mange av de små kommunene som har høye bundne kostnader. Ingen av de små kommunene har lave bundne kostnader per innbygger. For de store kommunene er det motsatt. Av disse er det ingen som har høye bundne kostnader per innbygger, kun én kommune har middels bundne kostnader mens resten har lave bundne kostnader. Den eneste store kommunen med middels høye bundne kostnader er Ringsaker, og utgjør et problem da det ikke er noen kommuner å sammenlikne den med. De bundne kostnadene per innbygger ligger imidlertid like over grensen mellom 1. og 2. kvartil, slik at det vil være naturlig å sammenlikne den med kommunene i kategori (9), store kommuner med lave bundne kostnader. Av de mellomstore kommunene er det bare 3 som har høye bundne kostnader. Den kategorien som omfatter flest kommuner, er små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger.

Tabell 2.1. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkemengde og bundne kostnader per innbygger, 1998

Gruppering etter folkemengde	Gruppering etter bundne kostnader per innb.			
	I alt	Lav	Middels	Høy
	Antall kommuner			
I alt	421	105	211	105
0- 4 999	235	0	133	102
5 000 - 19 999	150	70	77	3
20 000 og over	36	35	1	0

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Tabell 2.2. Summarisk statistikk for kommunenes folkemengde, 1998

Gruppering etter folkemengde	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger			
	I alt	Lav	Middels	Høy
	Folkemengde			
I alt				
Gjennomsnitt	8 148	20 923	4 841	2 018
Min.	489	6 073	523	489
Maks	99 590	99 590	31 419	6 490
0- 4 999				
Gjennomsnitt	2 626	-	3 179	1 905
Min.	489	-	523	489
Maks	4 871	-	4 871	4 305
5 000-19 999				
Gjennomsnitt	9 881	12 819	7 367	5 857
Min.	5 013	6 073	5 048	5 013
Maks	19 945	19 945	14 040	6 490
20 000 og over				
Gjennomsnitt	36 973	37 131	31 419	-
Min.	20 382	20 382	31 419	-
Maks	99 590	99 590	31 419	-

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Tabell 2.3. Summarisk statistikk for kommunenes bundne kostnader, kroner per innbygger, 1998

Gruppering etter folkemengde	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger			
	I alt	Lav	Middels	Høy
Bundne kostnader per innbygger				
I alt				
Gjennomsnitt	17 255	12 681	17 244	21 851
Min.	10 166	10 166	14 214	19 765
Maks	35 443	14 189	19 764	35 443
0-4 999				
Gjennomsnitt	19 703	-	18 094	21 802
Min.	14 715	-	14 715	19 765
Maks	35 443	-	19 764	35 443
5 000-19 999				
Gjennomsnitt	14 563	12 804	15 814	23 505
Min.	10 166	10 166	14 214	22 956
Maks	23 980	14 189	18 885	23 980
20 000 og over				
Gjennomsnitt	12 485	12 435	14 214	-
Min.	10 499	10 499	14 214	-
Maks	14 214	13 499	14 214	-

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Tabell 2.2 viser gjennomsnitt, minimum og maksimum for folkemengden innenfor de ulike gruppene i klassifiseringen. Tabell 2.3 viser gjennomsnitt, minimum og maksimum for bundne kostnader per innbygger innenfor de ulike gruppene i klassifiseringen. De to tabellene viser en negativ sammenheng mellom bundne kostnader per innbygger og folkemengden. Denne negative sammenheng skyldes at små kommuner har høye bundne kostnader pga. smådriftsulemper. Dette reflekteres i utformingen av modellen KOMMODE, ettersom folkemengden inngår blant faktorene som forklarer variasjoner i de bundne kostnadene.

Tabell 2.4 viser gjennomsnitt, minimum og maksimum for frie disponible inntekter per innbygger innenfor de ulike gruppene i klassifiseringen. Det er en klar tendens til at frie disponible inntekter per innbygger avtar med økende innbyggertall, og dette gjelder uavhengig av nivået på de bundne kostnadene. For de 421 kommunene samlet er det også en tendens til at gjennomsnittlige frie disponible inntekter øker med økende gjennomsnittlige bundne kostnader. Kommunene med lave bundne kostnader har et gjennomsnitt på 7 432 kroner i frie disponible inntekter per innbygger, mens kommunene med høye bundne kostnader har et gjennomsnitt på 11 949 kroner. Som det framgår av minimums- og maksimumsverdiene, er det imidlertid betydelige variasjoner i frie disponible inntekter per innbygger mellom kommuner innenfor samme kategori. F.eks. innen kategori 4, små kommuner med middels bundne kostnader, der de frie disponible inntektene per innbygger varierer med nesten 30 000 kroner. Dette bidrar til å svekke sammenliknbarheten innenfor den enkelte kategori, siden kommuner med ulike frie disponible inntekter har ulike betingelser for tjenesteytingen. Vi skal derfor introdusere en finere gruppering hvor vi i tillegg til størrelse og bundne kostnader også kontrollerer for frie disponible inntekter.

Tabell 2.4. Summarisk statistikk for kommunenes frie disponible inntekter, kroner per innbygger, 1998

Gruppering etter folkemengde	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger			
	I alt	Lav	Middels	Høy
Frie disponible inntekter per innbygger				
I alt				
Gjennomsnitt	8 978	7 432	8 270	11 949
Min.	1	4 349	1	2 486
Maks	31 544	19 625	29 909	31 544
0-4 999				
Gjennomsnitt	10 347	-	9 099	11 976
Min.	1	-	1	2 486
Maks	31 544	-	29 909	31 544
5 000-19 999				
Gjennomsnitt	7 240	7 471	6 882	11 022
Min.	2 147	4 349	2 147	6 786
Maks	19 624	19 625	19 000	16 870
20 000 og over				
Gjennomsnitt	7 286	7 355	4 905	-
Min.	4 537	4 537	4 905	-
Maks	11 949	11 949	4 905	-

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

2.2. Klassifisering av kommuner etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter

Som for de andre grupperingsvariablene har vi foretatt en inndeling av kommuner etter frie disponible inntekter per innbygger i tre grupper (lav/middels/høy). Kategori 1 (de fire største byene) er så liten at vi ikke har foretatt noen ytterligere inndeling etter frie disponible inntekter. Dessuten har vi ikke noe godt anslag på de frie disponible inntektene i Oslo kommune, noe som har sammenheng med Oslos spesielle status som både kommune og fylkeskommune. Dette problemet gjelder også for bundne kostnader. Vi kan imidlertid bruke KOMMODE II til å predikere størrelsen på den kommunale delen av de bundne kostnadene i Oslo. I kategori 2 har alle kommunene per definisjon høye frie disponible inntekter per innbygger. For hver av kategoriene 3-11 har vi foretatt en ytterligere tredeling i gruppene

- Kommuner med lave frie disponible inntekter per innbygger (1. kvartil)
- Kommuner med middels frie disponible inntekter per innbygger (2. og 3. kvartil)
- Kommuner med høye frie disponible inntekter per innbygger (4. kvartil)

På samme måte som for bundne kostnader per innbygger bruker vi kvartilgrenser for å gruppere kommunene etter frie disponible inntekter per innbygger. Inndelingen i kvartiler omfatter bare de 421 kommunene som ikke er skilt ut i særskilte grupper (dvs. at kategori 1 og 2 i hovedklassifiseringen er holdt utenfor). 1. kvartil omfatter de 25 prosent av kommunene med lavest frie disponible inntekter per innbygger, 4. kvartil omfatter de 25 prosent av kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger, mens 2. og 3. kvartil omfatter de resterende 50 prosent av kommunene.

Tabell 2.5. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter per innbygger, 1998

Gruppering etter folkemengde	I alt	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger											
		I alt			Lav			Middels			Høy		
		Frie disponible inntekter			Frie disponible inntekter			Frie disponible inntekter			Frie disponible inntekter		
	Lav	Mid.	Høy	Lav	Mid.	Høy	Lav	Mid.	Høy	Lav	Mid.	Høy	
I alt	421	105	211	105	18	76	11	76	92	43	11	43	51
0-4 999	235	59	91	85	0	0	0	48	50	35	11	41	50
5 000-19 999	150	40	93	17	13	49	8	27	42	8	0	2	1
20 000 og over	36	6	27	3	5	27	3	1	0	0	0	0	0

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Frie disponible inntekter per innbygger for 1998 varierer mellom en minimumsverdi på 1 krone og en maksimumsverdi på 31 544, når de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger er holdt utenfor. Grensen mellom 1. og 2. kvartil er på 5 203 kroner, mens grensen mellom 3. og 4. kvartil er på 11 202 kroner. Denne inndelingen gir betydelig større variasjonsbredde for gruppe c enn for de to andre gruppene, noe som skyldes at denne grupperingsvariabelen har en sterkt høyreskjev fordeling. Dersom vi ikke hadde tatt ut de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter ville bredden i 4. kvartil vært så mye som 69 000 kroner, og ikke i overkant av 20 000 som den er når de rikeste kommunene behandles for seg.

Tre grupperingsvariable som hver er delt i tre nivåer gir til sammen en tredimensjonal inndeling i 27 grupper. Fordelingen av kommuner på ulike grupper er vist i tabell 2.5. De 14 kommunene som er skilt ut i to særskilte grupper, er holdt utenfor i tabellen. Fra tabell 2.1 vet vi at det ikke inngår noen kommuner i gruppe 3 (små kommuner med lave bundne kostnader) eller i gruppe 11 (store kommuner med høye bundne kostnader). I tillegg finner vi ingen kommuner i følgende 3 grupper:

- Gruppe 8a: Mellomstore kommuner med høye bundne kostnader og lave frie disponible inntekter
- Gruppe 10b og 10c: Store kommuner med middels høye bundne kostnader og middels eller høye frie disponible inntekter. (Gruppe 10 inneholder som nevnt kun Ringsaker som plasserer seg blant kommuner med lave frie disponible inntekter per innbygger)

Tabell 2.1 viste at det er en ganske klar sammenheng mellom kommunestørrelse og bundne kostnader per innbygger. Små kommuner har gjennomgående høyere bundne kostnader enn store kommuner. Sammenhengen mellom kommunestørrelse og frie disponible inntekter per innbygger er ikke like sterk. Likevel ser vi at høye frie disponible inntekter forekommer oftere blant små kommuner enn blant store kommuner. Om lag 36 prosent av de små kommunene har høye frie disponible inntekter, mens bare i overkant av 11 prosent av de mellomstore og 8 prosent av de store kommunene kommer i denne gruppen. Vi kan

registrere at små kommuner oftere har både høye bundne kostnader og høye frie disponible inntekter per innbygger sammenliknet med mellomstore og store kommuner. Dette kan tyde på at små kommuner blir overkompensert gjennom inntektssystemet, men må også ses i sammenheng med regionaltilskudd og Nord-Norge tilskudd som særlig favoriserer små kommuner.

Basert på data fra 1998 viser tabell B1 i vedlegg B utfallet av grupperingen for de 435 kommunene i 11 hovedkategorier, med en ytterligere oppdeling av kategoriene 4-10 i tre undergrupper etter frie disponible inntekter per innbygger. Tabellen viser også verdier for hver kommune på de to grupperingsvariablene folkemengde og bundne kostnader per innbygger. Bundne kostnader er rapportert på indeksform der verdien for en kommune fremkommer ved å dividere de bundne kostnader per innbygger med gjennomsnittlige bundne kostnader for alle kommuner,

$$(2.1) \quad A = \frac{\alpha}{\bar{\alpha}},$$

der α er bundne kostnader og $\bar{\alpha}$ det tilsvarende landsgjennomsnittet. Tabellen inneholder i tillegg en indeks for kommunenes korrigerede inntekter,

$$(2.2) \quad I = \frac{y - \alpha + \bar{\alpha}}{\bar{y}},$$

der y er inntekter per innbygger og \bar{y} er det tilsvarende landsgjennomsnittet (unntatt Oslo). Korrigerede inntekter består av to komponenter. For det første nyter innbyggerne godt av lovpålagte ytelser og tjenester opp til nivået bestemt av minstestandarder. Siden slike tjenester er standardisert, antar vi at denne komponenten har samme verdi for alle kommuner, og kan verdsettes ved landsgjennomsnittet for bundne kostnader per innbygger ($\bar{\alpha}$). For det andre mottar innbyggerne tjenester for de inntektene som er igjen når minstestandardene er finansiert ($y - \alpha$). Den totale verdien av tjenestene er da gitt ved $y - \alpha + \bar{\alpha}$. At en kommune har mulighet til å tilby tjenester av større omfang og bedre kvalitet enn landsgjennomsnittet, skyldes enten at inntektene per innbygger ligger over landsgjennomsnittet og/eller at de bundne kostnadene

per innbygger ligger under landsgjennomsnittet. Gjennomsnittet av I over alle kommuner er lik 1. Merk at en rangering etter korrigerede inntekter (I) er sammenfallende med en rangering etter frie disponible inntekter ($y-\alpha$), slik at også denne grupperingsvariabelen er representert i tabell B1.

I tabell B1 i vedlegg B er kommunene sortert etter synkende folkemengde for de fire største byene, etter synkende indeks for korrigerede inntekter for de ti kommunene med de høyeste disponible inntektene og etter kommunenummer innenfor de øvrige gruppene. I tabell B2 er kommunene sortert etter indeks for korrigerede inntekter i alle kategorier. Ellers inneholder denne tabellen nøyaktig den samme informasjonen som tabell B1. Ut fra tabell B2 er det lettere å finne fram til kommuner innenfor samme kategori som ligger nær en bestemt kommune mht. frie disponible inntekter per innbygger. For spesielle formål kan en for eksempel plukke ut mindre grupper av kommuner som en ønsker å sammenlikne. For kommuner som ligger nær en kvartilgrense mht. frie disponible inntekter per innbygger kan det også være aktuelt å sammenlikne seg med kommuner på den andre siden av denne grensen. Slike tilpasninger i grupperingene er det lagt til rette for i tabell B2.

Alle de fire største byene (Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger) har lave bundne kostnader per innbygger. For Oslo gjelder dette kostnader i forbindelse med kommunale oppgaver. Siden vi ikke har beregnet utgifter til fylkeskommunale oppgaver, kjenner vi ikke de totale bundne utgiftene, og kan derfor ikke beregne Oslos frie disponible inntekt. De øvrige tre byene havner alle i gruppen av kommuner med middels frie disponible inntekter.

Den andre spesialgruppen (gruppe 2) omfatter de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger. Disse kommunene har mellom 33 433 kroner og 80 700 kroner i frie disponible inntekter per innbygger. Alle kommunene er små, den største er Aurland med 1 822 innbyggere. Seks av kommunene har høye bundne kostnader, mens de resterende fire har middels bundne kostnader per innbygger. Stort sett skyldes de høye frie disponible inntektene til kommunene i denne gruppen betydelige inntekter fra kraftproduksjon og dessuten at de minste kommunene nyter godt av høye statlige overføringer gjennom inntektssystemet for kommunene. Utsira, som er landets minste kommune med 228 innbyggere, er den eneste i denne gruppen som ikke har kraftinntekter. Det har derimot Bykle, som er den kommunen med de klart høyeste korrigerede inntekter per innbygger, med et nivå som ligger om lag 3,6 ganger høyere enn landsgjennomsnittet.³ De ti kommunene i gruppen med svært høye frie disponible inntekter per innbygger

ligger forholdsvis spredt utover landet. De fordeler seg på sju fylker, og ingen av disse fylkene er representert med mer enn 2 kommuner i gruppen.

For å få et inntrykk av den regionale fordelingen av kommuner på kategoriene i klassifiseringen, vil vi benytte oss av en inndeling av Norge i sju landsdeler. Statistisk sentralbyrå har utarbeidet følgende inndeling i landsdeler:

1. Oslo og Akershus: 23 kommuner
2. Hedmark og Oppland: 48 kommuner
3. Sør-Østlandet (Østfold, Buskerud, Vestfold og Telemark): 72 kommuner
4. Agder og Rogaland: 56 kommuner
5. Vestlandet (Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal): 98 kommuner
6. Trøndelag: 49 kommuner
7. Nord-Norge (Nordland, Troms og Finnmark): 89 kommuner

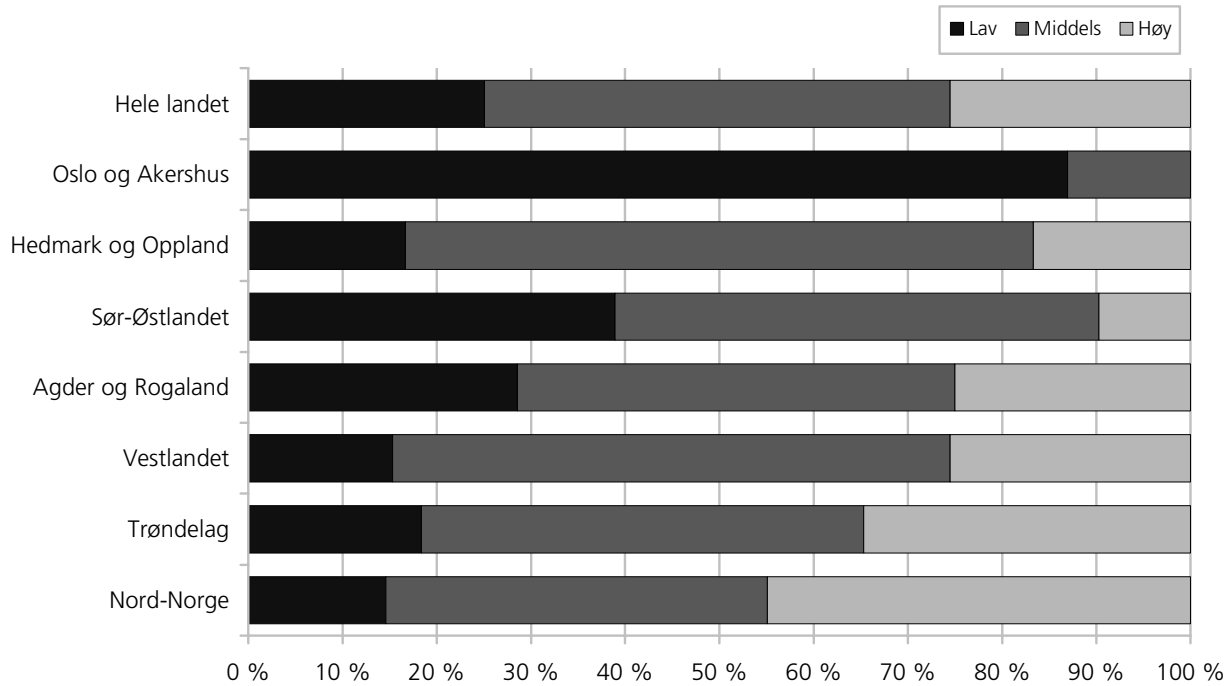
Fordelingen av kommuner på hovedkategoriene for hver landsdel og for hele landet er vist i figur C1-C8 i vedlegg C.

Den prosentvise fordelingen av kommuner etter bundne kostnader for hele landet og innenfor hver landsdel er vist i figur 2.1. Oslo og Akershus skiller seg ut ved å ikke ha noen kommuner med høye bundne kostnader per innbygger, og en svært stor andel av kommunene i landsdelen, 20 av 23, har lave bundne kostnader. Sør-Østlandet og Hedmark og Oppland har også relativt få kommuner med høye bundne kostnader per innbygger. I den andre enden av skalaen ligger Nord-Norge og Trøndelag der det er en relativt høy andel kommuner med høye bundne kostnader per innbygger, og få med lave bundne kostnader.

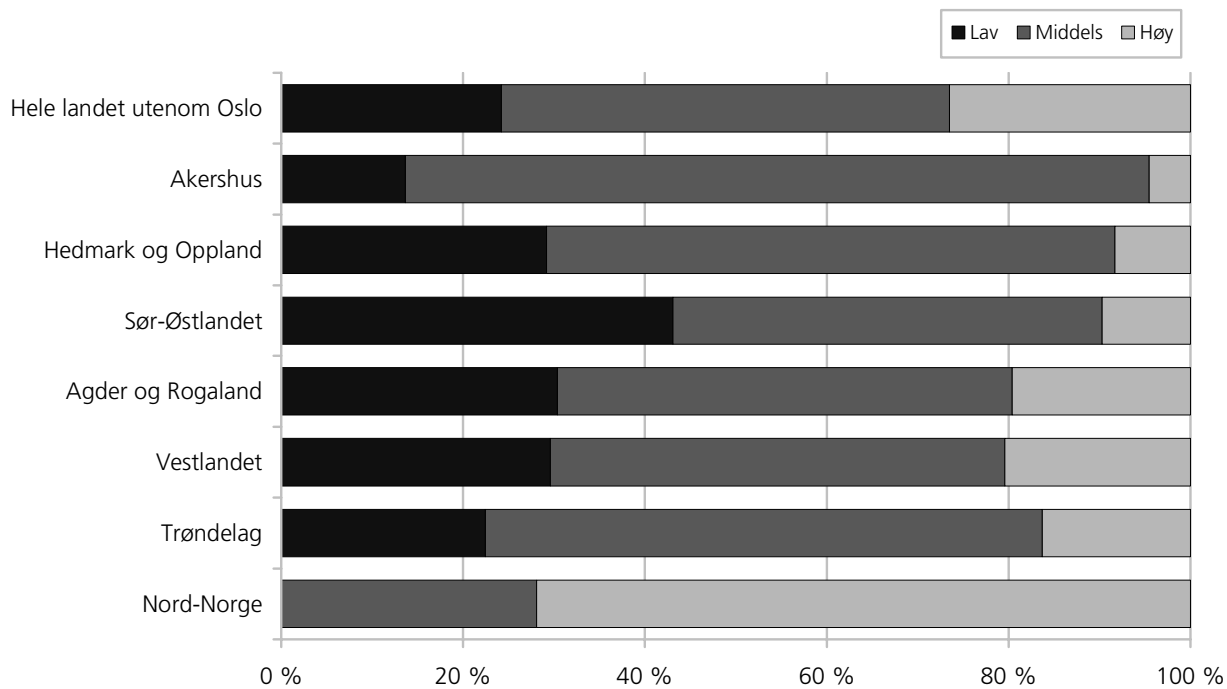
Den prosentvise fordelingen av kommuner i hele landet og innenfor hver landsdel på hhv. lave, middels og høye frie disponible inntekter per innbygger er vist i figur 2.2. Det er en tendens til at landsdeler med stor andel kommuner med høye bundne kostnader også har en forholdsvis stor andel kommuner med høye frie disponible inntekter. Kommunene i Nord-Norge skiller seg ut ved at ingen av disse har lave frie disponible inntekter. Dette skyldes bl.a. at kommunene i Nord-Norge får et eget rammetilskudd gjennom inntektssystemet. I den andre enden av skalaen finner vi Akershus som nesten ikke har noen kommuner med høye frie disponible inntekter per innbygger, men en svært stor andel kommuner med middels frie disponible inntekter. For de øvrige landsdelene er fordelingen av kommuner jevnere over kvartilene enn tilfellet var med de bundne kostnadene per innbygger. De tre landsdelene Agder og Rogaland, Vest-Norge og Trøndelag har alle en fordeling av kommuner etter frie disponible inntekter som ligger tett opp til fordelingen for hele landet sett under ett.

³ Oslo er holdt utenfor ved beregning av landsgjennomsnittet, siden vi ikke har tall for kommunens frie disponible inntekter.

Figur 2.1. Andel kommuner med lave, middels og høye bundne kostnader etter landsdel, 1998

Figur 2.2. Andel kommuner med lave, middels og høye frie disponible inntekter etter landsdel, 1998

2.2.1. Grupper med for få kommuner

Hensikten med gruppeinndelingen i denne rapporten var å komme fram til sammenliknbare kommuner. Det er derfor et problem at noen av gruppene inneholder så få kommuner at det nesten ikke er noen å sammenlikne med. I hovedgrupperingen etter folkemengde og bundne kostnader gjelder dette gruppe 8 med 3 kommuner og gruppe 10 med kun en kommune. I kategoriseringen som også tar hensyn til frie disponible inntekter, har

gruppe 9c ikke mer enn 3 kommuner. Vi har valgt å løse dette problemet ved å plassere kommunene det gjelder i sin nærmeste nabogruppe:

8b → 5b: Søndre Land og Vestnes har hhv. 6 069 og 6 490 innbyggere, men har klart høye bundne kostnader per innbygger og passer derfor best i gruppe 5b, små kommuner med høye bundne kostnader og middels frie disponible inntekter.

- 8c → 5c: Saltdal kommune har 5 013 innbygger og er derfor mest naturlig å sammenlikne med små kommuner i gruppe 5c (høye bundne kostnader og høye frie disponible inntekter).
- 9c → 9b: Bærum, Rana og Harstad kan forbli i gruppe 9 siden det bare er etter de frie disponible inntektene disse kommunene utgjør en egen gruppe. Alle tre har bare marginalt høyere frie disponible inntekter enn grensen, og kan derfor sammenliknes med kommunene i gruppe 9b.
- 10a → 9a: Ringsaker er den eneste kommunen i gruppe 10. De bundne kostnadene i kommunen er bare så vidt over grensen mellom små og middels og kommunen kan derfor uten store problemer sammenliknes med kommunene i gruppe 9a.

2.2.2. Omlandskommuner med høye inntekter

Førrige kommunegruppering basert på data fra 1994 hadde med en under/sidegruppe bestående av de ti omlandskommunene med høyest alminnelig inntekt (for forskuddspliktige) per innbygger. Denne gruppen vil være et alternativt sammenlikningsgrunnlag for de aktuelle kommunene, spesielt dersom sammenlikningen gjelder forhold som er typiske for omlandskommuner⁴. Basert på data fra 1998, inneholder gruppen nå følgende ti kommuner:

1. Aremark	6. Frogn
2. Bærum	7. Lørenskog
3. Asker	8. Røyken
4. Hole	9. Ullensaker
5. Oppegård	10. Rælingen

Dette er de ti omlandskommunene med høyest gjennomsnittlig inntekt etter skatt i 1998. Alle kommunene har derfor relativt høye skatteinntekter pga. høye skattegrunnlag. Seks av kommunene er de samme som forrige gang, mens Aremark, Røyken, Ullensaker og Rælingen er nye på listen. Forandringene kan delvis skyldes at inntektsvariabelen alminnelig inntekt er byttet ut med inntekt etter skatt som er et videre og mer relevant inntektsbegrep.

2.3. Aktivitet og resultater i grupper av sammenliknbare kommuner

I tabell D1 i vedlegg D er det vist dekningsgrader og ressursinnsats for barnehager, grunnskole og eldreomsorg for enkeltkommuner. Oppsettet følger den grupperingen av kommunene som er foreslått i denne rapporten. De sju aktivitetsmålene som benyttes er (kilder i parentes):

- Barnehagedekning for barn 1-5 år (NOS C 583: Barnehager 1998, utgitt av Statistisk sentralbyrå 2000. Tabell 21: Barnehager og barn etter kommune. 1998.)
- Elever per lærerårsverk i grunnskolen (Aktuell utdanningsstatistikk nr 8.1999, tabell V2, utgitt av Statistisk sentralbyrå.)
- Årsverk i pleie og omsorg per 100 innbyggere i gruppen 67 år og over (*)
- Mottagere av hjemmetjenester per 100 innbyggere i gruppen 67 år og over (*)
- Institusjonsplasser for eldre per 100 innbyggere i gruppen 80 år og over (*)
- Antall enerom per 100 plasser for eldre med heldøgns omsorg (Styrings- og informasjonshjulet for helse- og sosialtjenesten i kommunene: Sammenlikningstall for kommunene 1999, utgitt av Sosial- og helsedepartementet. Tabell 23.)
- Samlet årsverk i kommunale barnehager, grunnskolen og i pleie- og omsorgstjenesten per 1 000 innbyggere (NOS C 604: Kommune-Norge i tall 1998, utgitt av Statistisk sentralbyrå. Tabellene 16, 17 og 19.)

Målene merket med * er hentet fra St.prp.nr. 62 (1999-2000) "Om kommuneøkonomien 2001 mv.", vedlegg 5: Tall for sammenliknbare kommuner. Alle data er fra 1998.

Tabell D2 oppsummerer aktivitetsindikatorerne i form av gjennomsnittsverdier for gruppene av sammenliknbare kommuner. I tabell D3 er kommunene gruppert etter bundne kostnader og frie disponible inntekter for å gi et bilde av samvariasjonen mellom disse klassifiseringskriteriene og resultater av kommunenes virksomhet. Gjennomsnittsverdiene på aktivitetsmålene innenfor hver gruppe viser en klar tendens til at ressursbruken stiger med stigende bundne kostnader og stigende frie disponible inntekter. Ett unntak er andelen enerom, som ser ut til å falle med økende frie disponible inntekter og ikke viser noen klar samvariasjon med bundne kostnader. Dette kan skyldes at utbyggingen av enerom i større grad har vært avhengig av lokale prioriteringer enn av økonomiske rammebetingelser.

Den positive samvariasjonen mellom aktivitetsmålene og grupperingsvariablene bekrefter at indeksene for bundne kostnader og korrigerede inntekter er relevante for formålet. Som det framkommer av tabell D3, finner vi imidlertid også til dels betydelige variasjoner i aktivitetsmålene blant kommuner med felles nivå på grupperingsvariablene. (Se f.eks. variasjonsbredden for institusjonsplasser pr. 100 innbyggere i gruppen 80 år og over innen hvert nivå på de bundne kostnader.) Det kan være flere grunner til at det oppstår slike forskjeller innenfor grupper av sammenliknbare kommuner. To viktige grunner til variasjoner i resultater innenfor sammenliknbare grupper er:

⁴ Omlandskommuner er definert som kommuner som ligger innen 75 minutters reisetid fra en av byene Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand eller Tromsø, eller innen 90 minutters reisetid fra Oslo.

- Det kan være forskjeller i hvor effektivt ulike kommuner utnytter sine ressurser. En kommune med god ressursutnyttelse kan derfor oppnå relativt gode resultater innen ulike områder av virksomheten.
- Kommunene har mulighet til å fordele frie disponible inntekter mellom ulike tjenesteytende sektorer og ulike typer tjenester ut fra lokale prioriteringer. Dette innebærer at kommuner som satser spesielt mye på én bestemt tjeneste, vil måtte redusere tilbudet av andre tjenester for gitt nivå på de frie disponible inntektene per innbygger. Med forskjellige satsningsområder vil kommuner med ellers like rammebetingelser få ulike resultater innen de enkelte sektorer. Men dette vil i så fall være forskjeller som skyldes kommunenes egne prioriteringer og valg.

Variasjoner i resultater innenfor en gruppe av sammenliknbare kommuner kan altså skyldes ulik effektivitet eller ulike prioriteringer. I tillegg vil vi peke på et forhold som kan bidra til variasjoner innenfor grupper av sammenliknbare kommuner for visse typer av indikatorer.

- Kommunene har ulike profiler for fordelingen av bundne kostnader på ulike sektorer. Det vil være en tendens til at kommunene bruker relativt mye ressurser på sektorer der de har høye bundne kostnader. Dette kan bidra til ulike verdier på aktivitetsindikatorer.

Et eksempel på en aktivitetsindikator er sysselsettingen per innbygger i en bestemt kommunal tjenesteytende sektor. Variasjoner i denne indikatoren for et gitt nivå på bundne kostnader og frie disponible inntekter vil ikke bare være påvirket av forskjeller i effektivitet og lokale prioriteringer, men også av fordelingen av bundne kostnader på sektorer. For i størst mulig grad å rense ut effekter av fordelingen av bundne kostnader kan en benytte resultatindikatorer som er standardisert i forhold til antall klienter eller antall potensielle klienter i de ulike tjenestene. Med andre ord vil det for mange formål være mer relevant å bruke resultatindikatorer som dekningsgrader og ressursbruk per klient enn å bruke aktivitetsindikatorer til å sammenlikne kommunene i hht. grupperingen over. Dersom en ønsker å sammenlikne kommuner etter sektorspesifikke aktivitetsindikatorer, kan det være mer relevant å bruke de sektorspesifikke grupperingene som er beskrevet i avsnitt 2.3.

Til slutt vil vi peke på at det aldri vil være mulig å lage en gruppering av kommuner som gir perfekt sammenliknbarhet innenfor hver gruppe, selv om graden av sammenliknbarhet bare blir vurdert ut fra de valgte klassifiseringskriteriene. Innenfor hver gruppe av sammenliknbare kommuner er det fortsatt visse variasjoner i bundne kostnader og frie disponible inntekter per innbygger. Dette gjelder særlig ved sammenlikning av kommuner innenfor grupper med

høye frie disponible inntekter, fordi variasjonsbredden her er forholdsvis stor.

2.4. Gruppering av kommuner etter sektorspesifikke bundne kostnader

Modellen KOMMODE har en sektorinndeling som omfatter åtte ulike tjenesteytende sektorer, samt netto driftsresultat. Klassifiseringen omtalt i avsnittene foran er sektorovergripende, men modellen kan også brukes til å lage sektorvise klassifiseringer. For å illustrere dette har vi laget to supplerende sektorvise kommunegrupperinger. Disse er laget for utdanningssektoren og for pleie- og omsorgssektoren, som er de to største tjenesteytende sektorene i modellen. Ved å lage sektorvise klassifiseringer får vi gruppert kommunene på en måte som gir høy grad av sammenliknbarhet mht. tjenesteytingen i en bestemt sektor. Slike klassifiseringer er ikke beregnet på sektorovergripende sammenlikninger av kommunenes resultater. Når vi tar hensyn til fordelingen av bundne kostnader på sektorer, unngår vi imidlertid at dette bidrar til divergerende ressursbruk og resultater innenfor de enkelte gruppene, slik som i den sektorovergripende klassifiseringen.

De sektorvise grupperingene bygger på samme prinsipper som den sektorovergripende klassifiseringen, bortsett fra at de samlede bundne kostnadene blir erstattet av sektorspesifikke bundne kostnader som klassifiseringskriterium. De fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter er fortsatt skilt ut som egne kategorier. De øvrige kommunene er fordelt på 9 kategorier etter folke- mengde og sektorspesifikke bundne kostnader. Deretter er kategoriene delt opp i grupper etter frie disponible inntekter per innbygger.

Mønsteret fra grupperingen etter folke- mengde og bundne kostnader i alt, gjentar seg når de sektorspesifikke bundne kostnadene erstatter bundne kostnader i alt. Høye bundne kostnader til utdanning og til helse og omsorgstjenester er mer utbredt blant små kommuner enn blant middels store og store kommuner som stort sett har lave bundne kostnader i disse sektorene. En sammenlikning av fordelingen av kommuner etter de to sektorspesifikke kostnadene gir inntrykk av at det kan være det samme om vi bruker bundne kostnader i utdanning eller i helse og omsorg, siden antallet kommuner fordeler seg på en så lik måte i de to tabellene. Nærmere undersøkelse viser imidlertid at under halvparten av kommunene kommer i samme gruppe (lav/middels/høy) når de grupperes etter bundne kostnader i utdanning som når de grupperes etter bundne kostnader i pleie og omsorg. Av de 421 kommunene som ikke er blant storby- gruppen eller de ti rikeste, er det 195 kommuner (46 prosent) som kommer i samme kategori på de to sektorspesifikke inndelingene. Av disse igjen, er det 184 kommuner som har samme kategori på den

Tabell 2.6. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkemengde og bundne kostnader i utdanning per innbygger, 1998

Gruppering etter folkemengde	Gruppering etter bundne kostnader i utdanning per innbygger			
	I alt	Lave	Middels	Høye
	Antall kommuner			
I alt	421	105	211	105
-4 999	235	9	131	95
5 000-19 999	150	62	78	10
20 000 og over	36	34	2	0

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Tabell 2.7. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkemengde og bundne kostnader i pleie og omsorg per innbygger, 1998

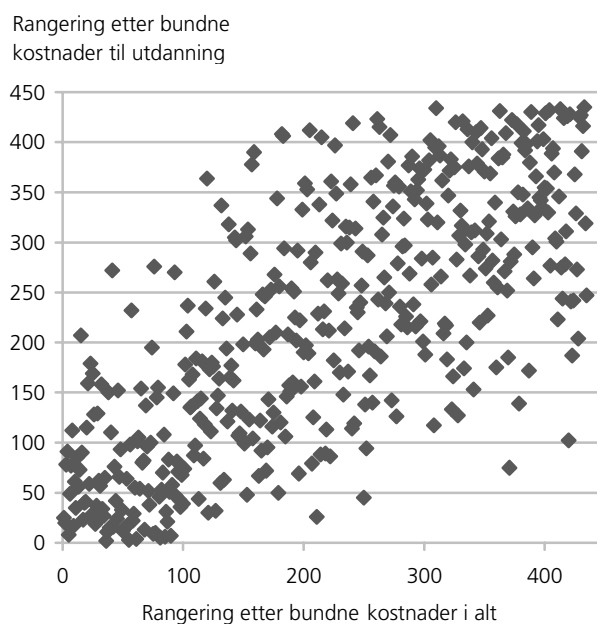
Gruppering etter folkemengde	Gruppering etter bundne kostnader i pleie og omsorg per innbygger			
	I alt	Lave	Middels	Høye
	Antall kommuner			
I alt	421	105	211	105
-4 999	235	13	130	92
5 000-19 999	150	66	71	13
20 000 og over	36	26	10	0

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

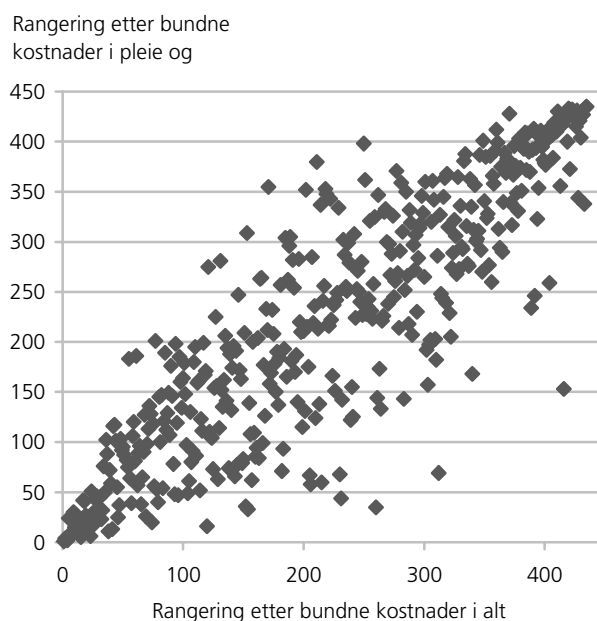
sektorovergripende rangeringen etter bundne kostnader i alt. Tabell 2.6 og 2.7 er forholdsvis like med hensyn til antallet kommuner i hver kategori, men det er altså i stor grad ulike kommuner som fyller gruppene avhengig av hvilken sektor man ser på.

Noe over halvparten av kommunene havner i en annen gruppe når vi grupperer etter bundne kostnader i utdanning enn når grupperingen foregår etter bundne kostnader i pleie og omsorg. Skiftet av kategori skjer nesten utelukkende til en nabokategori, dvs. de bundne kostnadene er lave i den ene sektoren og middels i den andre, eller middels i den ene og høye i den andre. Kun 14 kommuner har lave bundne kostnader i den ene sektoren og høye i den andre. Dette kan være en indikasjon på at mange av kommunene som forandrer gruppe er kommuner som ligger like rundt grensene mellom de ulike gruppene på en eller begge typer sektorspesifikke bundne kostnader. Dersom dette er tilfellet, betyr det at nivået på bundne kostnader i henholdsvis utdanning og i pleie og omsorg følger hverandre tettere enn man får inntrykk av gjennom grupperingene etter lave, høye og middels bundne kostnader i de to ulike sektorene. De bundne kostnadene i begge sektorer øker med lengre reisetid til kommunesenteret og er høyere for små kommuner enn større kommuner. Ellers øker kostnader til utdanning med andelen personer i alderen 7-15 år, og med andelen unge psykisk utviklingshemmede. Kostnader til pleie og omsorg øker med andelen eldre, og andelen voksne psykisk utviklingshemmede. I KOMMODE II er det altså noen faktorer som bidrar til å øke begge kostnader og noen faktorer som virker kun på én av sektorene.

Figur 2.3. Rangering av kommuner etter bundne kostnader i alt og etter bundne kostnader i utdanning, 1998

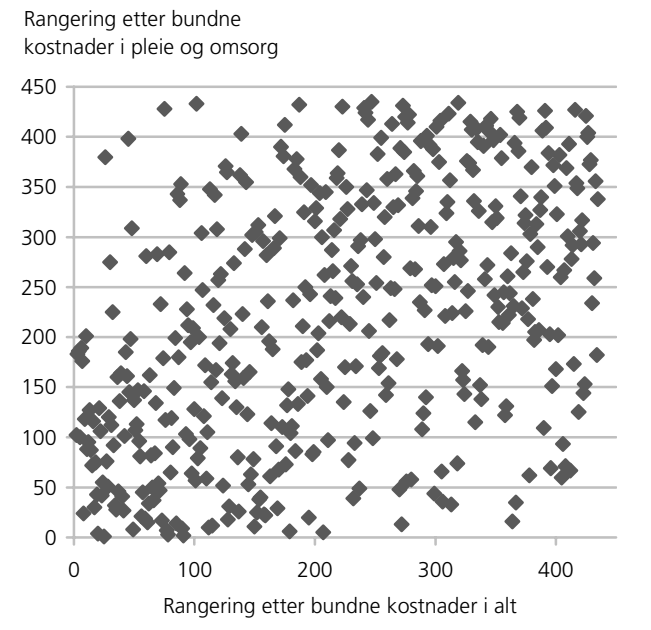

Figur 2.4. Rangering av kommuner etter bundne kostnader i alt og etter bundne kostnader i pleie og omsorg, 1998

For å belyse sammenhengene, viser figur 2.3-2.5 parvise plott der alle kommunene er rangert fra lavest til høyest etter de tre typene bundne kostnader per innbygger; bundne kostnader i alt, i utdanning og i pleie og omsorg. Korrelasjonskoeffisientene mellom variablene i de tre figurene er henholdsvis 0,74, 0,88 og 0,46. Korrelasjonen mellom rangeringene etter de to sektorspesifikke kostnadene er forholdsvis lav, og figur 2.5 viser tydelig at sammenhengen er forholdsvis svakere. Det at så mange som over halvparten av kommunene kommer i ulik gruppe når sektorspesifikk rangeringsvariabel endres reflekterer virkelig ulike nivåer på kostnadene.

Figur 2.5. Rangering av kommuner etter bundne kostnader i utdanning og etter bundne kostnader i pleie og omsorg, 1998

Den sektorovergripende rangeringen er positivt korrelert med de sektorspesifikke rangeringene, noe som har sammenheng med at bundne kostnader i alt er definert som summen av de sektorspesifikke bundne kostnadene. Dette gjenspeiles på figurene 2.3 og 2.4, der punktene ligger mer samlet om en stigende diagonal linje enn tilfellet er i figur 2.5.

2.5. Gruppering av kommuner over tid

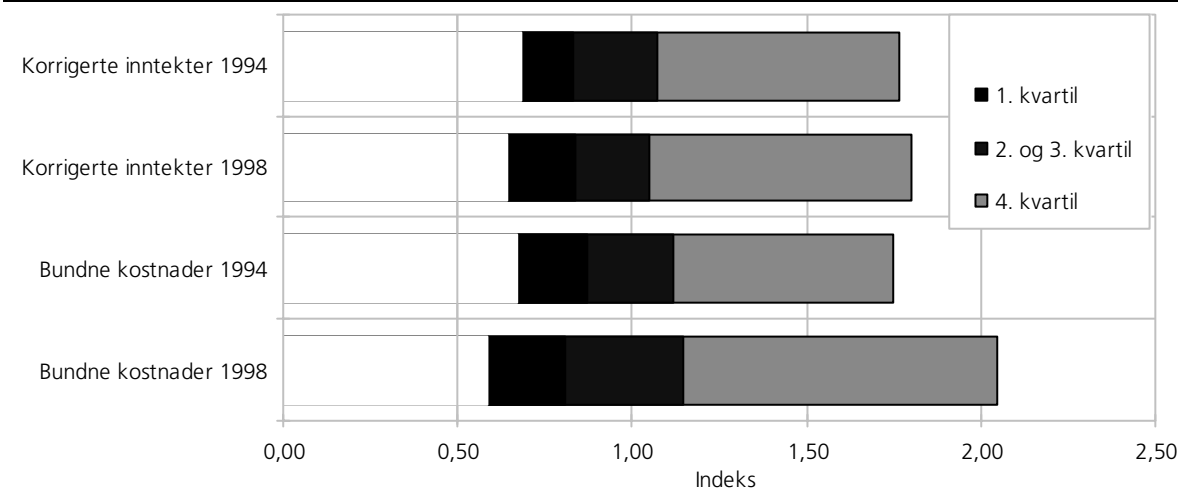
Grupperingen av sammenliknbare kommuner som blir presentert i denne rapporten bygger i stor grad på prinsippene fra grupperingen som ble foretatt i 1994. Også den gang ble gruppene basert på tall for folke-mengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter per innbygger slik disse størrelsene defineres i

modellen KOMMODE. Det er derfor mulig å undersøke i hvilken grad grupperingen har endret seg siden 1994, både innad i gruppene og grensene mellom dem. Imidlertid er KOMMODE noe forandret siden forrige gruppering ble laget, derav navnet KOMMODE II for modellen med utgangspunkt i data fra 1998. Forandringene gjelder noen av parametrene som estimeres og restriksjoner på disse, samt noen av variablene som påvirker de bundne kostnadene. De bundne kostnadene og frie disponible inntektene per innbygger er derfor ikke beregnet på nøyaktig samme måte med de nye tallene fra 1998, som i 1994. Eventuelle endringer i grupperingen og bevegelse av kommuner mellom grupper kan altså skyldes endringer i modellen, og ikke nødvendigvis gjenspeile reelle endringer i de økonomiske rammebetingelsene. I vedlegg A er kommunemodellen KOMMODE gjennomgått nærmere.

Den groveste inndelingen av kommunene bygger på innbyggertall. Her er det svært små endringer når det gjelder størrelsen på gruppene siden 1994. Det er en kommune mer i gruppen av store kommuner, og en færre i gruppen av små. Det har også vært liten utveksling av kommuner mellom størrelsesgruppene. Kun seks kommuner har beveget seg fra en gruppe til en annen.

Når det gjelder inndelingen etter bundne kostnader er det naturligvis ingen endring i størrelsen på gruppene. Dette skyldes kvartilinndelingen som er brukt for å rangere kommunene etter bundne kostnader. Kvartilinndelingen krever 25 prosent av kommunene i hver kvartil, og siden antallet kommuner er det samme i 1998 som i 1994, blir også kvartilgruppene like store. Men det betyr ikke nødvendigvis at grensene mellom gruppene er de samme som sist. I figur 2.6 er kvartilbreddene som ligger bak gruppeinndelingen av kommunene fremstilt grafisk. De to øverste søylene viser inndelingen etter frie disponible inntekter (målt etter indeks for korrigerte inntekter beskrevet i likning 2.2)

Figur 2.6. Kvartilbredder for inndeling etter bundne kostnader og frie disponible inntekter i 1994 og 1998

og de to nederste etter bundne kostnader (målt etter indeks for bundne kostnader gitt i likning 2.1). Innenfor de to skalaene er det en søyle som viser situasjonen i 1994 og en for 1998. De 10 rikeste kommunene og Oslo er utelatt fra søylene for frie disponible inntekter.

Fordelingen av de korrigerede inntektene er ikke forandret mye siden 1994. Avstanden mellom den kommunen med lavest korrigerede inntekter og den med høyest, dvs. den totale vidden i fordelingen, er noenlunde den samme for begge år. Det samme gjelder kvartilgrensene som utgjør skillelinjene mellom de tre gruppene. Gruppe 2 (2. og 3. kvartil) er blitt noe smalere i 1998 enn den var i 1994. Dette tyder på større konsentrasjon av kommuner om medianen og tynnere haler i fordelingen for 1998 enn for 1994.

For de bundne kostnadene er endringene fra 1994 til 1998 tydeligere. Den totale spennvidden i fordelingen har blitt større, og veksten har kommet i begge ender. Særlig ser vi at minst en kommune har øket de bundne kostnader per innbygger betydelig de siste årene. I motsetning til kommunenes korrigerede inntekter per innbygger, har fordelingen av de bundne kostnadene blitt mindre konsentrert siden 1994. Alle tre kvartilgruppene har blitt noe bredere. 4. kvartil har blitt lengre, noe som indikerer en smalere og lengre hale til høyre i fordelingen.

2.5.1. Endring i bundne kostnader

Det viser seg at 267 av kommunene befinner seg i samme kostnadsgruppe i 1998 som de gjorde i 1994. Disse kommunene finner vi i diagonalen i tabell 2.8. 154 kommuner, eller 36,5 prosent, har skiftet gruppe. Ingen kommuner har skiftet lenger enn til en av nabogruppene. Det er altså ingen kommuner som i 1994 tilhørte gruppen med lave bundne kostnader som nå befinner seg blant de med høye bundne kostnader, eller omvendt. Dette indikerer en viss stabilitet i grupperingen til tross for at over en tredjedel av kommunene skifter gruppe i løpet av fire år.

Mange av kommunene har altså skiftet gruppe mht. bundne kostnader. Vi vil undersøke om det er en sammenheng mellom landsdel og endring av bundne kostnader i kommunene. Som det framkommer av tabell 2.9, kan mye tyde på at det finnes en slik sammenheng.

I Akershus og i Hedmark og Oppland er det til sammen 28 kommuner som har fått lavere bundne kostnader fra 1994 til 1998. Ingen kommuner i disse landsdelene har fått høyere bundne kostnader. Også i Trøndelag og Nord-Norge er det flere kommuner som nå får lavere bundne kostnader enn de hadde i 1994. På Vestlandet og i Agder og Rogaland har det gått motsatt vei med kostnadene. 59 kommuner har fått relativt høyere bundne kostnader mens ingen kommuner har skiftet til en gruppe med lavere bundne kostnader.

Endringer i modellen kan være noe av årsaken til disse store geografiske forskjellene når det gjelder endring av bundne kostnader per innbygger fra 1994 til 1998. Kuldevariabelen som ble brukt i 1994 kan ha bidratt til å blåse opp bundne kostnader i kommuner som ligger i områder med lav gjennomsnittstemperatur om vinteren. Dette gjelder særlig indre strøk av Østlandet og nord i landet, nettopp de områdene som i stor grad har fått lavere bundne kostnader i 1998. Når kuldeindikatoren, som fikk utslag i alle sektorer unntatt sosiale tjenester, er erstattet av en indikator for snønedbør i KOMMODE II, unngår man denne oppblåsningen av de kalde kommunenes bundne kostnader. I den grad skiftene av kostnadsgruppe skyldes modellendringer, betyr det at vi "overestimerer" ustabiliteten i kommunenes bundne kostnader.

Tabell 2.8. Antall kommuner fordelt etter kvartiler av bundne kostnader i 1994 og 1998

Kvartil i 1994	Kvartil i 1998			Sum
	1.	2. og 3.	4.	
	Antall kommuner			
1.	67	38	0	105
2. og 3.	38	134	39	211
4.	0	38*	66	104
Sum	105	210	105	420

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger. *Pga. endringer i gruppen med svært høye frie disponible inntekter er ikke Suldal og Røyrvik med. Dersom vi sammenlikner Røyrvik i 1994 med Suldal i 1998 ville dette tallet vært 39.

Tabell 2.9. Kommuner som skifter gruppe fra 1994 til 1998 mht. bundne kostnader. Etter landsdel

Landsdel	Antall kommuner			Netto opp
	Opp en gruppe	Ned en gruppe		
	Antall kommuner			
1. Akershus	0	5	-5	
2. Hedmark og Oppland	0	23	-23	
3. Sør-Østlandet	5	15	-10	
4. Agder og Rogaland	21	0	21	
5. Vestlandet	38	0	38	
6. Trøndelag	5	13	-8	
7. Nord-Norge	8	20	-12	
Sum	77	76	1*	

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger. *Forskjellige tall for opp og ned pga. Suldal - Røyrvik problemet.

Tabell 2.10. Kommuner som skifter gruppe fra 1994 til 1998 mht. bundne kostnader. Etter folkemengdegruppe 1998

Innbyggere i kommunen	Endring i bundne kostnader			Netto opp
	Opp en gruppe	Ingen endring	Ned en gruppe	
	Antall kommuner			
0-4 999	46	154	34	12
5 000 til 19 999	31	86	33	-2
20 000 og over	0	27	9	-9
Alle kommunene	77	267	76	1*

*Forskjellige tall for opp og ned pga. Suldal - Røyrvik problemet.

Tabell 2.11. Gjennomsnittlig antall innbyggere i kommuner som skifter gruppe fra 1994 til 1998 mht. bundne kostnader. Etter folkemengdegruppe

Innbyggere i kommunen	Endring i bundne kostnader			Alle
	Opp en gruppe	Ingen endring	Ned en gruppe	
	Gjennomsnittlig antall innbyggere			
0-4 999	2 061	2 701	3 009	2 620
5 000 til 19 999	7 617	9 795	12 232	9 881
20 000 og over	-	38 783	31 540	36 973
Alle kommunene	4 295	8 635	10 392	8 148

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Endringer i kommunenes bundne kostnader per innbygger fra 1994 til 1998 har ikke bare sammenheng med geografi og temperatur. Når kommunestørrelse trekkes inn, får vi tydelige utslag. Tabellene under fokuserer på endringer i gruppering etter bundne kostnader og størrelsen på kommunene. Tabell 2.10 gir en oversikt over antallet kommuner etter endringer i gruppering etter bundne kostnader og innbyggertall. Denne sammenhengen blir styrket av at gjennom de små kommunene har i større grad enn de store klatret oppover på fordelingen av bundne kostnader per innbygger, mens de store gjennomgående har fått lavere bundne kostnader.

snittlig antall innbyggere i kommunene som skiftet gruppe oppover var ca. 4 300, mens det tilsvarende tallet for kommuner som skiftet gruppe nedover var ca. 10 400. Også innen to av de tre størrelsesgruppene, finner vi det samme mønsteret, nemlig at større kommuner de siste årene har fått et relativt lavere nivå på de bundne kostnadene (se tabell 2.11). Den viktigste årsaken til denne tilsynelatende sammenhengen mellom kommunestørrelse og endring i bundne kostnader, er modellendringene. Disse har bidratt til at mindre kommuner i større grad enn i 1994 kommer i en lavere gruppe med hensyn til bundne kostnader. Når kuldeindikatoren ble utelatt, fikk folkemengden større betydning, og de estimerte smådriftsulempene ble sterkere. Dette gir naturligvis størst utslag på de små kommunene.

Men det kan også være andre årsaker. Det er viktig å huske at kommunestørrelse samvarierer med andre variable, f.eks. bosettingsmønster. De små kommunene har ofte større andel spredt bosetting enn større kommuner, og dette kan være en årsak til at små kommuner de siste årene har fått noe høyere bundne kostnader. En slik hypotese underbygges av endringene fra 1994 til 1998 i de estimerte koeffisientene i KOMMODE. I forhold til 1994 gir bosettingsmønsteret i den oppdaterte estimeringen sterkere utslag på de bundne kostnadene. Reisetid til kommunesenteret har fått større betydning for bundne kostnader i både utdanning, helsestell og pleie og omsorg, mens andel bosatt tettbygd i større grad enn før bidrar til lavere utgifter til utdanning. I tillegg kommer at utgifter til

helsestell i 1994 økte med bosettingstettheten. I den oppdaterte modellen finner vi ikke denne sammenhengen. Flere mulige årsaker kan ligge bak en slik utvikling. Det er bl.a. naturlig å anta at seksårsreformen i grunnskolen ga en større utgiftsøkning i spredtbygde kommuner enn i tettbygde. Spredtbygde kommuner har et valg mellom å enten sørge for transport av elevene til en større skole med fulle klasser, eller satse på flere mindre skoler der klassene kanskje ikke blir fylt opp. I begge tilfeller øker kommunenes utgifter per elev i forhold til tettbygde kommuner der elevene ofte har kort vei til en større skole som de kan ta seg til på egen hånd.

Endringene for denne variabelen kan også skyldes modellendringene. Bosettingsmønsteret kan ha fått mer oppmerksomhet da kuldevariabelen ble utelatt.

2.5.2. Endring i frie disponible inntekter

Dette avsnittet tar for seg endringer fra 1994 til 1998 når det gjelder inndelingen etter kommunenes frie disponible inntekter per innbygger. Som det kommer fram av tabell 2.12, er det 167 kommuner, dvs. om lag 40 prosent, som skifter gruppe mht. frie disponible inntekter i løpet av disse fire årene. Dette er på linje med endringene i grupperingen etter de bundne kostnadene. Også i inndelingen etter frie disponible inntekter er det kun skifter til nabogrupper, med ett unntak; i 1994 var Lindesnes kommune blant de 25 prosentene av kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger, men tilhører nå gruppen av de 25 prosentene med lavest frie disponible inntekter.

Det var en ganske klar sammenheng mellom endret nivå på en kommunes bundne kostnader per innbygger og hvilken landsdel kommunen tilhørte. I tabell 2.13 vises sammenhengen mellom landsdel og endring i frie disponible inntekter. I alle landsdeler bortsett fra Sør-Østlandet er endringen i frie disponible inntekter samsvarende med endringene i de bundne kostnadene, dvs. i landsdelene der bundne kostnader stort sett gikk opp, har de frie disponible inntektene stort sett gått ned, og motsatt. Sør-Østlandet skiller seg ut ved at det i denne landsdelen var et flertall av kommuner som fikk lavere bundne kostnader og et flertall som fikk lavere frie disponible inntekter per innbygger.

Tabell 2.12. Kommunenes frie disponible inntekter etter kvartiler i 1994 og 1998

Kvartil i 1994	Kvartil i 1998			Sum
	1.	2. og 3.	4.	
	Antall kommuner			
1.	47	58	0	105
2. og 3.	57	128	26	211
4.	1	25	78*	104
Sum	105	211	104	420

*Pga. endringer i gruppen med svært høye frie disponible inntekter er ikke Suldal og Røyrvik med. Dersom vi sammenlikner Røyrvik i 1994 med Suldal i 1998 ville dette tallet vært 79.

Tabell 2.13. Kommuner som skifter gruppe fra 1994 til 1998 mht. frie disponible inntekter. Etter landsdel

Landsdel	Endring i frie disponible inntekter		Netto opp
	Opp en gruppe	Ned en gruppe	
	Antall kommuner		
1. Akershus	13	0	13
2. Hedmark og Oppland	23	0	23
3. Sør-Østlandet	8	18	-10
4. Agder og Rogaland	1	21	-20
5. Vestlandet	8	34	-26
6. Trøndelag	12	6	6
7. Nord-Norge	19	4	15
Sum	84	83	1*

*Forskjellige tall for opp og ned pga. Suldal - Røyrvik problemet.

Tabell 2.14. Kommuner fordelt etter endringer i bundne kostnader og frie disponible inntekter fra 1994 til 1998

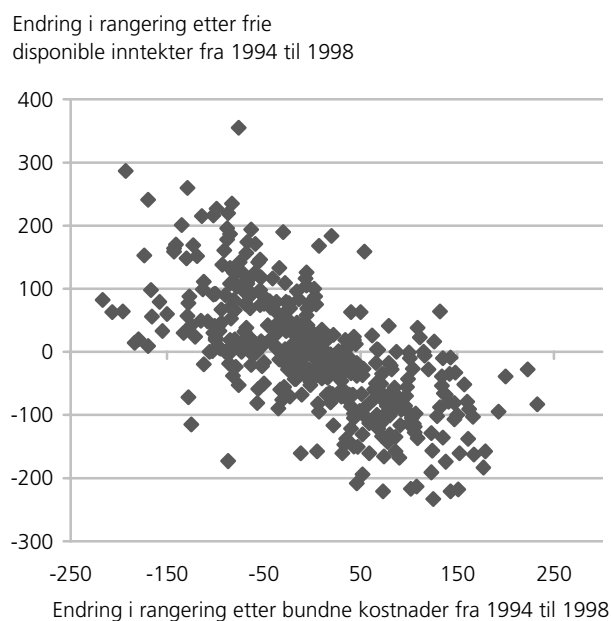
Endring i bundne kostnader	Endring i frie disponible inntekter			Sum
	Ned en gruppe	Ingen endring	Opp en gruppe	
	Antall kommuner			
Ned en gruppe	1*	37	38	76
Ingen endring	50	175	42	267
Opp en gruppe	32	41	4	77
Sum	83	253	84	420

*Pga. endringer i gruppen med svært høye frie disponible inntekter er ikke Suldal og Røyrvik med. Dersom vi sammenlikner Røyrvik i 1994 med Suldal i 1998 ville dette tallet vært 2. Unntatt kommuner i gruppe 1 og 2.

Slik bundne kostnader og frie disponible inntekter er definert, vil disse størrelsene per definisjon være perfekt negativt korrelert for gitte totale inntekter. Siden kommunenes inntekter naturligvis endres over tid, vil imidlertid både bundne kostnader og frie disponible inntekter kunne bevege seg i samme retning. Tabell 2.14 viser antall kommuner etter endringer på de to skalaene. Sammenhengen er ikke entydig, men likevel klar: En endring av gruppe etter den ene kategorien opptrer relativt ofte samtidig med en motsatt endring av gruppe etter den andre kategorien. Eksempelvis har halvparten av kommunene som siden 1994 har fått lavere bundne kostnader samtidig fått høyere frie disponible inntekter. Bare om lag 16 prosent av kommunene som ikke har endret gruppe etter bundne kostnader har fått høyere frie disponible inntekter i samme periode. Denne sammenhengen kommer tydelig frem i figur 2.7, hvor endringer i kommunenes rangeringer er plottet. Kommunene som befinner seg oppe til venstre i diagrammet er tilfeller der de frie disponible inntektene har hatt en relativ økning og de bundne kostnadene har hatt en relativ nedgang i forhold til andre kommuner. For kommunene nede til høyre har utviklingen vært motsatt.

2.5.3 Stabilitet i grupperingen

Til sammen er det 185 kommuner, eller 42,5 prosent, som ikke endrer gruppe etter noen av de tre kategoriene; folkemengde, bundne kostnader per innbygger og frie disponible inntekter per innbygger. Dette indikerer forholdsvis lav stabilitet i denne grupperingen.

Figur 2.7 Endring i kommunenes rangering etter bundne kostnader og frie disponible inntekter fra 1994 til 1998

Ser vi på kategorisering etter hovedgruppene som kun er basert på folkemengde og bundne kostnader er det et flertall av 275 kommuner som ikke endrer gruppe, tilsvarende 63,2 prosent av alle kommunene.

Et interessant spørsmål er hvorvidt kommunene som etter den nye inndelingen kommer i en annen gruppe enn de gjorde forrige gang også har de største endringene i bundne kostnader og frie disponible inntekter. Er det slik at de økonomiske endringene stort sett er jevnt fordelt over kommunene og at den nye grupperingen fanger opp bevegelser av kommuner rett ved kvartilgrensene, eller reflekterer skifte av gruppe virkelig endringer i de estimerte bundne kostnadene og frie disponible inntektene *ut over* de gjennomsnittlige endringene i de to størrelsene. For å besvare spørsmålet konsentrer vi oss om indeks for og rangering etter bundne kostnader og undersøker om det er noen sammenheng mellom endringer i disse målene og endring av gruppe fra 1994 til 1998.

I gjennomsnitt beveget kommunene seg 66 plasser (uavhengig av retning) på en rangering etter bundne kostnader fra 1994 til 1998. På indeksen var endringen i gjennomsnitt 0,11, også dette målt som absolutt endring for hver kommune for å se bort fra om indekssverdien gikk opp eller ned. Blant de 160 kommunene som skiftet hovedgruppe var gjennomsnittstallene derimot 100 plasser på rangeringen og 0,14 enheter på indeksen for bundne kostnader. De 275 kommunene som ble værende i samme hovedgruppe som forrige gang, beveget seg i gjennomsnitt kun 47 plasser på rangeringen og 0,09 enheter på indeksen. Gjennomsnittstallene er oppsummert i tabell 2.15, der minimum og maksimumsverdier for de ulike gruppene også er angitt. Endringene

i rangering og indeks er generelt noe større for kommunene som skiftet gruppe. Dette gjelder både gjennomsnitts-, minimums- og maksimumsverdier for både rangering og enheter på indeksen. Eneste unntak er minste endring på rangering etter bundne kostnader der det blant begge kommunetyper var minst en kommune som fikk nøyaktig samme plassering i 1998 som i 1994. Tallene i tabell 2.15 kan derfor tyde på at endringer i grupperingen reflekterer endringer i de bundne kostnadene og ikke bare plukker opp tilfeldige kommuner langs kategori-grensene.

Stabiliteten i grupperingen kan virke lav dersom man kun fokuserer på andelen kommuner som har skiftet gruppe siden 1994. På den annen side er det tydelig at en kommune som skifter hovedgruppe har fått endret

sine økonomiske rammebetingelser i større grad enn kommunene som ikke skifter gruppe. I tillegg betyr det mye at rammene rundt grupperingene, dvs. kvartil-grensene, har vært svært stabile fra 1994 til 1998. Det har ikke bare vært utveksling av kommuner mellom grupper. Antall kommuner i hver gruppe har også endret seg en del, spesielt er det tydelig at blant små kommuner er det nå flere med høye bundne kostnader, mens det blant de store kommunene nesten kun er lave bundne kostnader. Vi fant også forskjeller mellom landsdeler. Men det er viktig å minne om at de anslåtte endringene for en stor del kan skyldes forandringer i modellspesifikasjonen, og ikke nødvendigvis er et resultat av reelle endringer i kommunenes økonomiske rammebetingelser.

Tabell 2.15. Summarisk statistikk for absolutte endringer i rangering etter bundne kostnader og i enheter på indeks for bundne kostnader fra 1994 til 1998

Variabel	Alle kommuner	Kommuner som har skiftet hovedgruppe fra 1994 til 1998	Kommuner som ikke har skiftet hovedgruppe fra 1994 til 1998
	Endring fra 1994 til 1998		
Plasser på rangering			
Gjennomsnitt	66	100	47
Min	0	0	0
Maks	233	233	162
Enheter på indeks			
Gjennomsnitt	0,1069	0,1401	0,0874
Min	0,0012	0,0016	0,0012
Maks	0,3587	0,3587	0,3164

Referanser

Kommunal- og arbeidsdepartementet (1999): Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi juni 1999, Rundskriv nr. H-23/99.

Langørgen, A. og R. Aaberge (1998): *Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser*, Rapporten 1998/8, Statistisk sentralbyrå.

Langørgen, A. og R. Aaberge (2001): KOMMODE II estimert på data for 1998, Notater 2001/6, Statistisk sentralbyrå.

Lluch, C. (1973): The Extended Linear Expenditure System, *European Economic Review* 4, 21-32.

Statistisk sentralbyrå (1994): *Standard for kommuneklassifisering, 1994*, NOS C 192.

St.prp. nr. 62 (1999-2000): *Om kommuneøkonomien 2001 mv.*, Kommunal- og arbeidsdepartementet.

Aaberge, R. og A. Langørgen (1997): Fiscal and Spending Behavior of Local Governments: An Empirical Analysis Based on Norwegian Data, Discussion Papers 196, Statistisk sentralbyrå.

Kommunemodellen KOMMODE

Modellen KOMMODE er utviklet i Statistisk sentralbyrå. Analyseresultater og struktur i modellen er dokumentert i Aaberge og Langørgen (1997) og Langørgen og Aaberge (1998). Modellen forklarer variasjoner i utgiftene per innbygger innenfor 8 ulike tjenesteytende sektorer. Den forklarer også variasjoner i netto driftsresultatet per innbygger. I behandlingen av disse regnskapsstørrelsene blir det tatt hensyn til at de er gjenstand for kommunenes egne valg. Modellen er utformet i overensstemmelse med regnskapsmessige sammenhenger mellom inntekter, utgifter og netto driftsresultat, slik at disse sammenhengene alltid vil være oppfylt. Tilgangen av midler er alltid lik anvendelsen. Hvis f.eks. en kommune får en krone ekstra i rammetilskudd vil dette nøyaktig motsvares av endringer i utgifter og netto driftsresultat.

De 8 tjenesteytende sektorene i modellen er:

1. Administrasjon
2. Utdanning
3. Barnehager og fritidshjem
4. Helsestell
5. Sosiale tjenester
6. Pleie- og omsorgstjenester
7. Kultur
8. Infrastruktur

I analysen er det innført et skille mellom tre typer av forklaringsfaktorer:

- Kommunens inntektsgrunnlag (gitt ved bl.a. skattesatser, skattegrunnlag og overføringer)
- Faktorer som forklarer variasjoner i kommunenes bundne kostnader
- Faktorer som påvirker kommunenes prioriteringer utover bundne kostnader

Inntektsgrunnlaget til en kommune legger sterke føringer på hvor mye kommunen kan bruke til forskjellige formål. Kommunen kan imidlertid øke utgiftene ved å redusere netto driftsresultatet. Handlefriheten er likevel begrenset, fordi kommunen må ta hensyn til krav fra staten knyttet til budsjettbalansen.

Modellen åpner for å identifisere kommunenes bundne kostnader i ulike tjenesteytende sektorer. Med *bundne kostnader* menes kostnader knyttet til å innfri minstestandarder og lovpålagte oppgaver som er fastsatt av Stortinget eller Regjeringen, eller mer generelt; alle normer og minstekrav fra samfunnet som virker forpliktende for kommunene. Det er gjennomført analyser for å avdekke hvordan bundne kostnader innen ulike sektorer varierer mellom kommuner avhengig av blant annet demografiske, sosiale og geografiske faktorer. Hypoteser om variable som gir opphav til bundne kostnader kan avledes ut fra kjennskap til

lovpålagte oppgaver, minstestandarder, produksjonsforhold og andre rammebetingelser for kommunene.

Frie disponible inntekter er et uttrykk for økonomisk handlefrihet målt ved de inntektene som kommunene har til rådighet etter at bundne kostnader i alt for alle sektorer er dekket. *De marginale budsjettandelene* viser hvordan de frie disponible inntektene blir fordelt på sektorer avhengig av lokale prioriteringer. De marginale budsjettandelene er antatt å variere fra kommune til kommune avhengig av lokalbefolkningens utdanningsnivå samt den partipolitiske sammensetningen av kommunestyret.

Med utgangspunkt i disse begrepene kan kommunenes driftsutgifter innen en bestemt tjenesteytende sektor (sektor j) dekomponeres på følgende måte:

$$\text{Utgifter}(j) = \text{Bundne kostnader}(j) + \text{Marginal budsjettandel}(j) \times \text{Frie disponible inntekter}$$

der bundne kostnader, marginale budsjettandeler og frie disponible inntekter varierer mellom kommuner som funksjoner av observerbare kjennetegn.

Resultatene fra prosjektet viser at modellen gir høy forklaringskraft for de fleste sektorer som inngår. Dessuten er fortegnene til de anslåtte parametrene i overensstemmelse med hva vi ville forvente basert på teoretiske betraktninger. Modellen ble først tallfestet på grunnlag av data for 1993. Det er imidlertid gjort en foreløpig oppdatering og reestimering av modellen med data for 1998. Den nye modellversjonen bekrefter mange av de sammenhenger som ble funnet på data for 1993.

I forbindelse med oppdateringen er det gjort noen endringer i modellspesifikasjonen. For det første er modellen forenklet ved at kommunale gebyrer blir behandlet som eksogene. Estimeringen av bundne kostnader, marginale budsjettandeler og frie disponible inntekter blir i liten grad påvirket av denne forenklingen. For det andre er utgiftsbegrepet i modellen endret ved at arbeidsgiveravgiften er trukket fra både på utgifts- og inntektssiden. Dette gjør det mulig å tallfeste bundne kostnader og frie disponible inntekter eksklusive arbeidsgiveravgift. Modellen tar dermed hensyn til forskjeller i kommunenes rammebetingelser som skyldes regional differensiering av arbeidsgiveravgiften. For det tredje er det gjort noen endringer i spesifikasjonen av hvilke variable som påvirker bundne kostnader og marginale budsjettandeler. Den viktigste endringen er at vi har utelatt en kuldeindikator som viser seg å gi større økonomiske utslag enn vi ville forvente for et estimat på fyringsutgifter. Det er derfor nærliggende å tolke disse sammenhengene som spuriøse, og inntil vi eventuelt får

klarlagt hvilke utelatte faktorer som blir fanget opp indirekte, har vi valgt å ikke ta med slike effekter i modellen. For det fjerde har vi lagt en restriksjon på summen av modellens konstantledd som bestemmer nivået for de frie disponible inntektene, siden dette nivået er uskarpt bestemt. Denne restriksjonen bli nærmere omtalt nedenfor.

A.1 Nærmere om beregningen av bundne kostnader

I analysen på data for 1993 og 1998 har vi testet en lang rekke hypoteser om hvordan ulike forklaringsfaktorer påvirker kommunenes kostnader. Modellen er basert på et utvidet lineært utgiftssystem,⁵ og kan uttrykkes på formen

$$(A.1) \quad \begin{aligned} u_i &= \alpha_i + \beta_i(y + v - \alpha_0 - \alpha)i = 0,1,2,\dots,8 \\ \alpha &= \sum_{i=1}^8 \alpha_i, \sum_{i=1}^8 \beta_i = 1 \end{aligned}$$

der u_i er driftsutgifter per innbygger innen sektor i ($i \neq 0$), og u_0 er netto driftsresultat per innbygger. Kommunenes eksogene inntekter per innbygger er gitt ved y , mens v er kommunale gebyrer per innbygger.⁶ Innenfor denne modellrammen kan α_i ($i \neq 0$) defineres som kommunenes bundne kostnader per innbygger i sektor i . Dette er i tråd med den vanlige fortolkningen av disse parameterne som «minsteutgifter». Kommunenes totale bundne kostnader er gitt ved

$$\alpha = \sum_{i=1}^8 \alpha_i. \text{ Parameteren } \alpha_0 \text{ er knyttet til}$$

spareatferden til kommunene.⁷ Parameterne β_i kan tolkes som marginale budsjettandeler, og sier noe om hvordan økte frie disponible inntekter blir fordelt på sektorene i modellen.

På grunn av ulike lokale kostnadsforhold vil de bundne kostnadene per innbygger variere mellom kommuner. Dette er ivare tatt ved å la α_i ($i=1,2,\dots,8$) variere som en funksjon av observerbare kjennetegn som antas å påvirke kommunenes kostnader. For hver tjenesteytende sektor har vi hypoteser om hvilke forhold som kan skape forskjeller i kommunenes bundne kostnader. Slike antakelser om heterogenitet kan spesifiseres på formen

$$(A.2) \quad \alpha_i = \alpha_{i0} + \sum_{j=1}^k \alpha_{ij} z_j, i = 1,2,\dots,8$$

der z_1, z_2, \dots, z_k er k variable som antas å påvirke de sektorspesifikke bundne kostnadene, og α_{ij} er parametere. I den nye modellversjonen basert på data for 1998 (KOMMODE II) er det lagt en restriksjon på summen av konstantleddene α_{i0} , se Langørgen og Aaberge (2001). Summen er bestemt slik at minimumsverdien for de frie disponible inntektene er lik 0, dvs. at bundne kostnader i alt er lik inntektene i den kommunen som har lavest økonomisk handlefrihet. Denne restriksjonen på bundne kostnader i alt gir resultater som er konsistente med modellens forutsetninger og er dessuten relevant når vi ønsker å fortolke bundne kostnader som minsteutgifter.⁸ Den "fattigste" kommunen blir dermed referansepunkt for å bestemme nivået på de bundne kostnadene. Merk at variasjonene i bundne kostnader og frie disponible inntekter ikke blir merkbart påvirket av restriksjonen på modellens konstantledd.

En oversikt over effekter av variable som påvirker de bundne kostnadene i modellen er gjengitt i tabell A.1. Tallene i tabellen viser verdier på de estimerte koeffisientene. Koeffisientene kan tolkes som økningen i en kommunes sektorspesifikke bundne kostnader (målt i 1000 kroner⁹) når en bestemt forklaringsfaktor øker med én enhet. Tomme felter markerer effekter som er satt lik null fordi vi ikke har noen a priori oppfatning om at effektene er forskjellige fra null, eller fordi vi ikke finner noen signifikant sammenheng. For effekter med en overbevisende teoretisk begrunnelse er imidlertid statistisk signifikans av underordnet betydning for valg av modell. Variablene i forspalten i tabell A.1 svarer til variablene z_j i likning (2.2), mens koeffisientene i tabellen er estimater på parameterne α_{ij} .

Flere av de kommunale tjenestene er rettet mot en bestemt aldersgruppe. Det er derfor ikke overraskende at de bundne kostnadene avhenger av alderssammensetningen. Jo flere barn under skolealder, jo høyere blir utgiftene til barnehager og helsestell. Flere barn i skolealder gir høyere utgifter i grunnskoler, og flere gamle gir høyere utgifter til helsestell og eldreomsorg. Vi har testet ut alternative inndelinger i aldersgrupper for eldre over 67 år. Innen pleie- og omsorgstjenestene finner vi relativt høye merkostnader for de eldre over 90 år, men også personer i alderen 67-89 år bidrar til høyere utgifter.¹⁰ Innen helsestell finner vi svakere effekter av alderssammensetningen på data for 1998 enn på data for 1993.

⁵ Se Lluch (1973) for en nærmere beskrivelse av det utvidete lineære utgiftssystemet.

⁶ I modellversjonen for 1993 ble gebyrene bestemt endogen, men modellen for 1998 er forenklet ved å la gebyrene inngå på samme måte som øvrige inntekter.

⁷ Med sparing mener vi her overskuddet på driftsregnskapet, dvs. netto driftsresultatet.

⁸ Det er summen av konstantledd som er underlagt en restriksjon, mens hvert av de sektorspesifikke konstantleddene blir bestemt ved estimering.

⁹ Koeffisientene for de demografiske og sosiodemografiske variablene i tabellen er målt i 1000 kroner, mens koeffisientene for de øvrige variablene har benevnningen 1000 kroner per innbygger.

¹⁰ Pga. høy korrelasjon mellom folkemengden i aldersgruppene 67-79 år og 80-89 år er det her pålagt en restriksjon på forholdet mellom koeffisientene for disse aldersgruppene. Denne restriksjonen er avledet fra supplerende informasjon om gjennomsnittlige dekningsgrader innen pleie og omsorg etter alder.

Tabell A.1. Estimerte koeffisienter for faktorer som påvirker bundne kostnader i kommunal tjenesteyting, 1998

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
Konstantledd	0,47	-0,65	-0,56	0,05	0,58	-0,39	0,47	0,15
Befolkning 0-5 år			16,69	1,25				
Befolkning 7-15 år		37,57						
Befolkning 67-79 år						8,39		
Befolkning 80-89 år				1,50		31,88		
Befolkning 90 år og over				1,50		167,90		
Barn 0-5 år med enslig forsørger			16,85					
PU 7-15 år		181,3						
PU 16 år og over						476,70		
Fremmedkulturelle utenlandske statsborgere					20,70			
Skilte og separerte					9,03			
Arbeidsledige under 60 år					8,18			
Reisetid til kommunesenteret		1,93		0,58		0,95		
Bosettingstetthet		-0,83					0,05	
Senterkommuner					0,33			
Omlandskommuner							-0,08	
Småkommuner	0,88	1,56	0,58	0,63	-0,34	1,47		1,54
Invers folkemengde	1,15							
Høygradig renskapasitet								0,57
Snønedbør								0,09

Sektor 1: Administrasjon
 Sektor 2: Utdanning
 Sektor 3: Barnehager/fritidshjem
 Sektor 4: Helsestell
 Sektor 5: Sosiale tjenester
 Sektor 6: Pleie og omsorg
 Sektor 7: Kultur
 Sektor 8: Infrastruktur

Barn av enslige forsørgere bidrar til økte kostnader i barnehager, noe som har sammenheng med høyere dekningsgrad for disse barna. Psykisk utviklingshemmede gir høyere utgifter til utdanning og pleie og omsorg. Resultatene tyder på at kommunene bruker mer ressurser per voksen person enn per barn med psykisk utviklingshemming. Dette gjelder spesielt for pleie- og omsorgssektoren.

Fremmedkulturelle utenlandske statsborgere, skilte og separerte og arbeidsledige er grupper som bidrar til økte kostnader i sosiale tjenester. Dette skyldes at disse gruppene har relativt høy tilbøyelighet til å være klienter i kommunale sosiale tjenester. For senterkommuner med et tettsted på over 15 000 innbyggere finner vi særskilt høye utgifter til sosiale tjenester. Det er altså en tendens til at urbanisering medfører sosiale problemer utover det som fanges opp av indikatorene for innvandring, skilsmisser og arbeidsledighet. Vi finner også en tendens til at små kommuner har relativt lave utgifter til sosiale tjenester.

Kommuner med få innbyggere og spredt bosetning kan ha høyere kostnader i kommunal tjenesteyting pga. smådriftsulempene eller høye reiseutgifter i tilknytning til desentralisering. Utgiftene til utdanning, helsestell og pleie- og omsorg øker således med innbyggernes reisetid til kommunesenteret. På data for 1993 fant vi ingen signifikant effekt av reisetid for pleie- og omsorgstjenestene, men denne effekten er signifikant på data for 1998.

Høy bosettingstetthet gir lavere utgifter til utdanning. Effekten fanger opp kostnader knyttet til en desentralisert skolestruktur. Vi finner også en viss tendens til at kulturutgiftene øker med bosettingstettheten. Kulturtenester er vanligvis sentralt lokalisert, slik at

beboere i griseendte strøk må reise inn til byer eller tettsteder for å benytte seg av tilbudet. Dette fører også til at omlandskommuner i nærheten av bysentra har lavere kulturutgifter enn andre kommuner.

Modellen fanger opp smådriftsulempene og andre kostnader knyttet til desentralisering ved hjelp av en indikator for småkommuner, samt invers folkemengde. Spesifikasjonen av indikatoren for småkommuner er endret i den nye modellversjonen, slik at estimatene ikke er direkte sammenliknbare med resultatene i Aaberge og Langørgen (1997).¹¹ I modellen vil stor-driftsfordeler innebære at kostnadene per innbygger avtar med innbyggertallet. Indikatoren for småkommuner er tatt med fordi den har en selvstendig effekt i tillegg til effekten av invers folkemengde. Der invers folkemengde inngår vil smådriftsulempene avta gradvis med folketallet.¹² Resultatene fra analysen viser at det er smådriftsulempene eller desentraliseringskostnader i samtlige tjenesteytende sektorer, unntatt sosiale tjenester og kultursektoren. Innen sosiale tjenester har små kommuner en økonomisk fordel knyttet til omfanget av sosiale problemer. Etter å ha testet ut både invers folkemengde og indikatoren for småkommuner i samtlige sektorer fant vi at indikatoren for småkommuner var statistisk signifikant i samtlige sektorer utenom kultursektoren. Invers folkemengde bidrar bare til økte smådriftsulempene innen administrasjon. Dette tyder på at smådriftsulempene innen de fleste sektorer ikke er så

¹¹ I den tidligere versjonen benytter vi en dummyvariabel med verdi 1 for kommuner med færre enn 5000 innbyggere og verdi 0 ellers. I den nye versjonen har vi i stedet valgt en kontinuerlig funksjon som faller lineært fra verdien 1 for 0 innbyggere til verdien 0 for 10000 innbyggere, og deretter holdes konstant på verdien 0 for større kommuner.

¹² Invers folkemengde er en konvekst avtakende funksjon av folkemengden.

ekstremt høye for de aller minste kommunene, og at det derfor ikke er nødvendig å benytte en sterkt konveks funksjonsform for å fange opp slike ulemper.

I analysen finner vi at høygradig rensing av kloakk bidrar til høyere utgifter til infrastruktur. Høygradig renskapasitet viser andelen av renskapasiteten som benytter en biologisk eller kjemisk rensemetode. Rensetypen er bestemt etter pålegg fra fylkesmannen. Videre finner vi en tendens til økte utgifter i infrastruktur med økende snønedbør. Dette har sammenheng med kostnader knyttet til snørydding.

Ved hjelp av estimatene i tabell A.1 og observasjoner av variablene i forspalten kan vi beregne sektorspesifikke bundne kostnader i hht. definisjonen i

likning A.2. Totale bundne kostnader α framkommer som summen av de sektorspesifikke bundne kostnadene. Summarisk statistikk for kommunenes beregnede bundne kostnader er vist i tabell A.2.

Tabell A.3 viser de estimerte bundne kostnadene som andel av de predikerte utgiftene. Andelen er særlig høy innen utdanning, sosiale tjenester og pleie og omsorg. Disse tjenestene blir betraktet som nasjonale velferdstjenester, og er derfor i høy grad underlagt sentrale reguleringer som medfører bundne kostnader for kommunene. Dette er også sektorer som er omfattet av utgiftsutjevningen i inntektssystemet. For barnehager, kultur og infrastruktur blir det ikke kompensert for variasjoner i utgiftsbehov gjennom inntektssystemet.

Tabell A.2. Summarisk statistikk for fordelingen av estimerte sektorspesifikke bundne kostnader 1998. Kroner per innbygger

	α_1	α_2	α_3	α_4	α_5	α_6	α_7	α_8	α
Gjennomsnitt	1 290	5 262	1 213	663	1 033	5 979	459	1 407	17 306
Minimum	470	2 757	683	239	440	1 578	383	248	10 166
Maksimum	6 363	10 296	2 156	1 825	2 713	23 474	515	2 583	35 443
Standard avvik	689	1 008	244	259	328	2 167	40	548	3 655

* Antall observasjoner = 435.

Tabell A.3. Bundne kostnader som andel av sektorspesifikke utgifter 1998. Prosent

Tjenesteytende sektorer	1	2	3	4	5	6	7	8	I alt
Gjennomsnitt	48,5	73,2	54,4	46,2	87,5	68,2	34,2	33,1	60,2
Sektor 1: Administrasjon					Sektor 5: Sosiale Tjenester				
Sektor 2: Utdanning					Sektor 6: Pleie og omsorg				
Sektor 3: Barnehager/fritidshjem					Sektor 7: Kultur				
Sektor 4: Helsestell					Sektor 8: Infrastruktur				

Gruppering av sammenliknbare kommuner etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter, 1998

I tabell B1 er kommunene sortert etter synkende folkemengde i kategori 1, etter synkende indeks for korrigerte inntekter i kategori 2 og etter kommune-nummer innenfor de øvrige gruppene. I tabell B2 er kommunene sortert etter indeks for korrigerte inntekter i alle kategorier. Ellers inneholder denne tabellen nøyaktig den samme informasjonen som tabell B1. Ut fra tabell B2 er det lettere å finne fram til kommuner innenfor samme kategori som ligger nær en bestemt kommune mht. korrigerte inntekter per innbygger. For spesielle formål kan en for eksempel plukke ut mindre grupper av kommuner som en ønsker å sammenlikne. For kommuner som ligger nær en kvartilgrense mht. frie disponible inntekter per innbygger kan det også være aktuelt å sammenlikne seg med kommuner på den andre siden av denne grensen. Slike tilpasninger i grupperingene er det lagt til rette for i tabell B2.

Tabell B1. Folkemengde, indeks for bundne kostnader og indeks for korrigerte inntekter etter kommune

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
1. De fire største byene				
0301	Oslo	499 693	0,73	-
1201	Bergen	225 439	0,78	0,90
1601	Trondheim	145 778	0,70	0,90
1103	Stavanger	106 858	0,71	0,97
2. De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter				
941	Bykle	867	1,13	3,60
1252	Modalen	342	1,34	2,95
1232	Eidfjord	1 041	1,09	2,70
1129	Forsand	1 001	1,45	2,52
1046	Sirdal	1 737	1,15	2,44
1739	Røyrvik	656	1,06	2,17
1421	Aurland	1 822	1,10	2,10
1026	Åseral	864	1,40	2,09
1151	Utsira	228	1,44	1,88
1665	Tydal	972	1,16	1,87
4. Små kommuner med middels bundne kostnader				
<i>4a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
0111	Hvaler	3 460	1,11	0,74
0119	Marker	3 279	1,06	0,78
0122	Trøgstad	4 816	0,94	0,76
0123	Spydeberg	4 367	0,94	0,80
0127	Skiptvet	3 125	1,05	0,80
0137	Våler	3 898	0,90	0,79
0138	Hobøl	4 156	0,98	0,75
0239	Hurdal	2 611	1,07	0,79
0515	Vågå	3 868	1,04	0,78
0521	Øyer	4 866	0,94	0,82
0540	Sør-Aurdal	3 443	1,13	0,78
0544	Øystre Slidre	3 073	1,12	0,78
0622	Krødsherad	2 240	1,10	0,77

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
0631	Flesberg	2 501	1,09	0,81
0714	Hof	2 755	1,06	0,75
0716	Våle	4 084	1,06	0,64
0718	Ramnes	3 684	1,09	0,70
0719	Andebu	4 593	1,00	0,71
0723	Tjøme	4 350	0,98	0,73
0811	Siljan	2 270	1,01	0,79
0817	Drangedal	4 149	1,01	0,82
0821	Bø	4 871	0,94	0,81
0822	Sauherad	4 375	0,97	0,81
0919	Froland	4 473	1,00	0,83
0928	Birkenes	4 200	1,02	0,74
0937	Evje og Hornnes	3 327	0,96	0,82
1029	Lindesnes	4 353	1,03	0,67
1111	Sokndal	3 424	1,05	0,68
1112	Lund	3 084	1,03	0,80
1214	Ølen	3 293	1,06	0,83
1216	Sveio	4 557	1,12	0,72
1222	Fitjar	2 952	0,99	0,78
1260	Radøy	4 572	1,04	0,81
1428	Askvoll	3 424	1,08	0,82
1441	Selje	3 169	1,09	0,78
1511	Vanylven	3 637	1,06	0,76
1517	Hareid	4 721	0,92	0,78
1529	Skodje	3 505	1,11	0,75
1547	Aukra	2 983	1,04	0,79
1551	Eide	3 096	0,99	0,82
1557	Gjemnes	2 732	1,10	0,83
1560	Tingvoll	3 094	1,12	0,81
1627	Bjugn	4 735	0,95	0,78
1630	Åfjord	3 460	1,10	0,80
1744	Overhalla	3 653	1,05	0,82
<i>4b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
0234	Gjerdrum	4 304	0,90	0,84
0426	Våler	4 146	0,98	0,87
0429	Åmot	4 449	1,02	1,05
0438	Alvdal	2 417	1,11	0,96
0439	Folldal	1 854	1,03	1,01
0511	Dovre	2 929	1,00	0,86
0514	Lom	2 577	1,05	0,88
0519	Sør-Fron	3 355	1,01	0,92
0520	Ringebu	4 840	1,05	0,84
0543	Vestre Slidre	2 314	1,09	0,93
0612	Hole	4 787	0,85	0,95
0616	Nes	3 479	0,98	0,98
0617	Gol	4 353	1,00	0,96
0619	Ål	4 679	1,04	0,95
0621	Sigdal	3 581	1,01	0,85
0728	Lardal	2 319	0,99	0,86
0828	Seljord	3 037	0,98	0,90

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter	Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
0912	Vegårshei	1 851	1,12	0,89	1922	Bardu	3 770	0,90	1,17
1114	Bjerkreim	2 437	1,07	0,84	1939	Storfjord	1 866	1,03	1,17
1145	Bokn	773	1,14	0,99	1940	Kåfjord - Gaivuotna	2 484	1,08	1,20
1231	Ullensvang	3 680	1,11	0,90	1941	Skjervøy	2 973	1,00	1,05
1241	Fusa	3 609	1,10	0,98	2002	Vardø	2 913	0,95	1,29
1242	Samnanger	2 318	1,09	0,90	2011	Guovdageaidnu -Kautokeino	3 140	1,04	1,51
1251	Vaksdal	4 262	1,09	0,93	2015	Hasvik	1 245	1,07	1,60
1264	Austrheim	2 542	1,05	0,84	2019	Nordkapp	3 606	0,89	1,24
1419	Leikanger	2 216	0,94	0,87	2020	Porsanger	4 422	0,91	1,28
1514	Sande	3 108	1,13	0,84	2021	Karasjohka-Karasjok	2 857	1,00	1,52
1525	Stranda	4 640	0,94	0,86	2022	Lebesby	1 538	1,11	1,63
1545	Midsund	2 009	1,08	0,84	2023	Gamvik	1 337	1,04	1,72
1546	Sandøy	1 359	1,13	1,00	2025	Deatnu - Tana	3 137	1,12	1,32
1567	Rindal	2 193	1,09	0,95	2028	Båtsfjord	2 544	0,93	1,27
1572	Tustna	1 082	1,14	0,89	5. Små kommuner med høye bundne kostnader				
1573	Smøla	2 487	1,05	0,91	<i>5a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
1612	Hemne	4 325	0,90	0,88	0829	Kviteseid	2 664	1,19	0,73
1620	Frøya	4 090	1,08	0,88	0911	Gjerstad	2 561	1,21	0,77
1662	Klæbu	4 800	1,13	0,90	1141	Finnøy	2 848	1,20	0,80
1664	Selbu	3 977	1,08	0,89	1223	Tysnes	2 821	1,25	0,73
1711	Meråker	2 563	1,10	1,05	1244	Austevoll	4 305	1,14	0,79
1718	Leksvik	3 522	1,13	0,84	1429	Fjaler	3 032	1,20	0,81
1724	Verran	2 825	1,04	0,87	1430	Gaular	2 894	1,21	0,77
1725	Namdalseid	1 845	1,12	0,94	1431	Jølster	2 939	1,17	0,81
1736	Snåsa	2 411	1,13	0,96	1622	Agdenes	1 807	1,28	0,79
1750	Vikna	3 775	1,03	0,94	1644	Holtålen	2 256	1,20	0,81
1828	Nesna	1 897	1,13	0,99	1717	Frosta	2 425	1,14	0,78
1851	Lødingen	2 537	1,11	0,94	<i>5b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
1854	Ballangen	2 850	1,09	0,98	0118	Aremark	1 461	1,20	0,89
1867	Bø	3 392	1,09	0,97	0121	Rømskog	669	1,26	0,95
1868	Øksnes	4 824	0,99	0,91	0430	Stor-Elvdal	3 006	1,16	0,88
1925	Sørreisa	3 353	1,05	0,97	0436	Tolga	1 857	1,18	0,94
1942	Nordreisa	4 816	1,01	1,03	0441	Os	2 073	1,26	0,89
<i>4c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>					0512	Lesja	2 287	1,18	0,85
0432	Rendalen	2 312	1,11	1,12	0513	Skjåk	2 410	1,15	0,91
0541	Etnedal	1 410	1,12	1,09	0615	Flå	1 116	1,24	1,01
0618	Hemsedal	1 824	1,06	1,14	0632	Rollag	1 468	1,34	0,95
0620	Hol	4 622	1,00	1,31	0827	Hjartdal	1 686	1,35	0,87
0633	Nore og Uvdal	2 819	1,11	1,13	0830	Nissedal	1 463	1,19	1,03
0831	Fyresdal	1 347	1,14	1,05	0929	Åmli	1 876	1,24	0,93
0833	Tokke	2 574	1,09	1,47	0935	Iveland	1 115	1,30	1,02
0834	Vinje	3 932	1,12	1,40	1021	Marnardal	2 211	1,36	0,86
1134	Suldal	4 082	1,11	1,74	1027	Audnedal	1 543	1,19	0,83
1144	Kvitsøy	523	1,03	1,24	1034	Hægebostad	1 572	1,26	0,89
1259	Øygarden	3 560	1,04	1,42	1411	Gulen	2 501	1,30	0,96
1416	Høyanger	4 778	1,04	1,13	1413	Hyllestad	1 631	1,26	0,93
1422	Lærdal	2 224	1,09	1,25	1417	Vik	3 023	1,18	0,99
1569	Aure	2 862	1,08	1,07	1433	Naustdal	2 680	1,16	0,90
1755	Leka	741	1,11	1,66	1444	Hornindal	1 206	1,27	0,92
1816	Vevelstad	618	1,13	1,56	1523	Ørskog	2 065	1,44	0,95
1832	Hemnes	4 703	1,06	1,28	1526	Stordal	1 092	1,19	0,97
1845	Sørfold	2 485	1,10	1,25	1543	Nesset	3 267	1,19	0,98
1856	Røst	667	1,03	1,33	1571	Halsa	1 903	1,15	0,91
1857	Værøy	817	1,14	1,23					
1874	Moskenes	1 353	1,06	1,15					

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
1613	Snillfjord	1 110	1,31	0,98
1617	Hitra	4 070	1,25	0,88
1632	Roan	1 153	1,30	0,98
1635	Rennebu	2 753	1,16	0,88
1636	Meldal	4 030	1,22	0,86
1723	Mosvik	954	1,46	0,98
1742	Grong	2 523	1,18	0,98
1743	Høylandet	1 356	1,32	0,90
1812	Sømna	2 128	1,20	0,97
1822	Leirfjord	2 268	1,23	0,95
1834	Lurøy	2 141	1,33	1,05
1848	Steigen	3 075	1,17	0,97
1853	Evenes	1 521	1,14	1,03
1859	Flakstad	1 617	1,21	1,00
1913	Skånland	3 136	1,15	0,97
1938	Lyngen	3 342	1,20	0,96

5c. Kommuner med høye frie disponible inntekter

0434	Engerdal	1 590	1,14	1,25
0545	Vang	1 646	1,30	1,80
0938	Bygland	1 328	1,33	1,10
0940	Valle	1 453	1,19	1,75
1133	Hjelmeland	2 748	1,15	1,37
1227	Jondal	1 185	1,23	1,07
1233	Ulvik	1 232	1,28	1,60
1234	Granvin	1 041	1,25	1,08
1265	Fedje	672	1,14	1,10
1266	Masfjorden	1 785	1,23	1,24
1412	Solund	1 024	1,28	1,24
1418	Balestrand	1 818	1,65	1,13
1438	Bremanger	4 192	1,22	1,10
1524	Norddal	1 989	1,25	1,20
1633	Osen	1 184	1,19	1,07
1738	Lierne	1 583	1,25	1,17
1740	Namsskogan	989	1,34	1,75
1748	Fosnes	794	1,26	1,14
1749	Flatanger	1 298	1,30	1,18
1811	Bindal	1 969	1,33	1,09
1815	Vega	1 428	1,20	1,08
1818	Herøy	1 921	1,16	1,12
1825	Grane	1 682	1,22	1,06
1826	Hattfjelldal	1 635	1,17	1,21
1827	Dønna	1 635	1,28	1,13
1835	Træna	489	1,26	1,54
1836	Rødøy	1 619	1,51	1,16
1838	Gildeskål	2 419	1,31	1,14
1839	Beiarn	1 357	1,24	1,29
1842	Skjerstad	1 125	1,48	1,11
1849	Hamarøy	2 101	1,30	1,16
1850	Tysfjord	2 372	1,27	1,07
1852	Tjeldsund	1 523	1,22	1,07
1911	Kvæfjord	3 352	2,05	1,30
1915	Bjarkøy	604	1,39	1,49
1917	Ibestad	1 899	1,25	1,11
1919	Gratangen	1 340	1,39	1,20
1920	Lavangen	1 060	1,38	1,40

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
1923	Salangen	2 385	1,16	1,08
1926	Dyrøy	1 401	1,23	1,17
1927	Tranøy	1 712	1,29	1,15
1928	Torsken	1 201	1,29	1,26
1929	Berg	1 145	1,37	1,10
1936	Karlsøy	2 531	1,18	1,08
1943	Kvænangen	1 516	1,23	1,30
2014	Loppa	1 448	1,45	1,41
2017	Kvalsund	1 148	1,22	1,44
2018	Måsøy	1 541	1,15	1,41
2024	Berlevåg	1 261	1,16	1,66
2027	Unjarga-Nesseby	1 035	1,32	1,56

6. Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader

6a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0125	Eidsberg	9 369	0,78	0,83
0135	Råde	6 073	0,81	0,80
0136	Rygge	12 887	0,69	0,82
0221	Aurskog-Høland	12 384	0,73	0,80
0237	Eidsvoll	16 979	0,76	0,82
0529	Vestre Toten	13 040	0,74	0,83
0625	Nedre Eiker	19 945	0,74	0,82
0628	Hurum	8 102	0,80	0,81
0722	Nøtterøy	19 318	0,74	0,82
1018	Søgne	8 513	0,81	0,81
1121	Time	12 973	0,78	0,82
1548	Fræna	9 105	0,81	0,82
1714	Stjørdal	17 928	0,80	0,81

6b. Kommuner med middels frie disponible inntekter

0124	Askim	13 261	0,66	0,93
0211	Vestby	11 549	0,70	0,85
0214	Ås	13 090	0,73	0,89
0215	Frogn	12 517	0,65	0,91
0216	Nesodden	14 691	0,69	0,85
0226	Sørum	11 879	0,71	0,86
0227	Fet	8 895	0,69	0,88
0228	Rælingen	14 296	0,59	0,89
0229	Enebakk	8 393	0,72	0,84
0233	Nittedal	17 892	0,64	0,90
0235	Ullensaker	19 120	0,67	0,97
0236	Nes	15 873	0,72	0,85
0402	Kongsvinger	17 232	0,74	0,88
0417	Stange	17 685	0,78	0,85
0419	Sør-Odal	7 264	0,80	0,85
0427	Elverum	17 879	0,73	0,89
0623	Modum	12 262	0,79	0,88
0624	Øvre Eiker	14 918	0,74	0,87
0627	Røyken	15 867	0,67	0,85
0702	Holmestrand	9 329	0,80	0,86
0807	Notodden	12 149	0,76	0,99
0814	Bamble	14 070	0,74	0,91
0815	Kragerø	10 738	0,80	0,88
0904	Grimstad	17 359	0,74	0,88
1002	Mandal	13 181	0,73	0,87
1003	Farsund	9 321	0,74	0,86

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter	Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
1014	Vennesla	11 951	0,76	0,87	1556	Frei	5 119	0,95	0,72
1120	Klepp	13 240	0,66	0,85	1566	Surnadal	6 319	0,97	0,83
1124	Sola	18 371	0,68	0,92	1621	Ørland	5 048	0,88	0,79
1127	Randaberg	8 605	0,75	0,87	1648	Midtre Gauldal	5 761	1,03	0,80
1130	Strand	9 837	0,76	0,89	1657	Skaun	5 793	0,88	0,81
1221	Stord	15 827	0,70	0,84	1729	Inderøy	5 754	0,94	0,73
1243	Os	13 572	0,70	0,86	<i>7b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
1246	Fjell	17 469	0,72	0,86	0238	Nannestad	8 451	0,85	0,86
1247	Askøy	19 215	0,75	0,87	0423	Grue	5 432	1,00	0,89
1401	Flora	11 050	0,81	0,96	0428	Trysil	7 105	0,96	0,89
1420	Sogndal	6 311	0,82	0,90	0437	Tynset	5 400	1,09	0,86
1432	Førde	10 155	0,73	0,92	0516	Nord-Fron	6 003	0,86	0,94
1503	Kristiansund	16 899	0,74	0,95	0522	Gausdal	6 223	0,90	0,83
1520	Ørsta	10 374	0,77	0,91	0528	Østre Toten	14 040	0,83	0,87
1528	Sykkylven	7 160	0,82	0,84	0532	Jevnaker	5 983	0,89	0,84
1638	Orkdal	10 119	0,72	0,92	0542	Nord-Aurdal	6 504	1,01	0,94
1653	Melhus	13 045	0,78	0,84	0713	Sande	7 153	0,84	0,83
1663	Malvik	10 766	0,69	0,91	0819	Nome	6 561	1,05	0,97
1703	Namsos	12 227	0,75	0,95	0901	Risør	6 940	0,93	0,84
1719	Levanger	17 446	0,80	0,84	0914	Tvedestrand	5 929	0,94	0,86
1721	Verdal	13 723	0,75	0,85	1004	Flekkefjord	8 813	0,89	0,84
1824	Vefsn	13 585	0,75	1,01	1037	Kvinesdal	5 613	0,98	0,98
1860	Vestvågøy	10 715	0,82	0,96	1101	Eigersund	13 045	0,94	0,87
<i>6c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>					1119	Hå	13 498	0,83	0,93
1563	Sunnadal	7 378	0,79	1,05	1122	Gjesdal	8 534	0,83	0,86
1805	Narvik	18 498	0,71	1,11	1146	Tysvær	8 506	0,91	0,95
1841	Fauske	9 729	0,69	1,36	1219	Bømlo	10 553	0,86	0,84
1931	Lenvik	11 029	0,74	1,08	1224	Kvinnherad	13 155	0,88	1,00
2003	Vadsø	6 164	0,79	1,23	1235	Voss	13 735	0,83	0,90
2004	Hammerfest	9 216	0,69	1,27	1238	Kvam	8 556	0,99	0,90
2012	Alta	16 537	0,76	1,19	1245	Sund	5 111	0,96	0,83
2030	Sør-Varanger	9 790	0,69	1,32	1263	Lindås	12 410	0,86	1,00
7. Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader					1439	Vågsøy	6 476	0,87	0,85
<i>7a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>					1445	Gloppen	5 826	1,06	0,83
0128	Rakkestad	7 049	0,97	0,74	1515	Herøy	8 315	0,82	0,98
0415	Løten	7 118	0,84	0,78	1516	Ulstein	6 385	0,87	0,89
0418	Nord-Odal	5 090	1,01	0,76	1519	Volda	8 244	0,87	0,84
0420	Eidskog	6 328	1,00	0,76	1534	Haram	8 734	0,84	0,85
0425	Åsnes	8 151	0,90	0,78	1539	Rauma	7 615	0,87	0,87
0517	Sel	6 284	0,95	0,77	1624	Rissa	6 431	0,92	0,83
0533	Lunner	8 148	0,84	0,81	1634	Oppdal	6 244	0,89	0,91
0534	Gran	12 635	0,85	0,83	1640	Rørøros	5 470	0,94	0,91
0538	Nordre Land	6 952	0,93	0,82	1751	Nærøy	5 412	1,04	0,95
0711	Svelvik	6 152	0,83	0,82	1813	Brønnøy	7 266	0,97	0,95
0720	Stokke	9 325	0,82	0,83	1820	Alstahaug	7 448	0,85	0,99
0926	Lillesand	8 729	0,83	0,78	1865	Vågan	9 247	0,83	1,01
1017	Songdalen	5 290	0,99	0,73	1870	Sortland	8 910	0,86	0,99
1032	Lyngdal	6 951	0,86	0,82	1871	Andøy	5 854	0,91	1,01
1253	Osterøy	7 021	0,94	0,82	1933	Balsfjord	5 848	0,98	0,93
1256	Meland	5 167	0,91	0,80	<i>7c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
1443	Eid	5 804	0,91	0,82	0826	Tinn	6 565	0,94	1,33
1449	Stryn	6 685	0,98	0,82	1135	Sauda	5 155	0,94	1,07
1531	Sula	6 938	0,86	0,78	1228	Odda	7 886	0,85	1,29
1532	Giske	6 271	0,87	0,78	1424	Årdal	5 815	0,82	1,10
1554	Averøy	5 520	0,96	0,76	1426	Luster	5 095	1,09	1,22

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
1837	Meløy	6 833	0,99	1,11
1866	Hadsel	8 433	0,83	1,05
1924	Målselv	7 073	0,84	1,11

8. Mellomstore kommuner med høye bundne kostnader

8b. Kommuner med middels frie disponible inntekter

0536	Søndre Land	6 069	1,36	0,89
1535	Vestnes	6 490	1,33	0,98

8c. Kommuner med høye frie disponible inntekter

1840	Saltdal	5 013	1,39	1,26
------	---------	-------	------	------

9. Store kommuner med lave bundne kostnader

9a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0701	Borre	23 479	0,77	0,82
0706	Sandefjord	38 342	0,78	0,80
0709	Larvik	39 759	0,77	0,81
1102	Sandnes	50 862	0,75	0,82
1149	Karmøy	36 260	0,74	0,82

9b. Kommuner med middels frie disponible inntekter

0101	Halden	26 417	0,78	0,85
0104	Moss	25 860	0,72	0,90
0105	Sarpsborg	46 692	0,75	0,90
0106	Fredrikstad	66 746	0,73	0,88
0213	Ski	24 766	0,65	0,89
0217	Opppegård	22 611	0,63	0,97
0220	Asker	47 592	0,66	1,02
0230	Lørenskog	28 905	0,61	0,94
0231	Skedsmo	37 102	0,64	0,93
0403	Hamar	26 311	0,77	0,89
0501	Lillehammer	24 400	0,72	0,88
0502	Gjøvik	26 863	0,73	0,89
0602	Drammen	53 680	0,76	0,88
0604	Kongsberg	21 884	0,72	0,91
0605	Ringerike	27 664	0,74	0,89
0626	Lier	21 176	0,71	0,90
0704	Tønsberg	34 045	0,75	0,87
0805	Porsgrunn	32 371	0,73	0,90
0806	Skien	49 035	0,73	0,92
0906	Arendal	39 144	0,73	0,86
1001	Kristiansand	70 640	0,77	0,88
1106	Haugesund	29 699	0,72	0,91
1502	Molde	23 381	0,71	0,89
1504	Ålesund	37 901	0,71	0,86
1702	Steinkjer	20 382	0,75	0,89
1804	Bodø	40 388	0,67	0,95
1902	Tromsø	57 485	0,68	1,03

9c. Kommuner med høye frie disponible inntekter

0219	Bærum	99 590	0,70	1,08
1833	Rana	25 193	0,69	1,06
1901	Harstad	22 967	0,67	1,05

10. Store kommuner med middels bundne kostnader

10a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0412	Ringsaker	31 419	0,82	0,82
------	-----------	--------	------	------

Tabell B2. Folkemengde, indeks for bundne kostnader og indeks for korrigerte inntekter for kommunene sortert etter korrigerte inntekter innenfor kategorier

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
1. De fire største byene				
0301	Oslo	499 693	0,73	-
1201	Bergen	225 439	0,78	0,90
1601	Trondheim	145 778	0,70	0,90
1103	Stavanger	106 858	0,71	0,97
2. De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter				
1665	Tydal	972	1,16	1,87
1151	Utsira	228	1,44	1,88
1026	Åseral	864	1,40	2,09
1421	Aurland	1 822	1,10	2,10
1739	Røyrvik	656	1,06	2,17
1046	Sirdal	1 737	1,15	2,44
1129	Forsand	1 001	1,45	2,52
1232	Eidfjord	1 041	1,09	2,70
1252	Modalen	342	1,34	2,95
0941	Bykle	867	1,13	3,60
4. Små kommuner med middels bundne kostnader				
<i>4a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
0716	Våle	4 084	1,06	0,64
1029	Lindesnes	4 353	1,03	0,67
1111	Sokndal	3 424	1,05	0,68
0718	Ramnes	3 684	1,09	0,70
0719	Andebu	4 593	1,00	0,71
1216	Sveio	4 557	1,12	0,72
0723	Tjøme	4 350	0,98	0,73
1154	Vindafjord	4 832	1,08	0,73
0111	Hvaler	3 460	1,11	0,74
0928	Birkenes	4 200	1,02	0,74
0138	Hobøl	4 156	0,98	0,75
1529	Skodje	3 505	1,11	0,75
0714	Hof	2 755	1,06	0,75
1142	Rennesøy	2 918	1,06	0,75
0122	Trøgstad	4 816	0,94	0,76
1511	Vanylven	3 637	1,06	0,76
0622	Krødsherad	2 240	1,10	0,77
0540	Sør-Aurdal	3 443	1,13	0,78
1627	Bjugn	4 735	0,95	0,78
0515	Vågå	3 868	1,04	0,78
1222	Fitjar	2 952	0,99	0,78
0544	Øystre Slidre	3 073	1,12	0,78
0119	Marker	3 279	1,06	0,78
1441	Selje	3 169	1,09	0,78
1517	Hareid	4 721	0,92	0,78
0239	Hurdal	2 611	1,07	0,79
0811	Siljan	2 270	1,01	0,79
0137	Våler	3 898	0,90	0,79
1547	Aukra	2 983	1,04	0,79
0123	Spydeberg	4 367	0,94	0,80
0127	Skiptvet	3 125	1,05	0,80
1630	Åfjord	3 460	1,10	0,80
1112	Lund	3 084	1,03	0,80
1560	Tingvoll	3 094	1,12	0,81

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter	Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
0631	Flesberg	2 501	1,09	0,81	1854	Ballangen	2 850	1,09	0,98
0821	Bø	4 871	0,94	0,81	1241	Fusa	3 609	1,10	0,98
1260	Radøy	4 572	1,04	0,81	0616	Nes	3 479	0,98	0,98
0822	Sauherad	4 375	0,97	0,81	1828	Nesna	1 897	1,13	0,99
1211	Etne	3 938	1,02	0,82	1145	Bokn	773	1,14	0,99
0817	Drangedal	4 149	1,01	0,82	1546	Sandøy	1 359	1,13	1,00
1551	Eide	3 096	0,99	0,82	0439	Folldal	1 854	1,03	1,01
0521	Øyer	4 866	0,94	0,82	1942	Nordreisa	4 816	1,01	1,03
1744	Overhalla	3 653	1,05	0,82	0429	Åmot	4 449	1,02	1,05
0937	Evje og Hornnes	3 327	0,96	0,82	1711	Meråker	2 563	1,10	1,05
1428	Askvoll	3 424	1,08	0,82	<i>4c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
1214	Ølen	3 293	1,06	0,83	0831	Fyresdal	1 347	1,14	1,05
1557	Gjemnes	2 732	1,10	0,83	1941	Skjervøy	2 973	1,00	1,05
0919	Froland	4 473	1,00	0,83	1569	Aure	2 862	1,08	1,07
<i>4b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>					0541	Etnedal	1 410	1,12	1,09
0520	Ringebu	4 840	1,05	0,84	0432	Rendalen	2 312	1,11	1,12
1718	Leksvik	3 522	1,13	0,84	0633	Nore og Uvdal	2 819	1,11	1,13
0234	Gjerdrum	4 304	0,90	0,84	1416	Høyanger	4 778	1,04	1,13
1264	Austrheim	2 542	1,05	0,84	0618	Hemsedal	1 824	1,06	1,14
1114	Bjerkreim	2 437	1,07	0,84	1874	Moskenes	1 353	1,06	1,15
1545	Midsund	2 009	1,08	0,84	1922	Bardu	3 770	0,90	1,17
1514	Sande	3 108	1,13	0,84	1939	Storfjord	1 866	1,03	1,17
0621	Sigdal	3 581	1,01	0,85	1940	Kåfjord - Gaivuotna	2 484	1,08	1,20
0511	Dovre	2 929	1,00	0,86	1857	Værøy	817	1,14	1,23
1525	Stranda	4 640	0,94	0,86	1144	Kvitsøy	523	1,03	1,24
0728	Lardal	2 319	0,99	0,86	2019	Nordkapp	3 606	0,89	1,24
1419	Leikanger	2 216	0,94	0,87	1422	Lærdal	2 224	1,09	1,25
0426	Våler	4 146	0,98	0,87	1845	Sørfold	2 485	1,10	1,25
1724	Verran	2 825	1,04	0,87	2028	Båtsfjord	2 544	0,93	1,27
0514	Lom	2 577	1,05	0,88	1832	Hemnes	4 703	1,06	1,28
1612	Hemne	4 325	0,90	0,88	2020	Porsanger	4 422	0,91	1,28
1620	Frøya	4 090	1,08	0,88	2002	Vardø	2 913	0,95	1,29
1664	Selbu	3 977	1,08	0,89	0620	Hol	4 622	1,00	1,31
0912	Vegårshei	1 851	1,12	0,89	2025	Deatnu - Tana	3 137	1,12	1,32
1572	Tustna	1 082	1,14	0,89	1856	Røst	667	1,03	1,33
1231	Ullensvang	3 680	1,11	0,90	0834	Vinje	3 932	1,12	1,40
0828	Seljord	3 037	0,98	0,90	1259	Øygarden	3 560	1,04	1,42
1662	Klæbu	4 800	1,13	0,90	0833	Tokke	2 574	1,09	1,47
1242	Samnanger	2 318	1,09	0,90	2011	Guovdageaidnu - Kautokeino	3 140	1,04	1,51
1868	Øksnes	4 824	0,99	0,91	2021	Karasjohka - Karasjok	2 857	1,00	1,52
1573	Smøla	2 487	1,05	0,91	1816	Vevelstad	618	1,13	1,56
0519	Sør-Fron	3 355	1,01	0,92	2015	Hasvik	1 245	1,07	1,60
0543	Vestre Slidre	2 314	1,09	0,93	2022	Lebesby	1 538	1,11	1,63
1251	Vaksdal	4 262	1,09	0,93	1755	Leka	741	1,11	1,66
1750	Vikna	3 775	1,03	0,94	2023	Gamvik	1 337	1,04	1,72
1851	Lødingen	2 537	1,11	0,94	1134	Suldal	4 082	1,11	1,74
1725	Namdalseid	1 845	1,12	0,94	5. Små kommuner med høye bundne kostnader				
1567	Rindal	2 193	1,09	0,95	<i>5a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
0612	Hole	4 787	0,85	0,95	1223	Tysnes	2 821	1,25	0,73
0619	Ål	4 679	1,04	0,95	0829	Kviteseid	2 664	1,19	0,73
0438	Alvdal	2 417	1,11	0,96	1430	Gaular	2 894	1,21	0,77
0617	Gol	4 353	1,00	0,96	0911	Gjerstad	2 561	1,21	0,77
1736	Snåsa	2 411	1,13	0,96	1717	Frosta	2 425	1,14	0,78
1925	Sørreisa	3 353	1,05	0,97					
1867	Bø	3 392	1,09	0,97					

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
1622	Agdenes	1 807	1,28	0,79
1244	Austevoll	4 305	1,14	0,79
1141	Finnøy	2 848	1,20	0,80
1644	Holtålen	2 256	1,20	0,81
1429	Fjaler	3 032	1,20	0,81
1431	Jølster	2 939	1,17	0,81

5b. Kommuner med middels frie disponible inntekter

1027	Audnedal	1 543	1,19	0,83
0512	Lesja	2 287	1,18	0,85
1021	Marnardal	2 211	1,36	0,86
1636	Meldal	4 030	1,22	0,86
0827	Hjartdal	1 686	1,35	0,87
1635	Rennebu	2 753	1,16	0,88
1617	Hitra	4 070	1,25	0,88
0430	Stor-Elvdal	3 006	1,16	0,88
0118	Aremark	1 461	1,20	0,89
0441	Os	2 073	1,26	0,89
1034	Hægebostad	1 572	1,26	0,89
1743	Høylandet	1 356	1,32	0,90
1433	Naustdal	2 680	1,16	0,90
1571	Halsa	1 903	1,15	0,91
0513	Skjåk	2 410	1,15	0,91
1444	Hornindal	1 206	1,27	0,92
1413	Hyllestad	1 631	1,26	0,93
0929	Åmli	1 876	1,24	0,93
0436	Tolga	1 857	1,18	0,94
1822	Leirfjord	2 268	1,23	0,95
0632	Rollag	1 468	1,34	0,95
1523	Ørskog	2 065	1,44	0,95
0121	Rømskog	669	1,26	0,95
1938	Lyngen	3 342	1,20	0,96
1411	Gulen	2 501	1,30	0,96
1913	Skånland	3 136	1,15	0,97
1812	Sømna	2 128	1,20	0,97
1848	Steigen	3 075	1,17	0,97
1526	Stordal	1 092	1,19	0,97
1632	Roan	1 153	1,30	0,98
1613	Snillfjord	1 110	1,31	0,98
1543	Nesset	3 267	1,19	0,98
1723	Mosvik	954	1,46	0,98
1742	Grong	2 523	1,18	0,98
1417	Vik	3 023	1,18	0,99
1859	Flakstad	1 617	1,21	1,00
0615	Flå	1 116	1,24	1,01
0935	Iveland	1 115	1,30	1,02
1853	Evenes	1 521	1,14	1,03
0830	Nissedal	1 463	1,19	1,03
1834	Lurøy	2 141	1,33	1,05

5c. Kommuner med høye frie disponible inntekter

1825	Grane	1 682	1,22	1,06
1850	Tysfjord	2 372	1,27	1,07
1227	Jondal	1 185	1,23	1,07
1633	Osen	1 184	1,19	1,07
1852	Tjeldsund	1 523	1,22	1,07
1234	Granvin	1 041	1,25	1,08

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
1936	Karlsøy	2 531	1,18	1,08
1815	Vega	1 428	1,20	1,08
1923	Salangen	2 385	1,16	1,08
1811	Bindal	1 969	1,33	1,09
1438	Bremanger	4 192	1,22	1,10
0938	Bygland	1 328	1,33	1,10
1265	Fedje	672	1,14	1,10
1929	Berg	1 145	1,37	1,10
1842	Skjerstad	1 125	1,48	1,11
1917	Ibestad	1 899	1,25	1,11
1818	Herøy	1 921	1,16	1,12
1827	Dønna	1 635	1,28	1,13
1418	Balestrand	1 818	1,65	1,13
1838	Gildeskål	2 419	1,31	1,14
1748	Fosnes	794	1,26	1,14
1927	Tranøy	1 712	1,29	1,15
1849	Hamarøy	2 101	1,30	1,16
1836	Rødøy	1 619	1,51	1,16
1738	Lierne	1 583	1,25	1,17
1926	Dyrøy	1 401	1,23	1,17
1749	Flatanger	1 298	1,30	1,18
1919	Gratangen	1 340	1,39	1,20
1524	Norddal	1 989	1,25	1,20
1826	Hattfjelldal	1 635	1,17	1,21
1266	Masfjorden	1 785	1,23	1,24
1412	Solund	1 024	1,28	1,24
0434	Engerdal	1 590	1,14	1,25
1928	Torsken	1 201	1,29	1,26
1839	Beiarn	1 357	1,24	1,29
1911	Kvæfjord	3 352	2,05	1,30
1943	Kvænen	1 516	1,23	1,30
1133	Hjelmeland	2 748	1,15	1,37
1920	Lavangen	1 060	1,38	1,40
2018	Måsøy	1 541	1,15	1,41
2014	Loppa	1 448	1,45	1,41
2017	Kvalsund	1 148	1,22	1,44
1915	Bjarkøy	604	1,39	1,49
1835	Træna	489	1,26	1,54
2027	Unjarga-Nesseby	1 035	1,32	1,56
1233	Ulvik	1 232	1,28	1,60
2024	Berlevåg	1 261	1,16	1,66
1740	Namsskogan	989	1,34	1,75
0940	Valle	1 453	1,19	1,75
0545	Vang	1 646	1,30	1,80

6. Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader

6a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0135	Råde	6 073	0,81	0,80
0221	Aurskog-Høland	12 384	0,73	0,80
1018	Søgne	8 513	0,81	0,81
1714	Stjørdal	17 928	0,80	0,81
0628	Hurum	8 102	0,80	0,81
0625	Nedre Eiker	19 945	0,74	0,82
1548	Fræna	9 105	0,81	0,82
0722	Nøtterøy	19 318	0,74	0,82

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
0237	Eidsvoll	16 979	0,76	0,82
0136	Rygge	12 887	0,69	0,82
1121	Time	12 973	0,78	0,82
0125	Eidsberg	9 369	0,78	0,83
0529	Vestre Toten	13 040	0,74	0,83
<i>6b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
0229	Enebakk	8 393	0,72	0,84
1653	Melhus	13 045	0,78	0,84
1719	Levanger	17 446	0,80	0,84
1528	Sykkylven	7 160	0,82	0,84
1221	Stord	15 827	0,70	0,84
1721	Verdal	13 723	0,75	0,85
0627	Røyken	15 867	0,67	0,85
0417	Stange	17 685	0,78	0,85
0216	Nesodden	14 691	0,69	0,85
0419	Sør-Odal	7 264	0,80	0,85
0211	Vestby	11 549	0,70	0,85
0236	Nes	15 873	0,72	0,85
1120	Klepp	13 240	0,66	0,85
1003	Farsund	9 321	0,74	0,86
0702	Holmestrand	9 329	0,80	0,86
1243	Os	13 572	0,70	0,86
1246	Fjell	17 469	0,72	0,86
0226	Sørum	11 879	0,71	0,86
1014	Vennesla	11 951	0,76	0,87
0624	Øvre Eiker	14 918	0,74	0,87
1247	Askøy	19 215	0,75	0,87
1002	Mandal	13 181	0,73	0,87
1127	Randaberg	8 605	0,75	0,87
0904	Grimstad	17 359	0,74	0,88
0402	Kongsvinger	17 232	0,74	0,88
0815	Kragerø	10 738	0,80	0,88
0623	Modum	12 262	0,79	0,88
0227	Fet	8 895	0,69	0,88
0427	Elverum	17 879	0,73	0,89
1130	Strand	9 837	0,76	0,89
0214	Ås	13 090	0,73	0,89
0228	Rælingen	14 296	0,59	0,89
0233	Nittedal	17 892	0,64	0,90
1420	Sogndal	6 311	0,82	0,90
1663	Malvik	10 766	0,69	0,91
1520	Ørsta	10 374	0,77	0,91
0215	Frogn	12 517	0,65	0,91
0814	Bamble	14 070	0,74	0,91
1432	Førde	10 155	0,73	0,92
1638	Orkdal	10 119	0,72	0,92
1124	Sola	18 371	0,68	0,92
0124	Askim	13 261	0,66	0,93
1503	Kristiansund	16 899	0,74	0,95
1703	Namsos	12 227	0,75	0,95
1860	Vestvågøy	10 715	0,82	0,96
1401	Flora	11 050	0,81	0,96
0235	Ullensaker	19 120	0,67	0,97
0807	Notodden	12 149	0,76	0,99
1824	Vefsn	13 585	0,75	1,01

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
<i>6c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
1563	Sunndal	7 378	0,79	1,05
1931	Lenvik	11 029	0,74	1,08
1805	Narvik	18 498	0,71	1,11
2012	Alta	16 537	0,76	1,19
2003	Vadsø	6 164	0,79	1,23
2004	Hammerfest	9 216	0,69	1,27
2030	Sør-Varanger	9 790	0,69	1,32
1841	Fauske	9 729	0,69	1,36
7. Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader				
<i>7a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
1556	Frei	5 119	0,95	0,72
1729	Inderøy	5 754	0,94	0,73
1017	Songdalen	5 290	0,99	0,73
0128	Rakkestad	7 049	0,97	0,74
0418	Nord-Odal	5 090	1,01	0,76
1554	Averøy	5 520	0,96	0,76
0420	Eidskog	6 328	1,00	0,76
0517	Sel	6 284	0,95	0,77
0425	Åsnes	8 151	0,90	0,78
0926	Lillesand	8 729	0,83	0,78
1532	Giske	6 271	0,87	0,78
0415	Løten	7 118	0,84	0,78
1531	Sula	6 938	0,86	0,78
1621	Ørland	5 048	0,88	0,79
1648	Midtre Gauldal	5 761	1,03	0,80
1256	Meland	5 167	0,91	0,80
1657	Skaun	5 793	0,88	0,81
0533	Lunner	8 148	0,84	0,81
0711	Svelvik	6 152	0,83	0,82
1443	Eid	5 804	0,91	0,82
1449	Stryn	6 685	0,98	0,82
0538	Nordre Land	6 952	0,93	0,82
1032	Lyngdal	6 951	0,86	0,82
1253	Osterøy	7 021	0,94	0,82
0720	Stokke	9 325	0,82	0,83
1566	Surnadal	6 319	0,97	0,83
0534	Gran	12 635	0,85	0,83
<i>7b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
0713	Sande	7 153	0,84	0,83
1445	Gloppen	5 826	1,06	0,83
0522	Gausdal	6 223	0,90	0,83
1624	Rissa	6 431	0,92	0,83
1245	Sund	5 111	0,96	0,83
0901	Risør	6 940	0,93	0,84
1004	Flekkefjord	8 813	0,89	0,84
0532	Jevnaker	5 983	0,89	0,84
1219	Bømlo	10 553	0,86	0,84
1519	Volda	8 244	0,87	0,84
1534	Haram	8 734	0,84	0,85
1439	Vågsøy	6 476	0,87	0,85
0238	Nannestad	8 451	0,85	0,86
1122	Gjesdal	8 534	0,83	0,86
0914	Tvedestrand	5 929	0,94	0,86
0437	Tynset	5 400	1,09	0,86

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
1539	Rauma	7 615	0,87	0,87
0528	Østre Toten	14 040	0,83	0,87
1101	Eigersund	13 045	0,94	0,87
0428	Trysil	7 105	0,96	0,89
0423	Grue	5 432	1,00	0,89
1516	Ulstein	6 385	0,87	0,89
1238	Kvam	8 556	0,99	0,90
1235	Voss	13 735	0,83	0,90
1634	Oppdal	6 244	0,89	0,91
1640	Rørøs	5 470	0,94	0,91
1933	Balsfjord	5 848	0,98	0,93
1119	Hå	13 498	0,83	0,93
0516	Nord-Fron	6 003	0,86	0,94
0542	Nord-Aurdal	6 504	1,01	0,94
1813	Brønnøy	7 266	0,97	0,95
1146	Tysvær	8 506	0,91	0,95
1751	Nærøy	5 412	1,04	0,95
0819	Nome	6 561	1,05	0,97
1037	Kvinesdal	5 613	0,98	0,98
1515	Herøy	8 315	0,82	0,98
1870	Sortland	8 910	0,86	0,99
1820	Alstahaug	7 448	0,85	0,99
1263	Lindås	12 410	0,86	1,00
1224	Kvinnherad	13 155	0,88	1,00
1865	Vågan	9 247	0,83	1,01
1871	Andøy	5 854	0,91	1,01

7c. Kommuner med høye frie disponible inntekter

1866	Hadsel	8 433	0,83	1,05
1135	Sauda	5 155	0,94	1,07
1424	Årdal	5 815	0,82	1,10
1924	Målselv	7 073	0,84	1,11
1837	Meløy	6 833	0,99	1,11
1426	Luster	5 095	1,09	1,22
1228	Odda	7 886	0,85	1,29
0826	Tinn	6 565	0,94	1,33

8. Mellomstore kommuner med høye bundne kostnader

8b. Kommuner med middels frie disponible inntekter

0536	Søndre Land	6 069	1,36	0,89
1535	Vestnes	6 490	1,33	0,98

8c. Kommuner med høye frie disponible inntekter

1840	Saltdal	5 013	1,39	1,26
------	---------	-------	------	------

9. Store kommuner med lave bundne kostnader

9a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0706	Sandefjord	38 342	0,78	0,80
0709	Larvik	39 759	0,77	0,81
1102	Sandnes	50 862	0,75	0,82
0701	Borre	23 479	0,77	0,82
1149	Karmøy	36 260	0,74	0,82

9b. Kommuner med middels frie disponible inntekter

0101	Halden	26 417	0,78	0,85
1504	Ålesund	37 901	0,71	0,86
0906	Arendal	39 144	0,73	0,86
0704	Tønsberg	34 045	0,75	0,87
0602	Drammen	53 680	0,76	0,88
0501	Lillehammer	24 400	0,72	0,88

Kom.nr.	Navn	Folkemengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
1001	Kristiansand	70 640	0,77	0,88
0106	Fredrikstad	66 746	0,73	0,88
0605	Ringerike	27 664	0,74	0,89
0502	Gjøvik	26 863	0,73	0,89
1702	Steinkjer	20 382	0,75	0,89
0403	Hamar	26 311	0,77	0,89
1502	Molde	23 381	0,71	0,89
0213	Ski	24 766	0,65	0,89
0105	Sarpsborg	46 692	0,75	0,90
0104	Moss	25 860	0,72	0,90
0626	Lier	21 176	0,71	0,90
0805	Porsgrunn	32 371	0,73	0,90
0604	Kongsberg	21 884	0,72	0,91
1106	Haugesund	29 699	0,72	0,91
0806	Skien	49 035	0,73	0,92
0231	Skedsmo	37 102	0,64	0,93
0230	Lørenskog	28 905	0,61	0,94
1804	Bodø	40 388	0,67	0,95
0217	Oppegård	22 611	0,63	0,97
0220	Asker	47 592	0,66	1,02
1902	Tromsø	57 485	0,68	1,03

9c. Kommuner med høye frie disponible inntekter

1901	Harstad	22 967	0,67	1,05
1833	Rana	25 193	0,69	1,06
0219	Bærum	99 590	0,70	1,08

10. Store kommuner med middels bundne kostnader

10a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0412	Ringsaker	31 419	0,82	0,82
------	-----------	--------	------	------

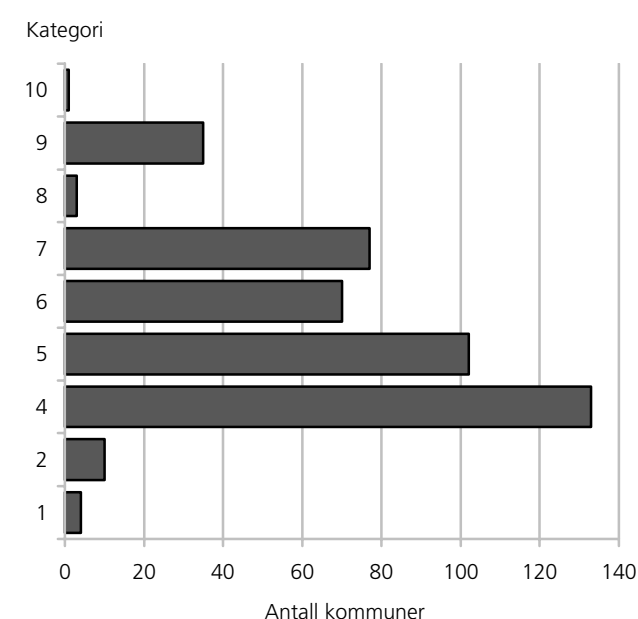
Fordeling av kommuner på kategorier etter landsdel

Figurene i vedlegg C viser fordelingen av kommuner på kategorier etter landsdel. De 11 kategoriene i klassifiseringen er som følger:

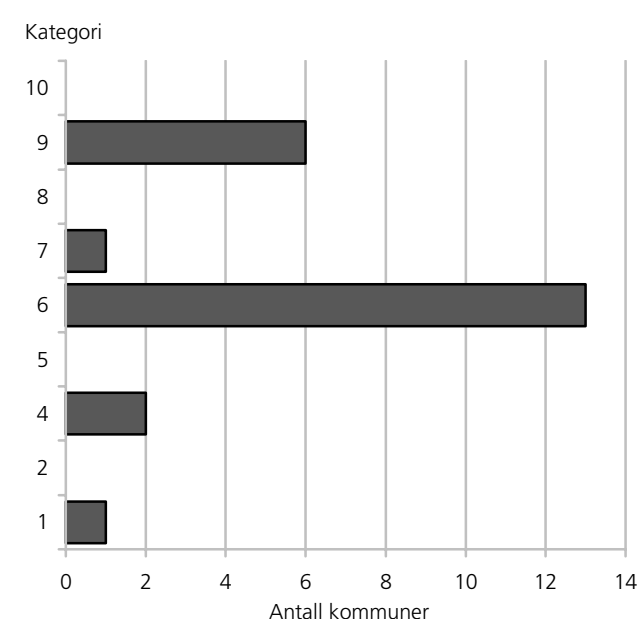
- (1) De fire største byene
- (2) De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger
- (3) Små kommuner med lave bundne kostnader per innbygger
- (4) Små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger
- (5) Små kommuner med høye bundne kostnader per innbygger
- (6) Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader per innbygger
- (7) Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger
- (8) Mellomstore kommuner med høye bundne kostnader per innbygger
- (9) Store kommuner med lave bundne kostnader per innbygger
- (10) Store kommuner med middels bundne kostnader per innbygger
- (11) Store kommuner med høye bundne kostnader per innbygger

Kategori 3 og 11 er utelatt i figurene siden disse kategoriene ikke omfatter noen kommuner.

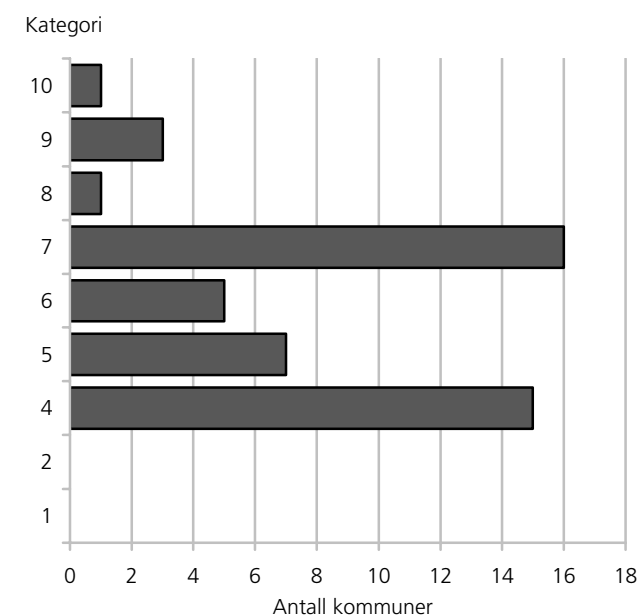
Figur C1. Klassifisering av kommuner 1998, hele landet

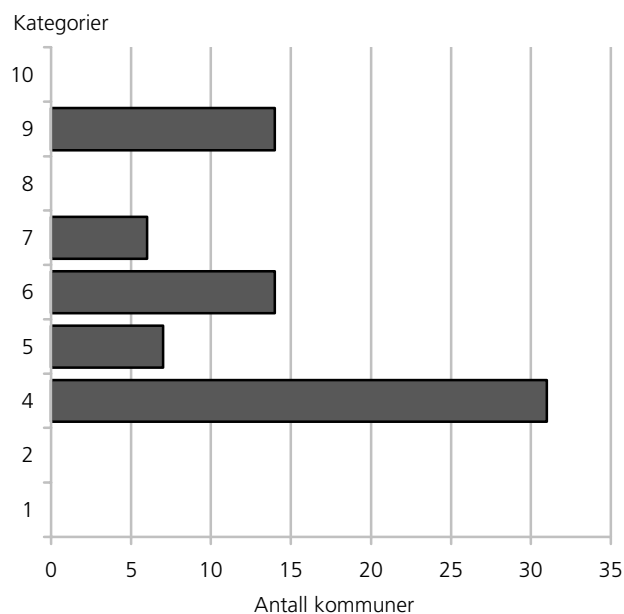
Figur C2. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner i Oslo og Akershus på kategorier

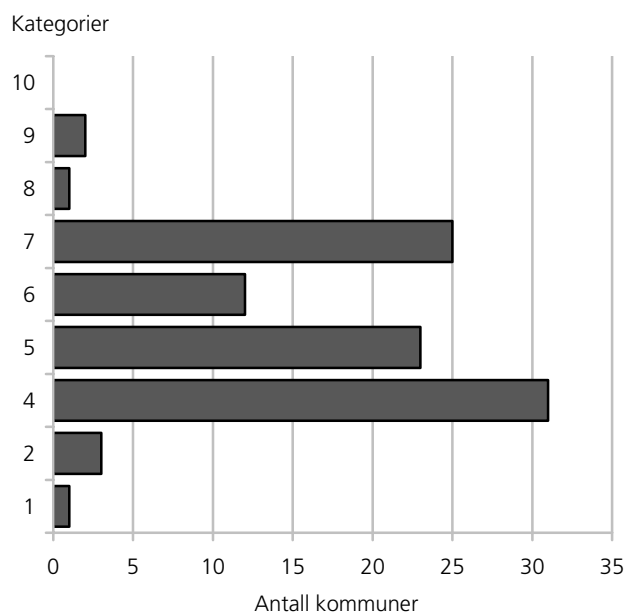
Figur C3. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner i Hedmark og Oppland på kategorier

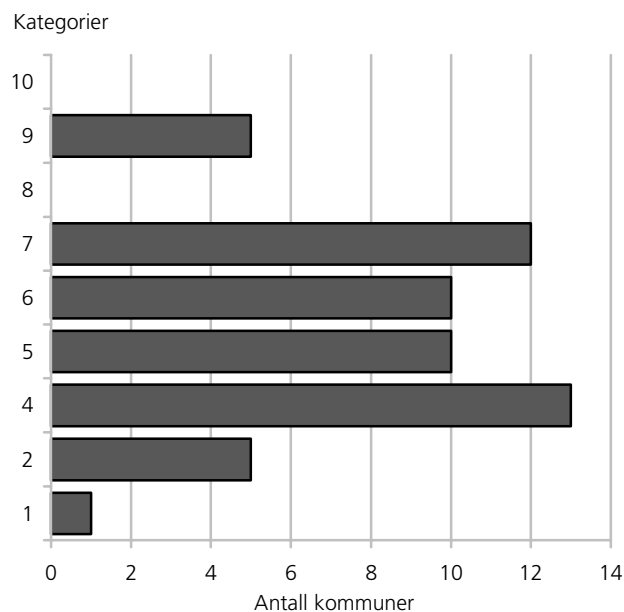
Figur C4. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner i Sør-Østlandet på kategorier

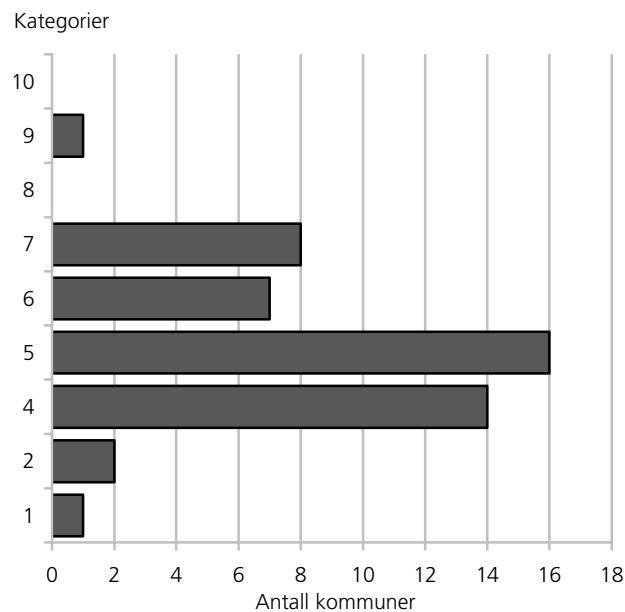
Figur C6. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner på Vestlandet på kategorier

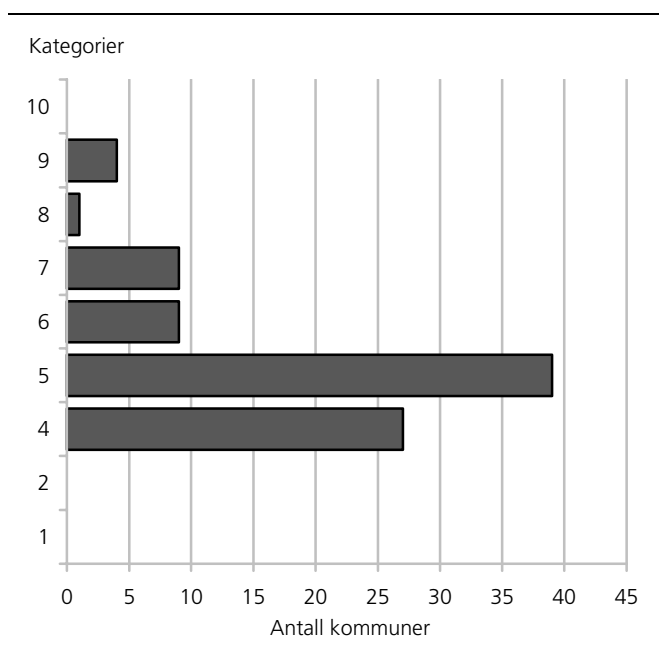
Figur C5. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner i Agder og Rogaland på kategorier

Figur C7. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner i Trøndelag på kategorier

Figur C8. Klassifisering av kommuner 1998, fordeling av kommuner i Nord-Norge på kategorier

Vedlegg D

Tjenesteytingsindikatorer for kommunenes virksomhet

Tabell D1. Tjenesteytingsindikatorer for kommunene gruppert etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter

Komm.nr.	Navn	Barnehagedekning 1-5 år (Prosent)	Elever per lærerårsverk i grunnskolen	Årsverk i pleie og oms. pr. 100 innb. 67 år og over	Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over (prosent)	Institusjons- plasser pr. 100 innb. 80 år og over	Antall enerom per 100 plasser	Samlet årsverk per 1 000 innbyggere
1. De fire største byene								
0301	Oslo	74	9,3	12	21	23	68	35
1103	Stavanger	63	12,2	13	12	25	68	32
1201	Bergen	57	11,5	14	21	26	60	33
1601	Trondheim	66	11,5	12	15	21	60	31
2. De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter								
0941	Bykle	88	4,4	33	20	55	100	91
1026	Åseral	72	6,9	22	24	29	100	73
1046	Sirdal	78	6,0	23	17	28	100	78
1129	Forsand	61	7,4	24	17	40	60	65
1151	Utsira	59	4,7	15	2	30	100	70
1232	Eidfjord	83	5,4	22	13	56	100	85
1252	Modalen	90	5,8	47	10	94	100	120
1421	Aurland	83	6,8	21	22	31	53	72
1665	Tydal	82	8,1	20	17	56	100	66
1739	Røyrvik	68	6,6	29	13	107	52	63
4. Små kommuner med middels bundne kostnader								
<i>4a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>								
0111	Hvaler	48	9,0	13	17	21	82	37
0119	Marker	63	8,5	11	16	21	74	38
0122	Trøgstad	62	9,5	14	15	19	85	38
0123	Spydeberg	65	10,5	12	17	15	65	34
0127	Skiptvet	63	9,6	14	18	20	68	40
0137	Våler	62	8,9	14	19	23	87	32
0138	Hobøl	55	10,7	13	13	24	68	32
0239	Hurdal	52	9,3	14	27	16	52	37
0515	Vågå	67	8,1	13	26	26	63	44
0521	Øyer	74	10,2	14	19	19	90	38
0540	Sør-Aurdal	60	7,5	15	23	19	51	51
0544	Øystre Slidre	72	8,0	14	20	23	95	43
0622	Krødsherad	70	8,2	13	17	24	56	46
0631	Flesberg	67	8,0	11	23	21	81	42
0714	Hoff	47	8,7	12	20	27	88	37
0716	Våle	55	9,1	17	18	19	100	44
0718	Ramnes	61	9,7	14	21	20	100	30
0719	Andebu	66	9,6	13	20	18	89	37
0723	Tjøme	62	10,4	15	19	32	100	40
0811	Siljan	87	9,3	11	20	28	90	35
0817	Drangedal	51	7,8	11	17	25	94	44
0821	Bø	63	9,0	12	13	17	90	38
0822	Sauherad	63	9,2	12	22	13	100	38
0919	Froland	42	10,0	15	26	22	59	38
0928	Birkenes	49	10,6	15	22	20	76	33
0937	Evje og Hornnes	50	8,8	15	19	15	100	41
1029	Lindesnes	48	9,2	16	25	14	100	42
1111	Sokndal	45	11,2	11	21	20	11	33
1112	Lund	40	9,8	15	20	26	73	42

Komm.nr.	Navn	Barnehage- dekning 1-5 år (Prosent)	Elever per lærerårsverk i grunnskolen	Årsverk i pleie og oms. pr. 100 innb. 67 år og over	Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over (prosent)	Institusjons- plasser pr. 100 innb. 80 år og over	Antall enerom per 100 plasser	Samlet årsverk per 1 000 innbyggere
1142	Rennesøy	50	10,2	10	15	15	80	39
1154	Vindafjord	59	10,6	11	18	24	78	36
1211	Etne	64	7,7	11	15	32	93	44
1214	Ølen	61	8,8	12	22	18	100	41
1216	Sveio	65	8,2	14	32	22	61	41
1222	Fitjar	53	7,7	17	17	27	100	44
1260	Radøy	65	9,1	15	16	19	100	46
1428	Askvoll	65	6,4	15	22	24	59	54
1441	Selje	55	9,2	14	21	19	39	44
1511	Vanylven	57	7,7	12	14	30	100	42
1517	Hareid	51	9,4	12	20	25	54	38
1529	Skodje	65	8,3	18	21	24	100	44
1547	Aukra	55	7,4	19	17	36	96	52
1551	Eide	57	9,9	12	19	30	89	39
1557	Gjemnes	60	7,9	13	24	17	79	42
1560	Tingvoll	74	8,8	12	19	26	82	44
1627	Bjugn	63	9,4	12	19	21	42	38
1630	Åfjord	73	8,7	17	16	24	64	49
1744	Overhalla	67	9,4	14	26	22	46	44
<i>4b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>								
0234	Gjerdrum	52	10,3	16	17	32	90	34
0426	Våler	81	7,9	13	15	29	63	46
0429	Åmot	79	8,0	13	19	27	76	48
0438	Alvdal	61	7,5	15	18	32	74	52
0439	Folldal	82	7,0	12	26	14	100	46
0511	Dovre	64	8,9	11	20	19	88	39
0514	Lom	58	7,9	14	22	34	74	45
0519	Sør-Fron	71	8,4	14	24	34	88	49
0520	Ringebu	60	8,4	12	17	19	74	42
0543	Vestre Slidre	79	7,6	13	20	21	84	44
0612	Hole	69	8,5	15	18	14	100	43
0616	Nes	62	6,8	12	28	24	100	45
0617	Gol	74	8,7	20	14	19	84	53
0619	Ål	76	8,4	12	18	20	93	46
0621	Sigdal	78	8,5	13	27	25	67	39
0728	Lardal	78	9,2	10	23	21	62	33
0828	Seljord	49	7,6	11	23	14	65	40
0912	Vegårshei	57	8,3	14	27	41	80	47
1114	Bjerkreim	41	9,3	10	16	21	74	37
1145	Bokn	42	5,4	16	12	31	82	53
1231	Ullensvang	77	7,3	12	21	24	80	49
1241	Fusa	79	8,1	14	21	20	91	48
1242	Samnanger	77	7,7	11	22	26	76	42
1251	Vaksdal	66	7,7	13	21	24	41	50
1264	Austrheim	85	8,1	17	23	24	100	50
1419	Leikanger	80	8,5	11	17	22	69	44
1514	Sande	71	7,3	13	15	28	78	44
1525	Stranda	74	8,3	14	14	32	52	45
1545	Midsund	61	8,8	16	17	29	80	48
1546	Sandøy	77	8,2	14	16	33	87	51
1567	Rindal	80	9,2	13	26	35	64	50

Komm.nr.	Navn	Barnehage- dekning 1-5 år (Prosent)	Elever per lærerårsverk i grunnskolen	Årsverk i pleie og oms. pr. 100 innb. 67 år og over	Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over (prosent)	Institusjons- plasser pr. 100 innb. 80 år og over	Antall enerom per 100 plasser	Samlet årsverk per 1 000 innbyggere
1572	Tustna	60	6,6	15	23	21	100	57
1573	Smøla	56	7,3	16	33	29	77	50
1612	Hemne	48	9,5	12	29	19	32	36
1620	Frøya	61	7,5	13	19	23	92	49
1662	Klæbu	74	11,7	53	23	74	33	64
1664	Selbu	71	7,2	13	20	16	83	52
1711	Meråker	70	7,9	10	17	22	81	47
1718	Leksvik	60	8,8	19	24	22	58	49
1724	Verran	44	7,9	12	16	20	90	48
1725	Namdalseid	61	9,0	17	25	24	83	53
1736	Snåsa	81	8,1	13	21	27	42	52
1750	Vikna	69	8,6	18	24	35	66	46
1828	Nesna	79	6,7	18	23	19	100	55
1851	Lødingen	58	7,9	14	25	32	53	49
1854	Ballangen	46	7,8	15	26	25	55	47
1867	Bø	61	7,9	14	24	30	63	56
1868	Øksnes	47	9,5	19	21	29	100	45
1925	Sørreisa	60	8,1	18	29	21	94	47
1942	Nordreisa	53	7,2	18	22	25	57	54
<i>4c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>								
0432	Rendalen	85	8,8	12	20	18	45	54
0541	Etnedal	74	6,9	13	18	21	100	43
0618	Hemsedal	67	6,9	17	22	25	92	47
0620	Hol	84	7,6	19	17	28	100	59
0633	Nore og Uvdal	81	8,7	14	20	32	86	49
0831	Fyresdal	79	7,7	14	22	25	78	50
0833	Tokke	82	6,6	12	20	21	94	54
0834	Vinje	81	5,9	19	16	32	81	64
1134	Suldal	77	6,7	19	21	26	97	64
1144	Kvitøy	69	5,6	13	21	50	80	57
1259	Øygarden	54	7,1	16	18	24	58	52
1416	Høyanger	82	7,8	18	20	26	59	61
1422	Lærdal	85	7,0	15	25	33	96	61
1569	Aure	62	7,2	15	19	23	23	51
1755	Leka	50	7,2	17	30	35	43	50
1816	Vevelstad	67	5,3	26	28	39	100	73
1832	Hemnes	67	8,0	16	24	20	62	51
1845	Sørfold	65	5,3	16	29	25	79	58
1856	Røst	64	7,2	16	21	54	43	57
1857	Værøy	72	8,6	19	27	0	-	58
1874	Moskenes	41	7,5	16	22	40	36	48
1922	Bardu	71	6,5	17	19	30	78	51
1939	Storfjord	61	5,3	21	19	37	92	57
1940	Kåfjord	49	6,4	18	22	36	100	55
1941	Skjervøy	51	7,5	19	24	23	10	48
2002	Vardø	59	7,4	14	17	52	68	47
2011	Kautokeino	74	6,4	24	28	41	30	50
2015	Hasvik	82	4,8	20	29	63	41	71
2019	Nordkapp	78	7,1	18	25	21	49	57
2020	Porsanger	72	6,1	17	26	29	62	49
2021	Karasjohka	65	6,0	25	20	63	65	60

Komm.nr.	Navn	Barnehage- dekning 1-5 år (Prosent)	Elever per lærerårsverk i grunnskolen	Årsverk i pleie og oms. pr. 100 innb. 67 år og over	Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over (prosent)	Institusjons- plasser pr. 100 innb. 80 år og over	Antall enerom per 100 plasser	Samlet årsverk per 1 000 innbyggere
2022	Lebesby	61	4,4	22	35	59	63	68
2023	Gamvik	68	4,1	28	30	43	92	77
2025	Deatnu - Tana	73	5,3	21	33	38	64	59
2028	Båtsfjord	70	5,9	13	29	25	73	36

5. Små kommuner med høye bundne kostnader

5a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0829	Kviteseid	63	8,0	11	19	24	100	42
0911	Gjerstad	55	7,5	16	25	28	76	45
1141	Finnøy	63	7,2	14	25	9	100	51
1223	Tysnes	65	8,3	15	21	20	90	52
1244	Austevoll	64	8,8	14	17	24	49	43
1429	Fjaler	80	7,5	17	22	23	100	54
1430	Gaular	68	8,6	16	21	28	70	44
1431	Jølster	74	8,5	17	19	26	79	49
1622	Agdenes	57	7,7	15	20	27	45	49
1644	Holtålen	71	8,4	13	31	29	50	50
1717	Frosta	62	9,2	13	19	18	71	44

5b. Kommuner med middels frie disponible inntekter

0118	Aremark	66	9,4	14	23	15	75	47
0121	Rømskog	70	6,4	10	24	34	100	45
0430	Stor-Elvdal	84	8,6	13	29	23	73	47
0436	Tolga	81	8,4	14	21	32	89	52
0441	Os	75	6,2	16	21	29	75	55
0512	Lesja	69	9,3	14	23	19	86	48
0513	Skjåk	84	8,6	15	25	25	70	49
0615	Flå	79	6,0	16	15	26	92	61
0632	Rollag	75	6,7	15	18	26	86	56
0827	Hjartdal	66	8,0	17	18	23	100	56
0830	Nissedal	61	6,5	12	24	23	100	47
0929	Åmli	70	6,3	15	30	24	94	51
0935	Iveland	78	8,3	13	29	47	100	47
1021	Marnardal	65	8,3	19	20	37	90	53
1027	Audnedal	54	9,3	15	19	34	79	47
1034	Hægebostad	53	7,3	14	19	30	100	39
1411	Gulen	79	6,8	19	19	31	48	66
1413	Hyllestad	80	8,1	15	26	21	70	54
1417	Vik	72	7,9	15	18	33	95	56
1433	Naustdal	65	6,5	14	17	29	63	47
1444	Hornindal	68	9,6	13	21	34	76	46
1523	Ørskog	64	7,9	27	25	33	83	69
1526	Stordal	82	7,7	16	16	45	65	50
1543	Nesset	54	9,2	15	18	31	88	51
1571	Halsa	62	7,2	14	16	26	62	51
1613	Snillfjord	73	6,8	12	28	20	80	53
1617	Hitra	71	8,5	14	17	30	64	49
1632	Roan	77	6,8	13	24	25	100	52
1635	Rennebu	71	7,4	13	21	22	53	49
1636	Meldal	67	8,7	14	19	18	77	51
1723	Mosvik	74	7,4	14	27	26	100	61
1742	Grong	87	7,1	16	29	26	86	62
1743	Høylandet	72	8,0	18	29	27	92	53

Komm.nr.	Navn	Barnehage- dekning 1-5 år (Prosent)	Elever per lærerårsverk i grunnskolen	Årsverk i pleie og oms. pr. 100 innb. 67 år og over	Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over (prosent)	Institusjons- plasser pr. 100 innb. 80 år og over	Antall enerom per 100 plasser	Samlet årsverk per 1 000 innbyggere
1812	Sømna	76	7,8	16	24	20	39	55
1822	Leirfjord	74	7,4	15	21	19	80	58
1834	Lurøy	82	5,3	16	21	17	65	64
1848	Steigen	58	7,9	15	21	28	65	52
1853	Evenes	54	6,6	19	23	37	55	57
1859	Flakstad	49	8,3	19	26	30	74	54
1913	Skånland	67	6,5	16	22	24	64	53
1938	Lyngen	56	6,2	17	23	35	70	56
<i>5c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>								
0434	Engerdal	98	6,7	13	23	18	41	52
0545	Vang	86	7,1	21	30	25	100	71
0938	Bygland	73	6,8	23	23	36	89	68
0940	Valle	58	5,4	19	24	35	88	65
1133	Hjelmeland	74	6,3	12	21	23	67	54
1227	Jondal	82	6,7	16	19	30	72	62
1233	Ulvik	84	7,1	18	29	31	100	68
1234	Granvin	88	8,7	13	21	20	75	54
1265	Fedje	75	7,1	15	19	34	53	57
1266	Masfjorden	96	7,0	15	19	24	64	59
1412	Solund	70	4,9	15	26	27	69	67
1418	Balestrand	83	5,6	36	23	28	65	102
1438	Bremanger	77	6,5	12	20	29	58	51
1524	Norddal	75	6,3	20	28	20	89	70
1633	Osen	65	6,3	11	26	16	100	48
1738	Lierne	76	6,6	16	22	41	59	59
1740	Namsskogan	89	5,7	12	21	40	90	57
1748	Fosnes	83	6,6	18	27	40	100	65
1749	Flatanger	72	7,3	20	22	30	67	62
1811	Bindal	68	5,9	17	25	16	75	68
1815	Vega	69	6,3	18	21	47	66	62
1818	Herøy	67	6,4	19	19	34	79	61
1825	Grane	72	8,1	14	23	25	100	51
1826	Hattfjelldal	66	6,8	17	29	26	82	57
1827	Dønna	74	6,0	18	22	28	69	62
1835	Træna	70	4,7	14	24	59	85	65
1836	Rødøy	51	5,2	18	16	38	39	72
1838	Gildeskål	78	6,4	14	31	25	51	60
1839	Beiarn	65	5,7	16	20	30	100	57
1842	Skjerstad	64	8,4	13	29	29	63	55
1849	Hamarøy	85	6,3	20	37	25	65	72
1850	Tysfjord	70	6,6	20	26	33	27	60
1852	Tjeldsund	60	5,6	15	20	33	100	55
1911	Kvæfjord	65	7,4	67	29	32	74	127
1915	Bjarkøy	68	3,9	15	27	24	88	76
1917	Ibestad	80	5,2	14	20	28	35	63
1919	Gratangen	70	5,9	12	20	20	52	57
1920	Lavangen	79	5,8	11	22	25	90	58
1923	Salangen	76	7,6	16	21	20	41	54
1926	Dyrøy	76	7,4	18	23	28	100	64
1927	Tranøy	71	5,8	18	30	32	86	63
1928	Torsken	91	5,0	14	24	23	81	62

Komm.nr.	Navn	Barnehage- dekning 1-5 år (Prosent)	Elever per lærerårsverk i grunnskolen	Årsverk i pleie og oms. pr. 100 innb. 67 år og over	Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over (prosent)	Institusjons- plasser pr. 100 innb. 80 år og over	Antall enerom per 100 plasser	Samlet årsverk per 1 000 innbyggere
1929	Berg	71	7,3	17	19	49	82	64
1936	Karlsøy	53	5,5	18	30	32	36	60
1943	Kvænanen	64	5,9	18	23	38	53	60
2014	Loppa	73	4,7	19	37	34	28	72
2017	Kvalsund	81	4,4	26	26	44	89	72
2018	Måsøy	66	5,2	19	26	70	53	57
2024	Berlevåg	63	9,2	19	22	45	72	55
2027	Nesseby	81	5,4	15	23	36	68	63

6. Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader

6a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0125	Eidsberg	52	9,8	12	17	23	42	35
0135	Råde	59	10,0	13	14	9	100	34
0136	Rygge	47	10,0	12	17	15	100	33
0221	Aurskog-Høland	63	11,7	11	15	26	69	32
0237	Eidsvoll	41	10,5	15	16	30	76	37
0529	Vestre Toten	50	9,8	13	19	22	54	33
0625	Nedre Eiker	44	10,4	13	16	23	72	33
0628	Hurum	54	10,4	10	23	5	88	30
0722	Nøtterøy	56	11,2	11	21	16	81	33
1018	Søgne	53	10,2	13	19	15	85	30
1121	Time	64	9,5	13	16	18	70	35
1548	Fræna	37	10,2	11	22	31	53	30
1714	Stjørdal	60	11,2	14	17	24	75	36

6b. Kommuner med middels frie disponible inntekter

0124	Askim	65	10,3	10	18	16	100	32
0211	Vestby	47	9,5	11	18	18	75	26
0214	Ås	63	9,6	19	14	47	59	40
0215	Frogn	60	10,1	12	16	20	100	32
0216	Nesodden	55	10,7	12	11	23	66	31
0226	Sørum	47	11,2	14	15	28	81	33
0227	Fet	36	11,1	11	13	28	48	29
0228	Rælingen	50	11,1	13	14	25	87	28
0229	Enebakk	58	10,6	16	31	23	90	30
0233	Nittedal	55	10,4	14	16	27	60	29
0235	Ullensaker	48	10,5	13	18	29	53	31
0236	Nes	37	10,0	9	16	28	48	29
0402	Kongsvinger	59	10,9	14	15	25	70	37
0417	Stange	61	9,8	14	18	21	72	38
0419	Sør-Odal	66	8,9	12	21	27	81	38
0427	Elverum	61	9,7	12	18	17	84	36
0623	Modum	59	10,0	13	26	22	55	38
0624	Øvre Eiker	64	9,5	12	21	31	88	35
0627	Røyken	41	10,7	12	16	14	100	27
0702	Holmestrand	59	10,4	7	19	19	49	27
0807	Notodden	67	8,8	10	20	23	82	37
0814	Bamble	62	11,1	12	21	19	48	31
0815	Kragerø	48	10,4	14	22	18	44	38
0904	Grimstad	39	10,1	12	20	18	54	30
1002	Mandal	60	10,9	13	15	29	91	34
1003	Farsund	52	10,8	14	18	28	94	34
1014	Vennesla	46	10,4	12	16	23	76	31

Komm.nr.	Navn	Barnehage- dekning 1-5 år (Prosent)	Elever per lærerårsverk i grunnskolen	Årsverk i pleie og oms. pr. 100 innb. 67 år og over	Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over (prosent)	Institusjons- plasser pr. 100 innb. 80 år og over	Antall enerom per 100 plasser	Samlet årsverk per 1 000 innbyggere
1120	Klepp	47	10,4	15	18	21	91	34
1124	Sola	64	10,1	13	12	28	81	35
1127	Randaberg	51	10,7	21	16	13	100	37
1130	Strand	37	10,3	15	18	24	53	38
1221	Stord	54	12,5	13	17	21	100	31
1243	Os	59	10,2	14	17	18	68	34
1246	Fjell	50	9,4	13	26	12	87	31
1247	Askøy	48	9,5	17	19	20	67	37
1401	Flora	60	9,4	18	15	26	70	46
1420	Sogndal	79	10,0	12	33	24	75	33
1432	Førde	70	10,4	16	22	22	57	35
1503	Kristiansund	60	11,3	13	14	21	69	38
1520	Ørsta	69	9,0	11	21	29	72	39
1528	Sykkylven	55	9,6	11	13	21	58	35
1638	Orkdal	63	9,5	12	19	23	69	38
1653	Melhus	49	10,0	14	22	20	82	36
1663	Malvik	55	13,7	11	20	27	82	28
1703	Namsos	65	10,4	15	23	16	52	39
1719	Levanger	62	10,3	14	15	17	59	36
1721	Verdal	65	10,0	12	17	24	87	34
1824	Vefsn	59	9,2	15	20	23	70	41
1860	Vestvågøy	57	9,2	10	18	27	42	35

6c. Kommuner med høye frie disponible inntekter

1563	Sunndal	69	7,9	16	18	34	74	51
1805	Narvik	74	9,2	13	28	28	66	41
1841	Fauske	49	9,1	12	21	25	63	37
1931	Lenvik	55	8,3	12	18	25	37	40
2003	Vadsø	76	9,3	18	21	31	61	48
2004	Hammerfest	79	7,6	19	19	34	88	48
2012	Alta	59	8,3	17	29	29	65	40
2030	Sør-Varanger	86	8,3	15	3	26	89	46

7. Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader

7a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0128	Rakkestad	63	9,4	11	18	19	27	35
0415	Løten	54	10,9	12	19	21	76	35
0418	Nord-Odal	76	9,3	12	19	24	42	41
0420	Eidskog	56	9,4	10	18	30	83	39
0425	Åsnes	52	9,7	14	21	22	50	44
0517	Sel	61	10,3	15	26	15	38	40
0533	Lunner	56	9,9	15	15	29	68	39
0534	Gran	63	10,2	14	12	28	80	40
0538	Nordre Land	51	11,7	12	19	19	77	37
0711	Svelvik	51	10,4	14	17	25	100	37
0720	Stokke	52	10,8	17	21	11	100	35
0926	Lillesand	42	9,1	15	19	22	100	34
1017	Songdalen	57	9,4	16	24	24	100	37
1032	Lyngdal	60	10,6	17	22	28	69	39
1253	Osterøy	47	9,3	14	13	17	69	41
1256	Meland	62	8,6	15	24	18	53	39
1443	Eid	73	9,8	15	20	25	79	41
1449	Stryn	73	8,9	15	18	22	61	43

Komm.nr.	Navn	Barnehage- dekning 1-5 år (Prosent)	Elever per lærerårsverk i grunnskolen	Årsverk i pleie og oms. pr. 100 innb. 67 år og over	Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over (prosent)	Institusjons- plasser pr. 100 innb. 80 år og over	Antall enerom per 100 plasser	Samlet årsverk per 1 000 innbyggere
1531	Sula	53	9,3	13	14	19	100	40
1532	Giske	40	9,8	13	21	29	93	35
1554	Averøy	56	9,5	13	19	28	71	39
1556	Frei	40	11,5	16	22	49	92	31
1566	Surnadal	68	8,7	14	31	22	95	46
1621	Ørland	51	9,9	12	23	23	100	38
1648	Midtre Gauldal	59	9,9	14	22	33	73	43
1657	Skaun	52	9,5	14	16	35	78	38
1729	Inderøy	58	8,7	12	20	24	53	38
<i>7b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>								
0238	Nannestad	44	10,3	13	21	26	49	33
0423	Grue	67	8,4	12	19	24	84	45
0428	Trysil	82	9,6	13	23	26	54	44
0437	Tynset	79	8,9	14	16	15	32	45
0516	Nord-Fron	65	8,7	12	16	27	73	37
0522	Gausdal	63	10,1	12	15	23	94	37
0528	Østre Toten	59	8,9	14	17	20	73	41
0532	Jevnaker	57	10,5	18	19	39	43	46
0542	Nord-Aurdal	73	10,0	15	18	13	100	43
0713	Sande	56	10,5	11	18	17	86	30
0819	Nome	73	8,6	17	19	15	56	51
0901	Risør	62	9,2	14	15	24	70	40
0914	Tvedestrand	65	9,4	13	28	20	32	39
1004	Flekkefjord	62	10,1	13	24	29	68	39
1037	Kvinesdal	57	9,0	17	17	30	100	48
1101	Eigersund	34	10,0	19	28	20	46	39
1119	Hå	50	10,7	20	21	23	98	43
1122	Gjesdal	44	10,7	15	23	15	95	36
1146	Tysvær	57	8,2	19	30	27	79	48
1219	Bømlo	42	9,7	15	16	22	98	39
1224	Kvinnherad	58	8,8	17	18	19	82	49
1235	Voss	62	9,1	13	17	24	82	43
1238	Kvam	70	9,3	14	17	21	59	46
1245	Sund	78	8,5	19	22	42	23	47
1263	Lindås	65	9,1	17	18	24	64	40
1439	Vågsøy	57	7,9	13	19	35	62	40
1445	Gloppen	68	9,0	16	24	17	75	65
1515	Herøy	53	8,7	12	18	26	83	35
1516	Ulstein	56	9,3	17	18	20	73	38
1519	Volda	83	8,2	12	19	21	77	41
1534	Haram	47	8,9	12	16	26	40	36
1539	Rauma	65	8,4	12	18	32	100	41
1624	Rissa	62	8,6	11	19	23	57	39
1634	Oppdal	96	10,1	16	24	18	100	42
1640	Røros	78	8,3	12	17	23	100	46
1751	Nærøy	62	9,2	15	23	23	36	45
1813	Brønnøy	54	8,7	17	31	26	49	45
1820	Alstahaug	63	8,3	19	23	28	87	43
1865	Vågan	68	8,0	12	26	28	38	38
1870	Sortland	58	10,4	17	20	18	66	45
1871	Andøy	72	8,4	17	26	23	60	50

Komm.nr.	Navn	Barnehage- dekning 1-5 år (Prosent)	Elever per lærerårsverk i grunnskolen	Årsverk i pleie og oms. pr. 100 innb. 67 år og over	Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over (prosent)	Institusjons- plasser pr. 100 innb. 80 år og over	Antall enerom per 100 plasser	Samlet årsverk per 1 000 innbyggere
1933	Balsfjord	70	7,8	17	20	29	59	51
<i>7c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>								
0826	Tinn	91	8,5	11	19	18	95	45
1135	Sauda	52	9,0	13	17	17	100	43
1228	Odda	76	7,9	13	21	22	49	50
1424	Årdal	77	8,3	15	23	33	91	47
1426	Luster	76	8,3	18	25	20	63	58
1837	Meløy	60	7,5	15	22	23	85	52
1866	Hadsel	75	8,4	15	21	22	83	44
1924	Målselv	68	7,5	13	21	32	89	43
8. Mellomstore kommuner med høye bundne kostnader								
<i>8b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>								
0536	Søndre Land	61	9,6	22	26	19	91	58
1535	Vestnes	50	9,2	37	19	40	90	72
<i>8c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>								
1840	Saltdal	59	9,5	37	20	23	57	76
9. Store kommuner med lave bundne kostnader								
<i>9a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>								
0701	Borre	56	10,1	13	19	21	98	38
0706	Sandefjord	53	11,1	12	15	19	69	32
0709	Larvik	45	11,2	13	19	20	62	35
1102	Sandnes	46	11,3	14	22	14	76	33
1149	Karmøy	45	9,8	13	19	21	98	31
<i>9b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>								
0101	Halden	50	10,5	12	26	10	69	34
0104	Moss	52	10,3	12	19	15	49	32
0105	Sarpsborg	52	9,5	10	19	17	55	31
0106	Fredrikstad	49	10,5	12	19	17	74	33
0213	Ski	59	10,5	11	16	17	78	31
0217	Oppegård	76	11,0	11	20	19	94	36
0220	Asker	62	11,7	11	14	20	76	30
0230	Lørenskog	64	11,6	10	17	19	100	26
0231	Skedsmo	62	11,4	13	18	22	74	33
0403	Hamar	81	11,6	13	16	15	83	40
0501	Lillehammer	71	10,3	10	15	19	86	30
0502	Gjøvik	71	10,2	11	17	17	84	32
0602	Drammen	57	11,8	11	24	19	81	33
0604	Kongsberg	66	10,2	12	24	24	83	32
0605	Ringerike	48	10,0	17	9	23	98	45
0626	Lier	67	10,6	15	17	19	84	34
0704	Tønsberg	67	9,9	13	23	21	91	38
0805	Porsgrunn	48	10,3	10	19	19	79	33
0806	Skien	59	11,8	11	23	17	72	31
0906	Arendal	56	9,3	13	21	27	77	37
1001	Kristiansand	55	9,9	11	17	19	82	33
1106	Haugesund	55	10,4	12	14	22	57	34
1502	Molde	69	11,3	13	13	23	68	34
1504	Ålesund	49	11,6	10	16	24	72	27
1702	Steinkjer	66	10,2	12	19	20	67	35
1804	Bodø	73	10,9	14	16	24	71	32
1902	Tromsø	59	9,4	18	20	26	67	33

Komm.nr.	Navn	Barnehage- dekning 1-5 år (Prosent)	Elever per lærerårsverk i grunnskolen	Årsverk i pleie og oms. pr. 100 innb. 67 år og over	Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over (prosent)	Institusjons- plasser pr. 100 innb. 80 år og over	Antall enerom per 100 plasser	Samlet årsverk per 1 000 innbyggere
<i>9c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>								
0219	Bærum	71	11,5	13	11	24	91	35
1833	Rana	54	9,3	14	19	23	85	38
1901	Harstad	59	9,1	16	21	27	71	40
10. Store kommuner med middels bundne kostnader								
<i>10a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>								
0412	Ringsaker	61	9,7	15	18	20	70	39

Kilder: Statistisk sentralbyrå, St. prp. nr. 62 (1999-2000), og Styrings- og informasjonshjulet for helse- og Sosialtjenesten i kommunene (1999), utgitt av Sosial- og helsedepartementet.

Tabell D2. Gjennomsnittlige nivåer på tjenesteytingsindikatorer innen kommunegrupper

Kommunegruppe	Frie disponible inntekter per innbygger	Barnehagedekning 1-5 år (Prosent)	Elever per lærerårsverk i grunnskolen	Årsverk i pleie og oms. pr. 100 innb. 67 år og over	Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over (prosent)	Institusjonsplasser pr. 100 innb. 80 år og over	Antall enerom per 100 plasser	Samlet årsverk per 1 000 innbyggere
Alle kommuner		64	8,6	15	21	26	74	46
1. De fire største byene		65	11,1	13	17	24	64	33
2. De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter		76	6,2	26	16	53	87	78
4. Små kommuner med middels bundne kostnader	Hele gruppen	65	8,1	15	21	26	75	47
	a. Lave	60	9,0	14	20	22	78	41
	b. Middels	66	8,1	15	21	26	76	47
	c. Høye	69	6,7	18	23	33	69	56
5. Små kommuner med høye bundne kostnader	Hele gruppen	71	7,0	16	23	29	75	58
	a. Lave	66	8,2	15	22	23	75	48
	b. Middels	70	7,6	15	22	28	79	53
	c. Høye	74	6,3	18	24	32	72	64
6. Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader	Hele gruppen	57	10,1	13	18	23	72	35
	a. Lave	52	10,4	12	18	20	74	33
	b. Middels	56	10,3	13	18	23	72	34
	c. Høye	68	8,5	15	20	29	68	44
7. Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader	Hele gruppen	62	9,3	14	20	24	73	42
	a. Lave	57	9,8	14	20	24	75	39
	b. Middels	63	9,2	15	20	24	69	43
	c. Høye	72	8,2	14	21	23	82	48
8. Mellomstore kommuner med høye bundne kostnader	Hele gruppen	57	9,4	32	22	27	79	69
	a. Lave	-	-	-	-	-	-	-
	b. Middels	56	9,4	30	23	30	91	65
	c. Høye	59	9,5	37	20	23	57	76
9. Store kommuner med lave bundne kostnader	Hele gruppen	59	10,6	12	18	20	78	34
	a. Lave	49	10,7	13	19	19	81	34
	b. Middels	61	10,6	12	18	20	77	33
	c. Høye	61	10,0	14	17	25	82	38
10. Store kommuner med middels bundne kostnader	Hele gruppen	61	9,7	15	18	20	70	39
	a. Lave	61	9,7	15	18	20	70	39
	b. Middels	-	-	-	-	-	-	-
	c. Høye	-	-	-	-	-	-	-

Kilder: Statistisk sentralbyrå, St. prp. nr. 62 (1999-2000), og Styrings- og informasjonshjulet for helse- og Sosialtjenesten i kommunene (1999), utgitt av Sosial- og helsedepartementet.

Tabell D3. Summarisk statistikk for tjenesteytingsindikatorer. Kommunene gruppert etter hhv. frie disponible inntekter per innbygger, bundne kostnader per innbygger og kommunestørrelse.

Alle kommunene gruppert etter:	Barnehage-dekning 1-5 år (Prosent)			Elever per lærerårsverk i grunnskolen			Årsverk i pleie og oms. pr. 100 innb. 67 år og over			Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over (prosent)			Institusjons-plasser pr. 100 innb. 80 år og over			Antall enerom per 100 plasser			Samlet årsverk per 1 000 innbyggere		
	snitt	min	maks	snitt	min	maks	snitt	min	maks	snitt	min	maks	snitt	min	maks	snitt	min	maks	snitt	min	maks
Frie disponible inntekter																					
Lave	58	37	87	9,4	6,4	11,7	14	10	19	20	12	32	22	5	49	77	11	100	40	30	54
Middels	63	34	96	9,1	5,3	13,7	14	7	53	20	9	33	24	10	74	74	23	100	43	26	72
Høye	71	41	98	6,9	3,9	11,5	17	11	67	23	3	37	31	0	70	71	10	100	58	35	127
Bundne kostnader																					
Lave	58	36	86	10,2	7,6	13,7	13	7	21	18	3	33	22	5	47	74	37	100	35	26	51
Middels	63	34	96	8,5	4,1	11,7	15	10	53	21	12	35	26	0	74	74	10	100	45	30	77
Høye	71	49	98	7,1	3,9	9,6	17	10	67	23	15	37	29	9	70	75	27	100	58	39	127
Kommune-størrelse																					
Liten	68	40	98	7,6	3,9	11,7	16	10	67	22	12	37	28	0	74	75	10	100	52	30	127
Middels	59	34	96	9,7	7,5	13,7	14	7	37	19	3	33	24	5	49	73	23	100	39	26	76
Stor	59	45	81	10,6	9,1	11,8	13	10	18	18	9	26	20	10	27	78	49	100	34	26	45

Eksklusive gruppe 1 (de fire største byene) og 2 (de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger).

Kilder: Statistisk sentralbyrå, St. prp. nr. 62 (1999-2000), og Styrings- og informasjonshjulet for helse- og Sosialtjenesten i kommunene (1999), utgitt av Sosial- og helsedepartementet.

Tidligere utgitt på emneområdet

Previously issued on the subject

Norges offisielle statistikk (NOS)

- C 513: Regionale inndelinger: En oversikt over standarder i norsk offisiell statistikk
- C 616: Standard for økonomiske regioner
- C 192: Standard for kommuneklassifisering

Notater

1999/73: A. Langørgen og R. Aaberge: Like kommuner

Rapporter (RAPP)

98/8: A. Langørgen og R. Aaberge: Ø Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser

Økonomiske analyser (ØA)

- 1999/5: A. Langørgen: Noen kommuner er mer like enn andre kommuner
- 2001/5: A. Langørgen og R. Åserud: Like kommuner 1998 (kommer i ØA 2001/5)

De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter

Recent publications in the series Reports

- 2001/14 T. Martinsen: Energibruk i norsk industri. 2001. 78s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4929-5
- 2001/15 E. Kvingedal: Indikatorer for energibruk og utslipp til luft i industri- og energisektorene. 2001. 38s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4930-9
- 2001/16 S. Holtskog: Direkte energibruk og utslipp til luft fra transport i Norge 1994 og 1998. 2001. 49s. 150 kr. inkl. mva. ISBN 82-537-4953-8
- 2001/17 A. Finstad, G. Haakonsen, E. Kvingedal og K. Rypdal: Utslipp til luft av noen miljøgifter i Norge. Dokumentasjon av metode og resultater. 2001. 64s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4954-6
- 2001/18 T. Fæhn, J.A. Jørgensen, B. Strøm, T. Åvitsland og W. Drzwi: Effektive satser for næringsstøtte 1998. Beregninger som inkluderer skatteutgifter. 2001. 69s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4955-4
- 2001/19 A. Snellingen Bye og S. Erik Stave: Resultatkontroll jordbruk 2001. Jordbruk og miljø. 2001. 82s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4962
- 2001/20 N. Bruksås, K. Myran og L.H. Svenneby: Prisen på matvarer i de nordiske land, Tyskland og EU 1994-2000. 2001. 29s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4958-9
- 2001/21 Ø. Døhl og J. Larsson: Faste versus stokastiske heterogenitetskoeffisienter i ubalansert datasett ved analyse av teknologiforskjeller mellom bedrifter. 2001. 26s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-53-4961-9
- 2001/22 L. Østby: Flyktningers sekundær-flyttinger under 1990-tallet. Undertittel. 2001. 41s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4962-7
- 2001/23 B. Halvorsen, B.M. Larsen og R. Nesbakken: Fordelingseffekter av elektrisitetsavgift belyst ved ulike fordelingsbegreper. 2001. 33s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4963-5
- 2001/24 T. Løwe: Boligkonsum og husholdningsstruktur. Livsfase- og generasjonsendringer i perioden 1973-1997. 2001. 73s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4964-3
- 2001/25 T. Fæhn, J.A. Jørgensen, B. Støm og W. Drzwi: Reduserte aggregeringssjehveter i beregninger av effektive satser for næringsstøtte 1998. 2001. 52s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4968-6
- 2001/26 T.I. Tysse: Effects of Enerprise Characteristics on Early Retirement. 2001. 36s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4970-8
- 2001/27 A. Langørgen: Inntektssystemet for kommunene: Måling av utgiftsbehov og fordelingsvirkninger. 2001. 34s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4971-6
- 2001/28 L. Svenneby: Grensehandelen med Sverige og Danmark. Sammenlikning av priser på grensen og i Oslo 2001. 2001. 47s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4977-5
- 2001/29 K.J. Einarsen: Utredning av alternative rapporteringsløsninger for kirkelig tjenestestatistikk. Sluttrapport fra utredningsgruppen for kirkelig tjenestestatistikk. 2001. 50s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4982-1
- 2001/30 T.P. Bø: Utenlandske leger og sykepleiere i Norge. 2001. 27s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4984-8
- 2001/31 F.R. Aune: Regional og nasjonal utvikling i elektrisitetsforbruket for 2010. 2001. 36s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4986-4
- 2001/32 T.O. Thoresen: Skatt på overføringer mellom generasjoner. 2001. 39s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4987-2
- 2001/33 T. Pedersen: Tilpasning på arbeidsmarkedet for personer som går ut av status som yrkeshemmet i SOFA-søkerregisteret - 1999 og 2000. 2001. 37s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4989-9
- 2001/34 T. Pedersen: Tilpasning på arbeidsmarkedet for deltakere på ordinære arbeidsmarkedstiltak i årene 1999-2000. 2001. 18s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4990-2